
S P I L L I E F N A N E F N D

Á R S S K Ý R S L A

2 0 0 0

Efnisyfirlit

1. Aðfaraorð formanns	3
2. Starfsemi Spilliefnanefndar árið 2000	5
2.1 Grundvöllur starfsemi Spilliefnanefndar	5
2.2 Skipan Spilliefnanefndar	5
2.3 Álagning spilliefnagjalds	5
2.4 Kynningar- og upplýsingamál	6
2.5 Kynnisferðir	6
2.6 Vinna að einstökum málaflokkum og samskipti við löggjafann, opinberar stofnanir og hagsmunaaðila	7
3. Ársreikningur Spilliefnanefndar	8
3.1 Áritun Spilliefnanefndar	9
3.2 Áritun endurskoðenda	9
3.3 Rekstrarreikningur ársins 2000	10
3.4 Efnahagsreikningur 31. desember 2000	10
3.5 Sjóðstreymi árið 2000	11
3.6 Skýringar með ársreikningi	11
3.7 Uppgjör gjalda og tekna skipt á vöruflokka fyrir árið 1999	12
4. Rekstur spilliefnakerfisins	13
4.1 Fjárhagsafkoma	13
4.2 Vægi spilliefnagjalds í vöruverði og hlutfallslegt magn vara sem verða að spilliefnum	14
4.3 Móttaka spilliefna	14
4.4 Samanburður við áætlanir	15
4.5 Kostnaður við framkvæmd laganna um spilliefnagjald	15
4.6 Sameiginlegur kostnaður	16
5. Rekstraryfirlit eftir einstökum vöruflokkum	21
5.1 Oliuvörur	21
5.1.1 Svartolía	21
5.1.2 Önnur olía en brennsluolía	21
5.2 Lífræn leysiefni, klórbundin efni og fleiri	23
5.2.1 Lífræn leysiefni	24
5.2.2 Halógeneruð leysiefni	26
5.2.3 Ósoneyðandi efni	27
5.2.3.1 Slökkvimiðlar	27
5.2.3.2 Kælimiðlar	29
5.2.3.3 Þenslumiðlar	29
5.2.4 Ísósýanöt	31
5.3 Málning og litarefni	33
5.4 Prentlitir	36
5.5 Rafhlöður og rafgeymar	37
5.5.1 Blýsýrurafgeymar	37
5.5.2 Rafhlöður og aðrir rafgeymar	41
5.6 Ljósmyndavörur: framköllunar- og festivökvar	43
5.7 Vörur sem innihalda kvikasilfur	46
5.7.1 Amalgam	47
5.7.2 Ljósgefjafar	49
5.8 Ýmsar aðrar efnavörur	51
Viðauki I. Óskar Mariússon efnaverkfræðingur: Kvikasilfur – Ágrip af efnafræði þess og sögu	53
Viðauki II. Erindi Guðjóns Hallgrímssonar: „Styrkja þarf grunn góðs starfs“	55
English Summary	58

Útgefandi:
Spilliefnanefnd

Prentun:
Ásprent/pob ehf.
Akureyri 2001

Hönnun og umbrot:
Erla Runólfssdóttir

I. Aðfaraorð formanns

Guðmundar G. Þórarinssonar

Í september 2000 rann út skipunartími Spilliefnanefndar en hún var skipuð til fjögurra ára í september 1996. Eina breytingin sem varð á nefndinni er að í stað Alberts Ingasonar tilnefndi Alþýðusamband Íslands Hauk Harðarson, framkvæmdastjóra Biliðnafélagsins-Félags blökk-smiða. Í lögum um spilliefnagjald nr. 56/1996 er kveðið á um að álagningu spilliefnagjalds á tilgreinda vörflokka sem verða að spilliefnum að notkun lokinni, skuli lokið fyrir árslok 2000. Segja má að álagningu gjaldsins á þessa vörflokka hafi í reynd verið lokið um áramótin 1999-2000, ári fyrr en lögín gerðu ráð fyrir. Hins vegar hefur vinna við endurskoðun og endurbætur á kerfinu orðið meiri en menn gerðu sér grein fyrir í upphafi og er þeirri endurskoðun enn ekki lokið. Kemur þar margt til, einkum ýmis útfærsluatriði. Í því sambandi má nefna hvernig fara skuli með ýmis atriði varðandi endurgreiðslu spilliefnagjalds t.d. ef í ljós kemur að vöruafgangar sem lagt hefur verið spilliefnagjald á reynast ekki spilliefni eða ef notandi vöru sendir spilliefnaúrgang utan sjálfur og nýtur því ekki þeirrar þjónustu hér heima sem hann hefur greitt fyrir. Spilliefni sem berast til eyðingar eru í sumum tilvikum ekki úrgangur eða vöruafgangar sem slíkir heldur skil á gallaðri vöru eða eldri birgðum og falla þá ekki undir ákvæði um spilliefnagjald.

Sífelld er unnið að því að draga úr kostnaði við meðferð spilliefna. Í því sambandi er mikilvægt að minnka notkun vöru sem verður að spilliefni eftir því sem unnt er og að auki að draga úr myndun spilliefnaúrgangs. Þar horfir nefndin mjög til þess hvort unnt er að koma við aukinni endurvinnslu. Kostnað við förgun mætti minnka ef eyðing efnanna færi í meira mæli fram hérlendis í stað þess að senda úrganginn utan. Viðræður hafa farið fram um þetta atriði við Sementsverksmiðjuna hf. og Efnamóttökuna hf., og verður unnið áfram að skoðun þess máls. Vera má að fullkomnari sorpbrennslur sem reknar væru hérlendis gætu tekið eyðinguna að sér í vaxandi mæli í framtíðinni en erlendis er spilliefnum víða eytt í sementsofnum. Spilliefnanefnd lét í samvinnu við Efnamóttökuna hf. athuga málningarafganga í því skyni að skoða hvort urða mætti hluta þessa úrgangs hérlendis. Rannsóknir leiddu í ljós mikið magn þungmálma í úrganginum svo þessi leið er ekki fær í bili. Veruleg aukning hefur

orðið á skilum olíumálningar og prentlita. Ánægjulegt er þegar skil aukast og sýnir það að kerfið er að skila árangri. Hins vegar vakna í þessu sambandi margar spurningar. Notkun olíumálningar hefur ekki aukist að neinu marki hérlendis á undanförunum árum og virðist hún heldur á undanhaldi. Notkun plastmálningar hefur hins vegar aukist. Þvert á þessar staðreyndir hafa skil olíumálningarafganga stóruaútkast en skil plastmálningarafganga ekki. Notkun umhverfisvænna prentlita er að aukast en skil prentlitaúrgangs sem flokkaður er sem spilliefni eykst líka. Spilliefnanefnd er nú að fara nánar ofan í þessi atriði ásamt fleiri hliðstæðum.

Ákvæði laga um að tekjur og gjöld hvers spilliefnaflokks skuli standast á kalla á stöðuga endurskoðun spilliefnagjaldsins. Um þessi áramót fór fram heildarendurskoðun gjaldsins og lækkaði gjaldið á nokkrum flokkum en hækkaði á öðrum. Á árinu lækkaði gjaldið á rafgeymum og framköllunarefnum en hækkaði á olíumálningu, leysiefnum, halógeneruðum efnasamböndum og rafhlöðum. Þá voru flutningsgjöld endurskoðuð á árinu.

Spilliefnanefnd hefur freistað þess að halda kostnaði við rekstur nefndarinnar í lágmarki. Starfsmaður er aðeins einn, nefndin er til húsa í herbergi hjá Vinnueftirliti ríkisins og hefur þar aðgang að síma- og skrifstofuþjónustu. Umfang nefndarinnar hefur hins vegar verið að aukast og velta hennar er nú komin yfir 150 m.kr. á ári.

Starfsemi nefndarinnar og íslenska spilliefnagjaldskerfið hafa vakið athygli nokkurra aðila og hefur nefndin verið beðin að kynna starfsemi sína og kerfið bæði innanlands og utan. Má í því sambandi nefna norrænu ráðherranefndina um framleiðslu og úrgang og fyrirsurnir verkfræðistofa varðandi samvinnu við Eystrasaltslöndin. Áður hafði nefndin kynnt starf sitt á fundum á Norðurlöndunum, fyrir hópi fagaðila frá Nova Scotia og einstökum fyrirtækjum.

Til umfjöllunar er hversu ríka áherslu nefndin skuli leggja á kynningu innanlands og má vel vera að ástæða sé til þess að auka hana. Ársfundir nefndarinnar eru meðal annars ætlaðir til kynningar.

Spilliefnagjaldskerfið er fyrirmynd að frumvarpi til laga um úrvinnslugjald sem umhverfisráðherra lagði fram á síðasta þingi. Frumvarpið

fékk ekki afgreiðslu en vonir standa til að það verði afgreitt á haustþingi. Þar er um að ræða stóráukna endurnýtingu og endurvinnslu á ákveðnum flokkum úrgangs. Tilskipanir Evrópu-bandalagsins leggja á okkur sífellt meiri skyldur varðandi meðferð og endurnýtingu úrgangs. Vera má að við séum komin að því marki að þörf sé á heildarlöggjöf um úrgangsmál.

Á árinu lagði nefndin í talsverða vinnu við reglugerð um starfshætti nefndarinnar. Þar eð frumvarp um úrvinnslugjald gerði ráð fyrir að Spilliefnanefnd og Úrvinnslunefnd yrðu ein og sama nefndin var ljóst að starfssvið nefndarinnar myndi breytast verulega. Því var ákveðið að bíða með lokafrágang þess verks þar til úrvinnslugjaldsmálið skýrðist.

Tölulegar staðreyndir varðandi spilliefni á Íslandi verða stöðugt viðameiri og áreiðanlegri. Náin samvinna við Efnamóttökuna hf. gerir vinnu að úrbótum mögulega og mikilvægt er að kort-

leggja feril efnanna frá móttökustöð. Ljóst er að meðferð efnanna í móttökustöð leggur æ meiri skyldur á herðar starfsmanna þar og kröfur um þekkingu.

Af framansögðu ætti að vera ljós nauðsyn þess að þróa kerfið enn frekar og er nefndinni mikilvægt að hafa sem greiðastan aðgang að því sem löndin í kringum okkur eru að gera á þessu sviði.

Spilliefnanefnd þakkar ágætt samstarf við fjölmarga aðila á árinu. Sérstaklega ber að nefna umhverfisráðuneytið, og aðra opinbera aðila sem og Efnamóttökuna hf., Endurvinnsluna hf., samtök atvinnulífs og sveitarfélaga og aðra hagsmunaaðila. Nefndin þakkar Alberti Ingasyni ágætt samstarf í fjögur ár.

Guðmundur G. Þórarinsson
formaður Spilliefnanefndar

2. Starfsemi Spilliefnanefndar árið 2000

Spilliefnanefnd
greiðir fyrir með-
ferð og förgun
spilliefna

2.1 Grundvöllur starfsemi Spilliefnanefndar

Spilliefnanefnd starfar samkvæmt lögum um spilliefnagjald nr. 56/1996 og breytingu á þeim nr. 134/1997. Umhverfisráðherra fer með yfirlitstjórn mála sem lög in fjalla um. Gildandi reglugerð um spilliefnagjald er nr. 578/2000.

Í lögnum er kveðið á um af hvaða vörflokkum skuli greiða spilliefnagjald. Lagt er á vörur sem verða að spilliefnum við innflutning, gjaldið er innheimt af ríkissjóði en rennur til Spilliefnanefndar, og á innlenda framleiðslu sem nefndin innheimtir sjálf. Spilliefnanefnd greiðir fyrir meðferð og förgun spilliefna er leiða af vörum sem gjaldið hefur verið lagt á. Hefur það fyrirkomulag, að sá greiðir er mengun veldur, verið nefnt mengunarbótaregla (Polluter Pays Principle).

2.2 Skipan Spilliefnanefndar

Spilliefnanefnd var fyrst skipuð í september 1996 til fjögurra ára. Endurskipað var í nefndina í september 2000. Í nefndinni sitja nú:

* Guðfinnur G. Johnsen, tæknifræðingur, að til-

nefningu Landssambands íslenskra útvegs-
manna og Samtaka fiskvinnslustöðva,

* Haukur Harðarson, framkvæmdastjóri Biliðna-
félagsins - Félags blikksmiða, að tilnefningu
Alþýðusambands Íslands,

* Ólafur Kjartansson, verkfræðingur, að tilnefningu
Samtaka iðnaðarins,

* Óskar Mariusson, verkfræðingur, að tilnefningu
Vinnuveitendasambands Íslands,

* Stefán Hermannsson, borgarverkfræðingur, að
tilnefningu Sambands íslenskra sveitarfélaga,

* Þuríður I. Jónsdóttir, héraðsdómslögmaður, án
tilnefningar og

* Guðmundur G. Þórarinsson, verkfræðingur, án
tilnefningar, sem jafnframt er formaður
nefndarinnar.

Ritari nefndarinnar er Sigurbjörg Sæmunds-
dóttir, deildarstjóri í umhverfisráðuneytinu og
framkvæmdastjóri er Már Karlsson, verkfræðingur.

2.3 Álagning spilliefnagjalds

Nefndin vann áfram að uppbyggingu og
rekstri spilliefnagjaldakerfisins og hélt 35 fundi á

Endurskipun
haustið 2000

Vörflokkur	Hámark skv. lögum	15.3.1997	15.4.1997	15.6.1997	1.8.1997	1.11.1997	1.3.1998	5.3.1999	15.3.1999	1.11.1999	1.1.2000	1.9.2000
Rafgeymar með sýru	60,00 kr./kg	26,00										21,00
Rafgeymar án sýru	60,00 kr./kg	36,40										29,40
Rafgeymar í tækjum	330-5280 kr./stk.	143,00-2.288,00										115,50-1.848,00
Rafhlöður í rafmagnsspennum	200,00 kr./kg				26,00							21,00
Kemiskar vörur í ljósmynda- og prentiðnaði	300,00 kr./kg		32,25-258,00									29,25-234,00
Önnur kemisk framleiðsla til ljósmyndunar	300,00 kr./kg							258,00				234,00
Olíumálning	16,00 kr./kg			2,00			6,00					10,50
Prentlitir	16,00 kr./kg			2,00			6,00					
Lífræn leysiefni	3,00 kr./kg			0,50			1,50					3,00
Rafhlöður með kvikasifri eða nikkeldmíum	200,00 kr./kg				186,00							200,00
Alkalískar hnapparafhlöður	50 kr./stk.										9,00	
Varnarefni, útrýmingarefni	5,00 kr./kg					3,00						
Varnarefni, fúavarnarefni	5,00 kr./kg					3,00						
Ísósýanöt	10,00 kr./kg					1,00						
Halógeneruð efnasambönd	900,00 kr./kg						22,00					75,00
Olíuvörur aðrar en brennsluóla	20,00 kr./kg								10,00			
Svartolía	0,10 kr./kg							0,00				
Kælimiðlar	900,00 kr./kg									98,00		
Kvikasilfurvörur	900,00 kr./kg							900,00				

Ath. Verð eru kr./kg nema fyrir rafgeyma í tækjum og alkalískar hnapparafhlöður, kr./stk.

Tafla 2.1

Lagt hefur verið gjald á alla vörflokka

Velta nefndarinnar var rúmar 156 m.kr. á árinu

Ársfundur júní 200

árinu. Fyrst var lagt spilliefnagjald á rafgeyma, í mars 1997, og síðan hefur verið lagt á hvern vörflokkinn eftir annan. Með álagningu á kvikasilfurvörur 1. janúar 2000 hafði tekist að leggja á alla aðalvörflokka sem tilgreindir eru í lögum um spilliefnagjald. Í lögnum eru ákvæði um að álagningu skuli lokið fyrir árslok árið 2000. Vinna við álagningu lauk því einu ári fyrr en heimilað var í lögnum. Í töflu 2.1 má sjá einingarverð spilliefnagjalda, hvenær lagt hefur verið á hina einstöku vörflokka og hvenær spilliefnagjöldum hefur verið breytt. Í fjórða kafla skýrslunnar er frekar fjallað um breytingar á spilliefnagjaldi sem tóku gildi þann 1. september 2000.

Með auknum umsvifum hefur hinn daglegi rekstur og þjónusta aukist. Ýmis vafamál hafa komið til álita nefndarinnar og á hún náð samstarf við stofnanir og sífellt fleiri fyrirtæki um meðferð spilliefna. Velta nefndarinnar var rúmar 156 m.kr. á árinu og er gerð nánari grein fyrir rekstrinum í 4. kafla ársskýrslunnar. Sérhver vörflokkur myndar sérstakan sjóð þar sem tekjum og gjöldum er til lengri tíma litið ætlað að standast á. Gerð er grein fyrir afkomu sjóðanna í 5. kafla.

2.4 Kynningar- og upplýsingamál

Spilliefnanefnd hélt ársfund í júní. Þar flutti umhverfisráðherra, Siv Friðleifsdóttir, ávarp og Magnús Jóhannesson, ráðuneytisstjóri, stýrði fundinum. Í ársskýrslu 1999, sem þar var lögð fram, er í framhaldi af ársskýrslum 1997 og 1998 kynning á starfsemi og forsendum sem nefndin starfar eftir.

Nefndin hefur fjallað um á hvern hátt kynningu á spilliefnum og meðferð þeirra skuli hátt- að. Haft hefur verið samráð við umhverfisráðuneytið og hagsmunaaðila. Að tillögu hagsmunaaðila í prentiðnaði er unnið að útfærslu kynningarefnis varðandi meðferð kemískra efna í ljósmýnda- og prentiðnaði.

Ýmsir hafa sýnt áhuga á starfi nefndarinnar. Hún hefur orðið við óskum um að kynna starfsemi sína og spilliefnakerfið. Að beiðni norrænnar ráðherranefndar um framleiðslu og úrgang kynnti Spilliefnanefnd starf sitt fyrir nefndinni á fundi í september.

Spilliefnanefnd kom á framfæri athugasemdum um framsetningu ríkisreiknings fyrir árið 1998. Ríkisreikningsnefnd mun gera lagfæringar á framsetningunni sem gaf misvisandi upplýsingar um stöðu málaflöksins.

Áfram var unnið að uppbyggingu tölfraðilegrar þekkingar á umfangi spilliefna og uppruna

þeirra. Fylgst hefur verið með innflutningi og framleiðslu á vörum sem verða að spilliefnum og skilum spilliefna. Gerð er hér grein fyrir tölfraðilegum upplýsingum sem liggja fyrir og gefur að líta samanburð milli ára sem verður nákvæmari með hverju ári.

2.5 Kynnisferðir

Fulltrúar Spilliefnanefndar sóttu sýninguna Entsorga sem haldin er á þriggja ára fresti í Köln í Þýskalandi. Í ár var sýningin haldin dagana 26.-30. júní. Þarna kynna allir helstu framleiðendur endurvinnslubúnaðar í Evrópu framleiðslu sína. Einnig kynna ráðgjafafyrirtæki í úrvinnslu lífræns úrgangs og ýmsir framleiðendur flutnings-tækja fyrir úrgang, starfsemi sína.

Í lok ágúst sóttu fulltrúar Spilliefnanefndar málstofu um meðferð kvikasilfurúrgangs í Svíþjóð og fundi í Noregi þar sem flestum spilliefnum Norðmanna er eytt. Málstofan, sem bar yfirskriftina „Eiga Norðurlöndin að vinna saman að meðhöndlun kvikasilfurúrgangs?“, var endir á norrænu verkefni sem hófst árið 1996. Gerð var grein fyrir störfum norrænnar ráðherranefndar um kvikasilfurúrgang, stefnum og leiðum í hverju landanna. Nánar er greint frá umfjöllun á ráðstefnunni og niðurstöðum í kafla 5.7: Vörur sem innihalda kvikasilfur.

2.6 Vinna að einstökum málaflökum og samskipti við löggjafann, opinberar stofnanir og hagsmunaaðila

Álagning spilliefnagjalds á kvikasilfurvörur hófst í ársbyrjun. Nær álagningin til kvikasilfurs og silfuramalgams til tannfyllinga. Áfram var unnið að athugun á meðferð ljósgjafa sem innihalda kvikasilfur. Hefur spilliefnagjald þá verið lagt í áföngum á alla aðalvörflokka sem lög um spilliefnagjald kveða á um en álagningu var að mestu lokið á fyrri hluta árs 1999. Bráðabirgða-ákvæði í lögnum gerðu ráð fyrir að álagningu lyki á árinu 2000.

Unnið var að endurskoðun spilliefnagjalds á marga vörflokka. Spilliefnagjöldum í nokkrum vörflokkum var breytt þann 1. september 2000. Gjöld voru lækkuð á rafgeymum og framköllun-arefnum en hækkuð á olíumálningu, leysiefnum, halógeneruðum efnasamböndum og rafhlöðum. Var þetta fyrsta breytingin gerð með hliðsjón af þeim reynslutíma sem kominn er af rekstrinum. Vænta má að á hverju ári geti orðið breytingar á spilliefnagjaldi í einhverjum vörflokkum, eftir því sem skoðun á afkomu og þróun hvers vörflokks gefur ástæðu til.

Fylgst er með innflutningi og framleiðslu vara sem verða að spilliefnum

Norræn ráðstefna um kvikasilfurúrgang

Spilliefnagjald hefur verið lagt á alla aðalvörflokka

Spilliefnagjald endurskoðað

*Flutningsgjöld
hækkuð*

Flutningsgjöld voru hækkuð á árinu. Spilliefnanefnd vann að endurskoðun einingaverða í samvinnu við Sagaplast hf., sem annast flutninga fyrir flest sveitarfélög utan höfuðborgarsvæðisins. Hækkunin varð veruleg á öllum efnum öðrum en rafgeymum, þar sem hækkunin varð mun minni. Flutningur á spilliefnum er dýr þar eð miklar kröfur eru gerðar um öryggi í flutningi.

Í fyrsta sinn kom til þess að endurgreidd voru spilliefnagjöld vegna þess að ranglega hafði spilliefnagjaldið verið lagt á. Eftir vandlega athugun Hollustuverndar ríkisins varð niðurstaðan sú að litarduft (e. toner) til nota í ljósritunarvélum, faxtækjum, prenturum og öðrum tækjum flokkaðist nú orðið, í nær öllum tilvikum, ekki til spilliefna.

Fram hefur komið ósk frá Morgunblaðinu, Árvakri hf., um að útgáfan verði undanþegin spilliefnagjaldi af prentlitum. Fyrirtækið stefnir að því að skila sjálf prentlitaúrgangi til birgja sinna erlendis.

Haldinn var fundur með fulltrúum Sementsverksmiðjunnar hf., Efnamóttökunnar hf. og olíufélaganna þar sem rætt var um hagræðingu í meðferð spilliefna.

Haldið var áfram að fjalla um rafhlöður og meðferð þeirra. Ekki hefur verið tekin ákvörðun um að leggja á rafhlöður í tækjum sem flutt eru til landsins. Framkvæmdin er flókin og útheimtir verulegar breytingar á tollskrá.

*Unnið að meiri
hagræðingu í
meðferð spilliefna*

Í lögum um spilliefnagjald er gert ráð fyrir að ráðherra setji reglugerð samkvæmt tillögum Spilliefnanefndar þar sem nánar er kveðið á um hlutverk nefndarinnar og starfshætti. Áfram var unnið að starfsháttareglugerð og fundað með fulltrúum umhverfisráðuneytisins. Drögum hefur þó ekki að fullu verið lokið.

Nefndin hefur haft til skoðunar að þróa frekar þær tölfræðilegu staðreyndir sem lagðar hafa verið fram árlega. Tölfræðileg gögn eru mikilvæg til að gera sér grein fyrir ferli spilliefna, magni og þróun. Til athugunar hefur verið á hvern hátt móttökustöðvar geti lagt fram umhverfisuppgjör þar sem rakið er ferli úrgangs eftir að hann berst móttökustöðvum.

Náið samstarf var sem áður haft við ýmsa hagsmunaaðila um spilliefnagjald.

Ríkisendurskoðun og Ríkisbókhald veittu margvíslega aðstoð vegna reksturs nefndarinnar og Ríkistollstjóri var nefndinni innan handar við upplýsingaöflun. Fulltrúar hans komu til fundar við nefndina varðandi álagningu og tölfræðilegt samræmi við útgáfu Hagstofunnar. Spilliefnanefnd hefur leigt aðstöðu hjá Vinnueftirliti ríkisins sem einnig hefur fært bókhald nefndarinnar. Þá hafa nefndarmenn lagt af mörkum verulega vinnu við úrlausn margvíslegra verkefna nefndarinnar.

*Umhverfisuppgjör
móttökustöðva*

*Margvíslegt
samstarf*

SPILLIEFNANEFND

ÁRSSKÝRSLA 2000

3.1	Áritun Spilliefnanefndar	9
3.2	Áritun endurskoðenda	9
3.3	Rekstrarreikningur ársins 2000	10
3.4	Efnahagsreikningur 31. desember 2000	11
3.5	Sjóðstreymi árið 1999	12
3.6	Skýringar með ársreikningi	12
3.7	Uppgjör gjalda og tekna skipt á vöruflokka fyrir árið 1999	12

3.1 Staðfesting stjórnar og framkvæmdastjóra

Stjórn og framkvæmdastjóri Spilliefnanefndar staðfesta hér með ársreikning stofnunarinnar árið 2000 með áritun sinni.

Reykjavík, 31. maí 2001

Í stjórn

Guðm. G. Þórarinsson
Óskar Mariússon
Stefán Hermannsson
Ólafur Kjartansson
Þuríður Jónsdóttir
Guðfinnur G. Johnsen
Haukur Harðarson

Framkvæmdastjóri
Már Karlsson

3.2 Áritun endurskoðenda

Við höfum endurskoðað ársreikning Spilliefnanefndar fyrir árið 2000. Ársreikningurinn samanstendur af rekstrarreikningi, efnahagsreikningi og sjóðstreymi ásamt skýringum nr. 1–6. Ársreikningurinn er lagður fram af stjórnendum Spilliefnanefndar og á ábyrgð þeirra í samræmi við lög og starfsskyldur. Ábyrgð okkar felst í því álit sem við látum í ljós á grundvelli endurskoðunarinnar.

Endurskoðað var í samræmi við góða endurskoðunarvenju. Samkvæmt því ber okkur að skipuleggja og haga endurskoðuninni þannig að nægjanleg víska fái um að ársreikningurinn sé án verulegra annmarka. Endurskoðunin fólst meðal annars í að sannreyna fjárhæðir og upplýsingar sem fram koma í ársreikningnum og einnig athugun á þeim reikningskilaaðferðum og matsreglum sem beitt er við gerð hans og framsetningu í heild. Við teljum að endurskoðunin sé nægjanlega traustur grunnur til að byggja álit okkar á.

Það er álit okkar að ársreikningurinn gefi glögga mynd af afkomu Spilliefnanefndar á árinu 2000, efnahag 31. desember 2000 og breytingu á handbæru fé á árinu í samræmi við lög og góða reikningskilavenju.

Ríkisendurskoðun, 31. maí 2001

Sigurður Þórðarson,
ríkisendurskoðandi

Sigurjón I. Haraldsson

Rekstrarreikningur ársins 2000

	Skýr.	2000	1999
Tekjur			
Spilliefnagjöld v.innfluttra vara		147.432.680	125.701.597
Spilliefnagjöld v. innl.framleiðslu		6.556.204	6.160.859
Tekjur samtals	1	<u>153.988.884</u>	<u>131.862.456</u>
Gjöld			
Rekstrar- og stjórnunarkostnaður	2	17.545.469	14.459.234
Móttökustöðvargjald		86.856.533	69.953.940
Flutningsgjald		35.976.962	27.287.736
Söfnunarstöðvargjald		6.002.016	6.168.355
Umsýslukostn. v/flutnings- og söfnunarst.gj. ...		1.385.144	956.982
Innheimtukostnaður til ríkissjóðs		727.800	613.182
Afskrifaðar viðskiptakröfur		0	109.654
Gjöld samtals		<u>148.493.924</u>	<u>119.549.083</u>
Tekjuafgangur án fjármagnsliða		5.494.960	12.313.373
Fjármunatekjur og (fjármagnsgjöld)	3	<u>3.614.398</u>	<u>1.578.007</u>
Tekjuafgangur		<u>9.109.358</u>	<u>13.891.380</u>

Efnahagsreikningur 31. desember 2000

Eignir	Skýr.	2000	1999
Veltufjármunir			
Ríkissjóður		7.963.444	28.926.385
Viðskiptakröfur	4	1.358.810	505.939
Virðisaukaskattur		7.811.811	9.896.911
Bankareikningar í L.Í.		57.366.671	36.747.484
Veltufjármunir samtals		<u>74.500.736</u>	<u>76.076.719</u>
Eignir alls		<u>74.500.736</u>	<u>76.076.719</u>
Skuldir og eigið fé			
Eigið fé			
Höfuðstóll í ársbyrjun		27.702.930	13.811.550
Tekjuafgangur á árinu		9.109.358	13.891.380
Eigið fé samtals		<u>36.812.288</u>	<u>27.702.930</u>
Skammtímaskuldir			
Ógr.laun og tengd gjöld	5	164.991	576.606
Ýmsar skammtímaskuldir	6	37.523.458	47.797.183
Skammtímaskuldir samtals		<u>37.688.449</u>	<u>48.373.789</u>
Skuldir og eigið fé alls		<u>74.500.737</u>	<u>76.076.719</u>

Sjóðstreymi árið 2000

	2000	1999
Framlag reksturs:		
Tekjuafgangur ársins	9.109.357	13.891.380
Breyting rekstartengdra liða:		
Skammtímakröfur, hækkun (lækkun)	22.195.170	(19.495.526)
Skammtímaskuldir, lækkun (hækkun)	(10.685.340)	31.419.877
Handbært fé frá rekstri	<u>20.619.187</u>	<u>25.815.731</u>
Handbært fé frá rekstri	20.619.187	25.815.731
Handbært fé í ársbyrjun	36.747.484	10.931.753
Handbært fé í árslok	<u>57.366.671</u>	<u>36.747.484</u>

Skýringar og sundurliðanir með ársreikningi 2000

Reikningsskilaaðferðir

Í samræmi við reikningsskilavenjur A-hluta stofnana eru eignakaup ársins gjaldfærð í rekstrarreikningi. Þá eru áhrif almennra verðlagsbreytinga á rekstur ekki færð í árssreikning.

Bókhald, skrifstofuaðstaða

Vinnueftirlit ríkisins sér um bókhald fyrir Spilliefnanefnd samkvæmt samkomulagi þar um. Bókhaldið er færð í bókhaldskerfinu Ópus Alt. Spilliefnanefnd leigir jafnframt skrifstofuaðstöðu hjá Vinnueftirliti ríkisins.

1. Spilliefnagjöld

Álagt spilliefnagjald á innfluttar vörur á árinu 2000 var kr. 148.949.889. Ógreitt spilliefnagjald í ársbyrjun 2000 nam kr. 8.722.226, innheimt spilliefnagjald á árinu nam kr. 145.560.037 og í árslok 2000 var ógreitt spilliefnagjald kr. 12.112.078.

Spilliefnagjald hefur verið endurgreitt af kælimiðlum sem fluttir eru úr landi. Endurgreiðsla fór fram á spilliefnagjaldi sem komið hafði til tekna í flokki kemískra efna í ljósmynda- og prentiðnaði. Ranglega hafði verið lagt á prentduft sem ekki telst til spilliefna. Endurgreitt spilliefnagjald vegna innfluttra vara nam samtals 1.517.209 kr.

2. Rekstrar- og stjórnunarkostnaður

	2000	1999
Laun og launatengd gjöld	3.993.817	4.251.691
Sérfræðipjónusta	11.177.372	8.042.341
Funda- og ferðakostnaður	1.415.299	1.158.258
Húsaleiga	480.000	420.000
Ýmis kostnaður	478.981	586.944
	<u>17.545.469</u>	<u>14.459.234</u>

3. Fjármunatekjur og (fjármagnsgjöld)

Samkvæmt samkomulagi milli ríkissjóð og spilliefnanefndar um innheimtu og skil á tekjum af spilliefnagjaldi skulu reiknast 5% vextir af innistæðu eða skuld á reikningi spilliefnanefndar hjá ríkissjóði sem myndast við frávik á mánaðarlegri innheimtu gjaldsins og ráðstöfun þess á bankareikningi nefndarinnar.

Skýringar og sundurliðanir með ársreikningi 2000 frh.

Vaxtatekjur og (vaxtagjöld) frá ríkissjóði	(530.030)	64.358
Aðrar vaxtatekjur	4.622.856	1.695.967
Fjármagnstekjuskattur	(462.278)	(169.601)
Önnur vaxtagjöld	(16.150)	(12.717)
	<u>3.614.398</u>	<u>1.578.007</u>

4. Viðskiptakröfur

Innlendir málningaframleiðendur	1.358.736	505.639
Aðrir	0	300
	<u>1.358.736</u>	<u>505.939</u>

5. Ógr. laun og tengd gjöld

Ógr. laun, verktakagreiðslur	0	405.870
Ógr.lífeyrissj.gjöld, félagsgjöld og trygg.gjald	48.963	49.965
Ógr. Staðgreiðsla	116.028	120.771
	<u>164.991</u>	<u>576.606</u>

6. Ýmsar skammtímaskuldur

Sameiginlega reka oliufélögin, Oliufélagið hf., Oliuverslun Íslands hf. og Skeljungur hf., móttökustöð fyrir úrgangsolíu og eru einnig verksali gagnvart flutningi.

Efnamóttakan hf. rekur alhliða móttökustöð fyrir spilliefni. Til tryggingar fyrir förgun spilliefna er haldið eftir hluta af greiðslum, geymslufé.

Oliufélög	17.696.566	30.931.652
Efnamóttakan hf., geymslufé	14.404.061	4.419.522
Efnamóttakan hf.	2.868.395	9.317.488
Sveitarfélög	570.942	3.041.582
Ýmis ógreidd gjöld	1.983.494	86.939
	<u>37.523.458</u>	<u>47.797.183</u>

Uppgjör á gjöldum og tekjum skipt á vöruflokka fyrir árið 2000

	Deild 1 Rafgeymar	Deild 2 Kemisk efni í ljósm.og prent.	Deild 3 Oliumálning	Deild 4 Leysiefni	Deild 5 Rafhlöður	Deild 6 Varnarefni	Deild 7 Ísócyanöt	Deild 8 Halogeneruð efnasambönd	Deild 9 Olía	Deild 10 Kælimiðlar	Deild 11 Kvikasilfur- vörur	Deild 12 Prentlitir	Samtals
Tekjur:													
Spilliefnagjöld v/innfluttra vara	32.272.939	12.401.142	9.653.030	5.693.342	1.694.952	541.374	265.053	3.277.380	69.673.940	10.862.222	194.607	2.419.908	148.949.889
Spilliefnagi. v/innlendar framleiðslu			7.534.296										7.534.296
Endurgreidd spilliefnagjöld		-955.375		-978.092						-561.834			-2.495.301
Tekjur samtals:	32.272.939	11.445.767	17.187.326	4.715.250	1.694.952	541.374	265.053	3.277.380	69.673.940	10.300.388	194.607	2.419.908	153.988.884
Gjöld:													
Móttökustöðvakostnaður	12.522.144	9.676.498	22.697.311	4.183.935	2.376.189	108.408	116.069	5.237.127	24.698.466	547.560	66.845	4.625.981	86.856.533
Flutningskostnaður	5.679.557	937.404	1.309.673	400.636	503.343	6.856	22.706	124.410	27.585.224		701	228.007	36.798.517
Söfnunarstöðvakostnaður	2.786.190	567.724	1.906.101	221.015	472.013	4.561	12.139	60.806	403.091		336	131.629	6.565.605
Rekstrarkostnaður	2.404.554	852.788	1.280.595	351.318	126.285	40.336	19.748	244.187	5.191.183		767.449	14.500	11.473.243
Undirbúnings- og þróunarkostnaður	468.124	324.326	468.124	229.333	129.000	21.500	12.900	229.333	783.321		296.067	8.600	3.185.628
Gjöld samtals:	23.860.569	12.358.740	27.661.804	5.386.237	3.606.830	181.661	183.562	5.895.863	58.661.285	1.611.076	90.982	5.380.917	144.879.526
Rekstrarmíðustaða ársins	8.412.370	-912.973	-10.474.478	-670.987	-1.911.878	359.713	81.491	-2.618.483	11.012.655	8.689.312	103.625	-2.961.009	9.109.358
Höfuðstóll 1. janúar	33.753.245	11.417.701	-10.266.946	-7.071.845	-3.654.159	-195.361	-328.163	-4.988.167	10.010.438	1.095.277	-69.933	-1.999.159	27.702.929
Eigið fé samtals:	42.165.615	10.504.728	-20.741.424	-7.742.832	-5.566.037	164.352	-246.672	-7.606.650	21.023.093	9.784.588	33.692	-4.960.168	36.812.287

4. Rekstur spilliefnakerfisins

4.1 Fjárhagsafkoma

Tekjur af spilliefnagjaldi námu 156,5 m.kr. á liðnu ári. Eins og kemur fram í ársreikningi voru tekjur af innfluttum vörum 149,0 m.kr. og tekjur af innlendri framleiðslu 7,5 m.kr. Endurgreidd spilliefnagjöld vegna innlestrar framleiðslu, útlutnings og ranglega álagðs gjalds, námu 2,5 m.kr. Nettótekjur af spilliefnagjaldi voru því 154,0 m.kr. Nettótekjur jukust um 22,1 m.kr. milli ára eða um 17%. Álagning á oliuvörur nam 69,7 m.kr. og var þetta fyrsta heila árið sem lagt var á þær vörur og kælimiðla. Álagning á kvikasilfurvörur hófst 1. janúar 2000 og nam 0,2 m.kr. Nokkur sveifla varð í tekjum milli ára í sumum vörflokkum og jukust tekjur í heild af öðrum vörflokkum um 3,3 m.kr. Mest varð tekjuaukningin af leysiefnum, halögeneruðum efnasam-

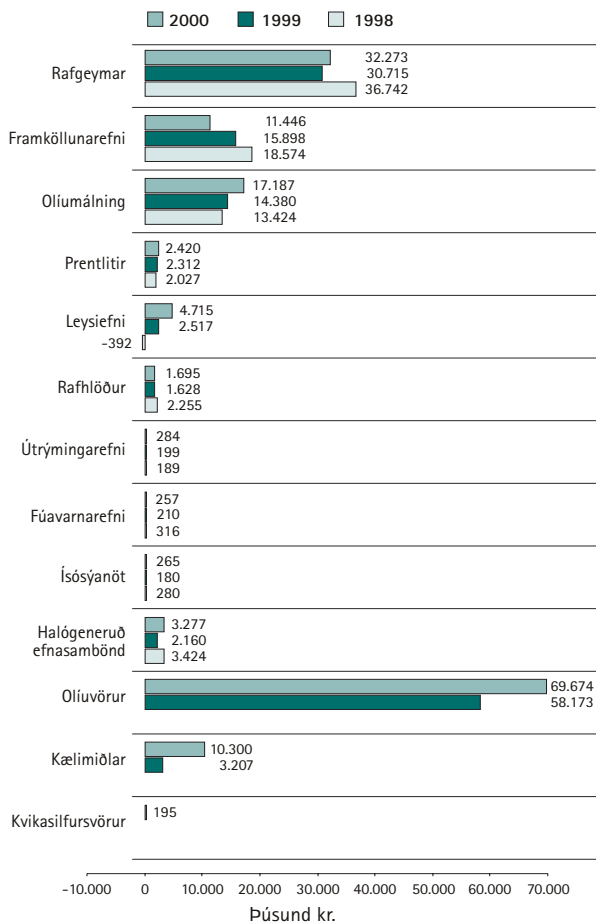
böndum, olíumálningu og rafgeymum. Tekjur lækkuðu mest af framköllunarefnum.

Heildargjöld voru 144,9 m.kr. Þau jukust milli ára um 26,9 m.kr. eða um 23%. Munar þar mestu um kostnað vegna oliuvara. Nokkur sveifla varð í gjöldum milli ára í sumum vörflokkum, mest vegna olíumálningar, 6 m.kr., en einnig vegna leysiefna og rafgeyma. Stærstu útgjaldaliðir eru móttökustöðvargjöld sem nema 56% af heildartekjum og flutningar 24%. Söfnunarsköðvakostnaður nam 4% og rekstrar-, undirbúnings- og þróunarkostnaður að teknu tilliti til fjármagnstekna voru rúm 10% af heildartekjum. Rekstrarafkoma ársins var jákvæð, um 9,1 m.kr., eða sem svarar tæpum 6% af heildartekjum. Að teknu tilliti til reksturs frá upphafi er rekstraraf-

Mynd 4.1

Tafla 4.1
Starfssvæði sorpsamlaga/sveitarfélaga og íbúafjölda þeirra árið 2000

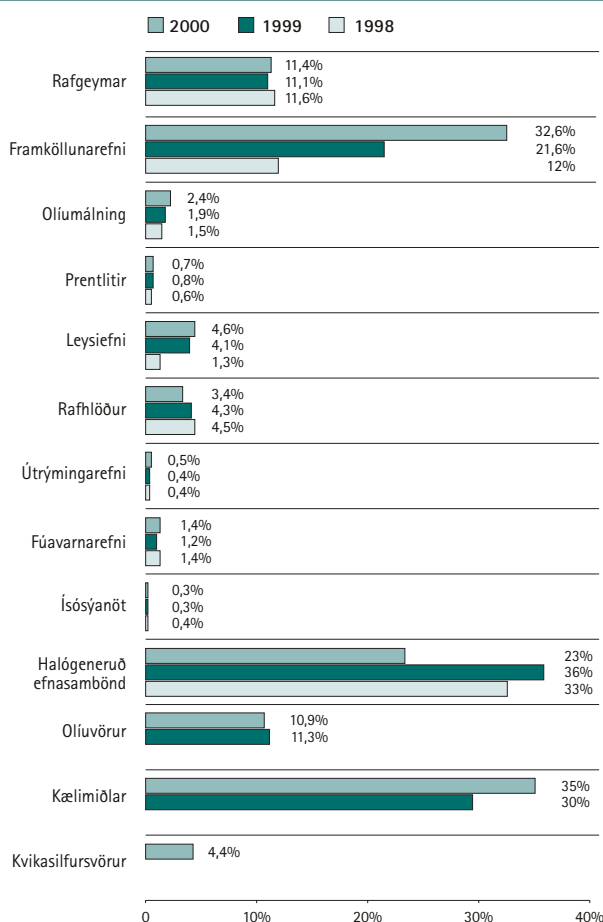
Spilliefnagjald 1998 - 2000

Svæðaskipting

Sorpsamlag/sveitarfél.	Starfssvæði	Íbúafjöldi
SORPA bs.	Höfuðborgarsvæðið (Hafnarfjörður, Bessastaðahr., Garðabær, Kópavogur, Seltjarnarnes, Reykjavík Mosfellsbær og Kjósarhreppur).	175.000
Sorpeyðingarstöð Suðurnesja	Öll sveitarfélög sunnan Hafnarfjarðar og vestan Ólfushrepps.	16.491
Sorpsamlag Vesturlands hf.	Öll sveitarfélög í Vesturlandskjördæmi. Reykhólahreppur einnig talinn hér með.	14.571
Vesturbýggð og Tálknafjarðarhreppur		1.531
FUNI, sorpbrennsla	Ísafjarðarbær, Bolungarvík og Súðavíkurhreppur.	5.452
Sorpsamlag Strandasýslu	Öll sveitarfélög í Strandasýslu.	859
Húnaþing vestra		1.229
Austur-Húnavatnssýsla	Öll sveitarfélög í A-Hún.	2.225
Skagafjörður	Sveitarfélagið Skagafj. Akrahr. talinn hér með	4.419
Siglufjarðar kaupstaður		1.559
Sorpeyðing Eyjafjarðar	Öll sveitarfélög í Eyjafjarðarsýslu, Svalbárðs- og Grýtubakkahreppa. Grimsey talin hér með.	21.214
Sorpsamlag Þingeyinga	Öll sveitarfélög í Þingeyjarsýslu utan Svalbárðsstrandar- og Grýtubakkahreppa	5.252
Skeggjastaða- og Vopnafjarðarhreppar		913
Sorpeyðing Miðhálands	Austur-Hérað og Fellahreppur	2.468
Norður-Hérað, Seyðisfj., Fljótsdals- og Borgarfj.hr.		1.379
Sorpsamlag Mið-Austurlands	Fjarðarbyggð, Búða-, Fáskrúðsfj.- og Stöðvarhreppar	3.998
Hornafj., Breiðdals- og Djúpvogshreppar		3.166
HULA bs.	Skaftár-, Mýrdals, Austur- og Vestur-Eyjafjallahr.	1.417
Sorpstöð Rangárvallasýslu	Öll sveitarfél. í Rangárvallasýslu önnur en Rangárvallasýslu A- og V- Eyjafjallahreppar.	2.903
Sorpstöð Suðurlands	Öll sveitarfélög í Árnessýslu.	12.277
Bæjarveitur Vestmannaeyja	Vestmannaeyjar	4.522
Samtals		282.845

Spilliefnagjald sem hlutfall af innflutningsverðmæti 1998 - 2000

Mynd 4.2

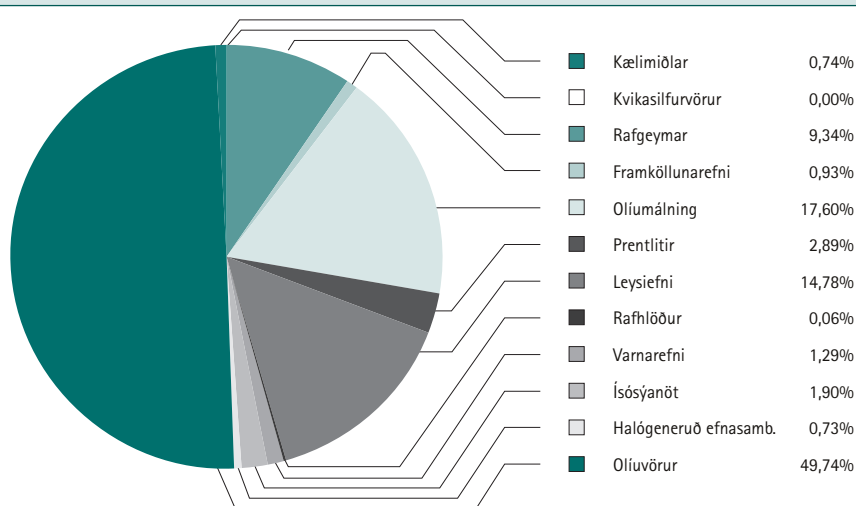
gangur í árslok 36,8 m.kr. Skýring á rekstrarafgangi er í höfuðdráttum sú að skil á rafgeymum og einnig framköllunarefnum hafa verið minni en áætlað hafði verið. Á móti kemur að skil í nokkrum vöruflokkum hafa verið meiri en áætlað var. Vega þar þyngst olíumálning og halógeneruð efnasambönd en einnig rafhlöður, leysiefni og prentlitir.

Spilliefnagjald er lagt á hvern vöruflokk óháð öðrum vöruflokkum. Sérhver vöruflokkur myndar sérstakan sjóð þar sem tekjum og gjöldum er ætlað að standast á. Ársreikningur sýnir að verulegur munur er á afkomu hinna einstöku vöruflokka. Með hliðsjón af þeim reynslutíma sem kominn er af rekstrinum var spilliefnagjöldum í nokkrum vöruflokkum breytt þann 1. september 2000. Gjöld voru lækkuð á rafgeymum og framköllunarefnum en hækkuð á olíumálningu, leysiefnum, halógeneruðum efnasamböndum og rafhlöðum. Áhrifa breytinganna gætir ekki mikið í rekstrinum á þessu ári sakir þess hversu líðið var á árið þegar breytingin fór fram.

4.2 Vægi spilliefnagjalds í vöruverði og hlutfallslegt magn vara sem verða að spilliefnum

Spilliefnagjald vegur lítið í heildarverði olíumálningar, prentlita, útrýmingarefna, fúavarnarefna og ísósýanata (sjá mynd 4.2). Gjaldið nemur um 4% af innflutningsverðmæti leysiefna rafhlöðna og kvikasilfurvara en um 11% af innflutningsverðmæti olíuvara og rafgeyma. Gjaldið vegur hins vegar þyngst í verði kælimiðla, haló-

Hlutfallslegt magn innfluttra og innleindra vara sem verða að spilliefnum 2000

Mynd 4.3

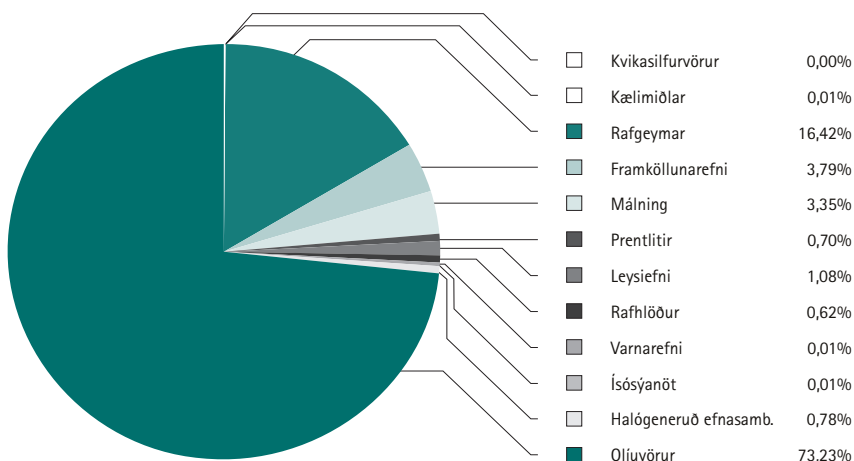
generaðra efnasambanda og framköllunarefna, eða allt að 35% af innflutningsverðmæti.

Ekki eru merkjanlegar breytingar á hlutfalli spilliefnagjalds af innflutningsverðmæti nema hvað varðar framköllunarefni og halógeneruð efnasambönd. Skýrist það af því að til framköll-

unarefna telst litarduft (e. toner) en af því hefur spilliefnagjald að mestu verið fellt niður. Innflutningsverðmæti litarduftsins er hlutfallslega mun meira en framköllunarvökva.

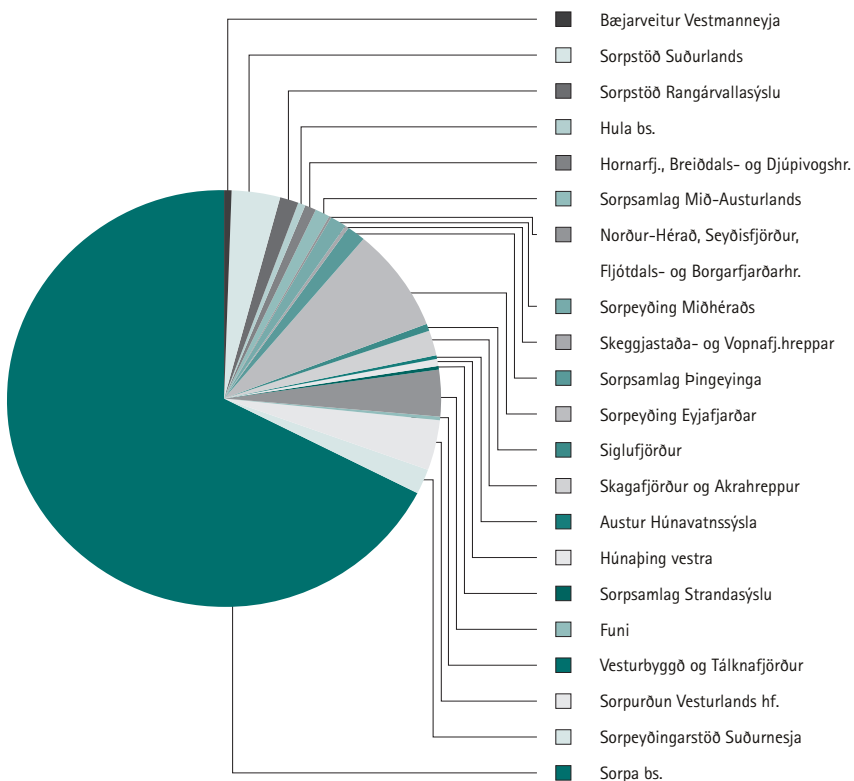
Magn vara sem spilliefnagjald er lagt á er afar misjafnt eftir einstökum vöruflokkum eins og

Hlutfallslegt magn móttækinna spilliefna 2000

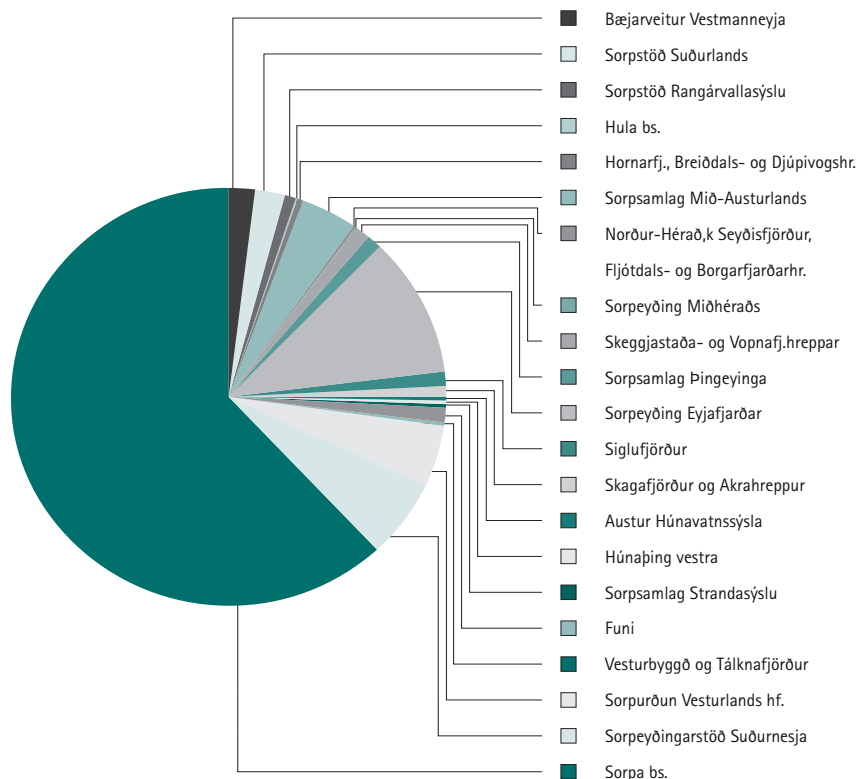
Mynd 4.4

Skipting spilliefna annarra en úrgangsolíu eftir starfsvæðum 2000

Mynd 4.5

Skipting spilliefna, úrgangsolíu, eftir starfsvæðum 2000

Mynd 4.6

Tafla 4.2

Móttækin spilliefni eftir starfsvæðum 2000

Heildarmagn [kg] Starfsvæði	Rafgeymar	Fram- köllunar- efni	Oliu- máling	Prent- litir	Leysi- efni	Raf- hlöður	Varnar- efni	Ísósyá- nöt	Halógen- eruð efna- sambönd	Kæli- miðlar	Kvika- silfur- vörur	Samtals	Olía	Samtals
11 Sorpa bs.	643.837	180.017	179.441	32.102	57.108	23.812	424	145	15.471	840	173	1.133.225	2.897.819	4.081.044
21 Sorpeyðingarstöð Suðurnesja	26.290	1.879	1.185		22	2.333						31.709	296.850	328.559
31 Sorpurðun Vesturlands hf.	53.307	6.066	3.301		23	2.057	38		443		3	65.238	218.250	283.488
41 Vesturbyggð og Tálknafjörður	4.369	370				150						4.889	4.776	9.665
42 Funi	56.226	3.080	1.510	133	490				660			62.099	68.401	130.500
43 Sorpsamlag Strandasýslu	4.992	236	382			200		5				5.810	7.409	13.219
51 Húnaþing vestra	5.765	1.178	151	2		98	1	2	3			7.198	7.600	14.798
52 Austur Húnavatnssýsla	6.791	152	92		3	237						7.275	23.556	30.831
53 Skagafjörður og Akrah.	29.731	705	832		424	851	2					32.545	39.238	71.783
54 Siglufjörður	5.941	935	23	21		752	1		236			7.909	43.452	51.361
61 Sorpeyðing Eyjafjarðar	53.593	7.849	16.753	11.755	9.903	3.596	29	522	31.582		2	135.062	519.626	654.688
62 Sorpsamlag Þingeyinga	22.172	1.054	860			613	1		396		8	25.104	57.936	83.040
71 Skeggjastaða- og Vopnafjarðarhreppar	3.638	479	85			167	1	1			4.370	49.397	53.767	
72 Sorpeyðing Miðhéraðs	15.039	3.359	803	6		130	5	20	83		4	19.429	3.198	22.627
73 Norður - Hérað, Seyðisfjörður, Fjóttdals- og Borgarfjarðarhr.	2.679	127	260		18	292						3.376	7.493	10.869
74 Sorpsamlag Mið-Austurlands	12.639	593	1.760	15		946	28	15	335			16.316	201.835	218.151
75 Hornarfjörður, Breiðdals- og Djúpvogshr.	14.938	415	930	1		652	9	7			16.952	26.869	43.821	
82 Hula bs.	6.536	61	159	95		260			1			7.112	35	7.147
83 Sorpeyðing Rangárvallasýslu	22.265	423	581		61	647						23.977	38.582	62.559
84 Sorpeyðing Suðurlands	48.644	7.626	2.486	126	391	525	135	82	588		1	60.522	106.534	167.056
85 Bæjarveitur Vestmannaeyja	4.120	2.760	1.269	2		1.057	3					9.211	90.864	100.075
Samtals	1.043.512	219.364	212.863	44.258	68.443	39.375	677	792	49.805	840	191	1.679.328	4.709.720	6.439.048

fram kemur á mynd 4.3. Langmest er magn olíuvara eða 50% af heildarmagni. Magn olíumáliningar, leysiefna og rafgeyma er verulegt en annarra efna verulega minna.

4.3 Móttaka spilliefna

Magn spilliefna sem tekið er á móti er einnig mjög misjafnt í hinum einstöku vöruflokkum eins og fram kemur á mynd 4.4. Þar munar mest um olíuvörur sem veða um 73% af heildarþyngd úrgangs. Þyngd rafgeyma er einnig veruleg, um 16% af heildarþyngd úrgangs, en vægi annars úrgangs er mun minna.

Til að skoða frekar hvaðan spilliefni berast er tekið saman hve mikið hefur skilað sér frá hinum ýmsu landssvæðum. Stuðst er við starfssvæði sorpsamlaga þar sem þau eru til staðar (sjá töflu 4.1).

Svæðaskipting 2000

Á myndum 4.5 og 4.6 eru sett fram heildarskil frá hverju starfssvæði. Nokkur hlutfallslegur munur er á milli skila á úrgangsolíu og annarra spilliefna á hinum mismunandi starfssvæðum.

Í töflu 4.2 kemur fram hvað hefur borist af spilliefnum í hverjum vöruflokki frá starfssvæðunum.

Með því að meta magn spilliefna miðað við íbúafjölda næst jöfnuður á milli misfjölmennra starfssvæða. Á mynd 4.7 má sjá heildarskil spilliefna í sérhverjum vöruflokki af hinum einstöku starfssvæðum miðað við hverja þúsund íbúa.

Í töflu 4.3 er magn spilliefna í öllum vöruflokkum tilgreint miðað við þúsund íbúa.

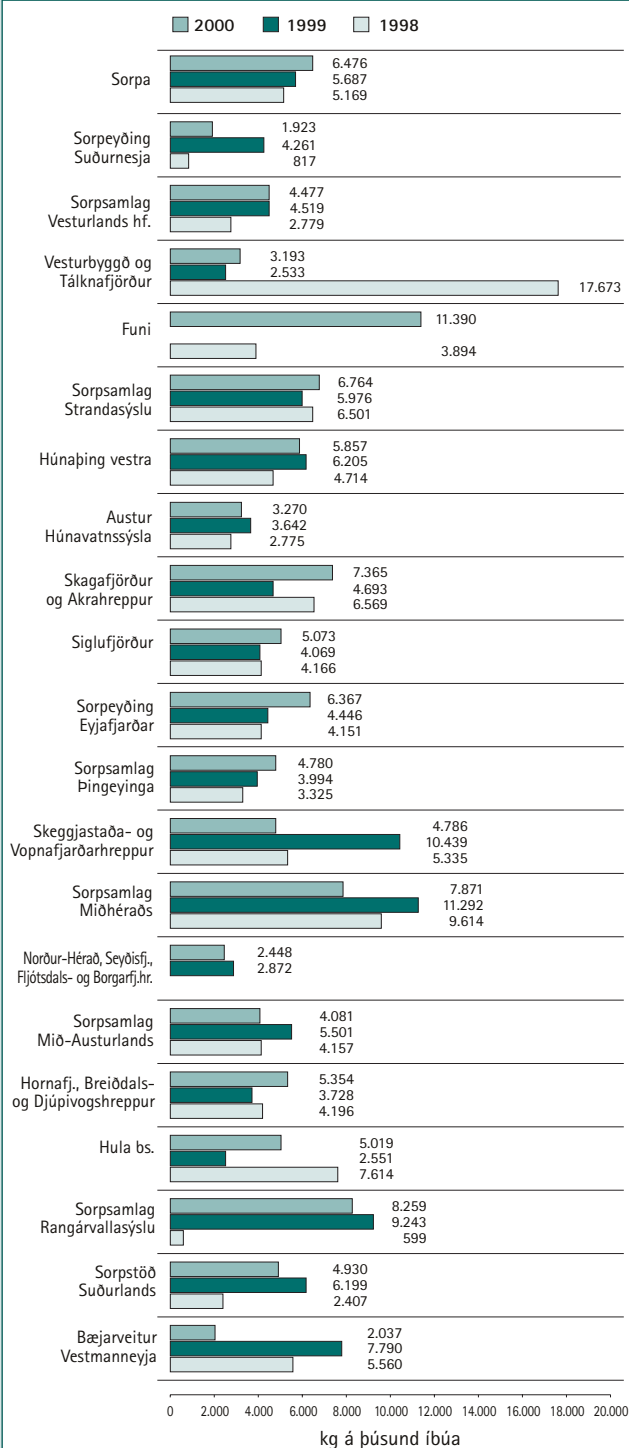
Sakir fámennis á mörgum starfssvæðanna verða víðtækari ályktanir ekki dregnar af upplýsingum sem settar eru fram á grundvelli starfssvæða. Ef skil eru ekki regluleg getur einn farmur af spilliefnum skekkt myndina mjög. Ef borin eru saman árin 1998, 1999 og 2000, kemur í ljós að nokkur jöfnuður er að verða í skilum frá flest öllum starfssvæðum. Í heildina hafa skilin farið vaxandi ár frá ári og má best merkja það af skilum af svæði Sorpu. Fáein starfssvæði skera sig úr með það hversu mikil skil hafa verið frá þeim öll árin.

4.4 Samanburður við áætlanir

Innflutningur á vörum sem verða að spilliefnum hafa í mörgum tilvikum vikið verulega frá því sem upphaflega var áætlað.

Spilliefni í sumum vöruflokkum hafa skilað sér í umtalsvert meira magni en áætlað var. Á það sérstaklega við um olíumáliningu og prentlíti, halógeneruð efnasambönd og leysiefni. Varð veruleg aukning í skilum á olíumáliningu frá ár-

Heild móttækinnu spilliefna annarra en úrgangsolíu 1998 - 2000

inu 1999. Þá hefur aldrei borist jafn mikið af rafgeymum og nú.

Eins og áður hefur komið fram var spilliefnagjöldum á mörgum vöruflokkum breytt þann 1. september 2000 til samræmis við ofangreinda

Mynd 4.7
Móttækinn spilliefni frá hinum ýmsu starfssvæðum á hverja þúsund íbúa

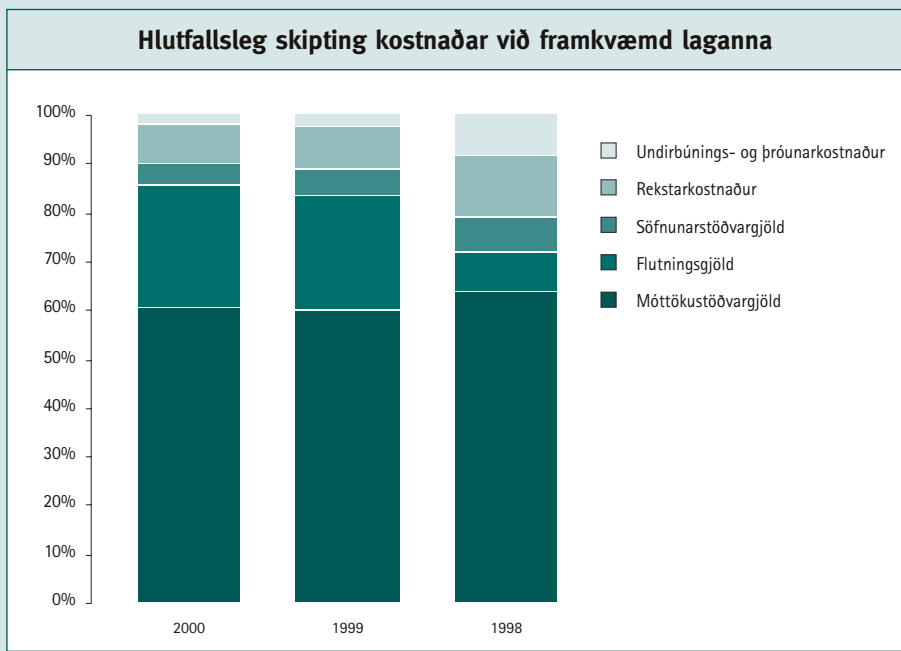
þróun. Nánar er fjallað um hina einstöku vöru- flokka í 5. kafla.

4.5 Kostnaður við framkvæmd laganna um spilliefnagjald

Stærstu kostnaðarþættir við spilliefnakerfið eru móttökustöðvargjöld, það er, kostnaður við förgun spilliefnanna sem nemur nær 60% kostna-

ðarins, og flutningsgjöld sem námu 25%, mest vegna oliúrgangs. Söfnunarstöðvargjöld námu tæpum 5% af heildarkostnaði á árinu. Rekstrar- kostnaður hefur farið hlutfallslega lækkandi eftir því sem veltan hefur aukist og undirbúnings- og þróunarkostnaður hefur minnkað eftir því sem spilliefnakerfið þróast. Námu þau gjöld rúmum 10% af heildarkostnaði.

Mynd 4.8

Tafla 4.3

Móttekin spilliefni á hverja þúsund íbúa 2000

Starfsvæði	Rafgeymar	Framköll- unarefni	Oliu- málning	Prent- litir	Leysi- efni	Raf- hlöður	Varnar- efni	Ísósýa- nöt	Halógen- eruðefna- sambönd	Kæli- miðlar	Kvika- silfur- vörur	Samtals	Olía	Samtals
11 Sorpa bs.	3.679	1.029	1.025	183	326	136	2,4	0,8	88	4,8	1	6.476	16.559	23.035
21 Sorpeyðing Suðurnesja	1.594	114	72	0	1	141	0,0	0,0	0	0,0	0	1.923	18.001	19.924
31 Sorpsamlag Vesturlands hf.	3.658	416	227	0	2	141	2,6	0,0	30	0,0	0	4.477	14.978	19.456
41 Vesturbýggð og Tálknafjörður	2.854	242	0	0	0	98	0,0	0,0	0	0,0	0	3.193	3.120	6.313
42 Funi	10.313	565	277	24	90	0	0,0	0,0	121	0,0	0	11.390	12.546	23.936
43 Sorpsamlag Strandasýslu	5.811	275	445	0	0	233	0,0	5,8	0	0,0	0	6.764	8.625	15.389
51 Húnaþing vestra	4.691	959	123	2	0	80	0,8	1,6	2	0,0	0	5.857	6.184	12.041
52 Austur Húnavatnssýsla	3.052	68	41	0	1	107	0,0	0,0	0	0,0	0	3.270	10.587	13.857
53 Skagafjörður og Akrahr.	6.728	160	188	0	96	193	0,5	0,0	0	0,0	0	7.365	8.879	16.244
54 Siglufjörður	3.811	600	15	13	0	482	0,6	0,0	151	0,0	0	5.073	27.872	32.945
61 Sorpeyðing Eyjafjarðar	2.526	370	790	554	467	170	1,4	24,6	1.489	0,0	0	6.367	24.494	30.861
62 Sorpsamlag Þingeyinga	4.222	201	164	0	0	117	0,2	0,0	75	0,0	2	4.780	11.031	15.811
71 Skeggjastaða- og Vopnafjarðarhreppar	3.985	525	93	0	0	183	1,1	1,1	0	0,0	0	4.786	54.104	58.890
72 Sorpsamlag Miðhéraðs	6.094	1.361	325	2	0	53	2,0	8,1	34	0,0	2	7.871	1.296	9.167
73 Norður - Hérað, Seyðisfjörður, Fljótáls- og Borgarfjarðarhr.	1.943	92	189	0	13	212	0,0	0,0	0	0,0	0	2.448	5.434	7.882
74 Sorpsamlag Mið-Austurlands	3.161	148	440	4	0	237	7,0	3,8	84	0,0	0	4.081	50.484	54.565
75 Hornafjörður, Breiðdals- og Djúpvogshr.	4.718	131	294	0	0	206	2,8	0,0	2	0,0	0	5.354	8.487	13.841
82 Hula bs.	4.613	43	112	67	0	183	0,0	0,0	1	0,0	0	5.019	25	5.044
83 Sorpsamlag Rangárvallasýslu	7.670	146	200	0	21	223	0,0	0,0	0	0,0	0	8.259	13.290	21.550
84 Sorpstöð Suðurlands	3.962	621	202	10	32	43	11,0	6,7	48	0,0	0	4.930	8.677	13.607
85 Bæjarveitur Vestmannaeyja	911	610	281	0	0	234	0,7	0,0	0	0,0	0	2.037	20.094	22.131
Meðaltal	3.689	776	753	156	242	139	2,4	2,8	176	3,0	1	5.937	16.651	22.588

4.6 Sameiginlegur kostnaður

Í lögunum um spilliefnagjald er kveðið á um að hver vöruflokkur skuli vera fjárhagslega sjálfstæður. Kostnaði við framkvæmd laganna fyrir árið 2000 er skipt í tvennt eftir gjaldaliðum, rekstrarkostnað annars vegar og undirbúnings- og þróunarkostnað hins vegar, eins og sjá má í töflu 4.4.

Rekstrarkostnaði er deilt á vöruflokka í réttu hlutfalli við tekjur (álögð spilliefnagjöld) viðkomandi vöruflokks á árinu. Undirbúnings- og þróunarkostnaður er eins og nafnið gefur til kynna kostnaður sem rekja má til uppbyggingar kerfisins og þróunar þess. Undirbúnings- og þróunarkostnað bera allir vöruflokkar óháð því hvort álagning spilliefnagjalds á vörur í viðkomandi vöruflokki er hafin. Þessum kostnaði er skipt á vöruflokkana eftir áætluðum árstekjum en dregið er úr vægi stærstu flokkanna. Vöruflokkarnir bera því ekki allir sama hlutfall af tekjum sínum í undirbúnings- og þróunarkostnað.

Tafla 4.5

Í árslok 2000 hafði spilliefnagjald verið lagt á vöruflokka er mynda tólf sjálfstæðar rekstrareiningar, deildir, sem undirbúnings-, og þróunarkostnaði er skipt á. Í töflu 4.5 má sjá hvernig sameiginlegum kostnaði er deilt á vöruflokka milli rekstrarkostnaðar annars vegar og undirbúnings- og þróunarkostnaðar hins vegar árið 2000.

Tafla 4.4

Skipting kostnaðarpátta 2000

Gjaldaliðir	Heildarkostnaður [kr.]	Skipting heildarkostnaðar			
		Rekstrarkostnaður %	Rekstrarkostnaður [kr.]	Undirbúnings- og þróunarkostn. %	Undirbúnings- og þróunarkostn. [kr.]
Nefnd og ritari	5.409.116	80%	4.327.293	20%	1.081.823
Starfsmannahald	5.281.776	80%	4.225.421	20%	1.056.355
Húsaleiga	480.000	100%	480.000	0%	0
Bókhalds- og ritaraþjónusta	658.350	100%	658.350	0%	0
Sérfræðikostnaður	5.237.246	80%	4.189.797	20%	1.047.449
Útgáfa, kynning og fræðsla	420.728	100%	420.728	0%	0
Innheimtukostnaður	727.800	100%	727.800	0%	0
Fjármagnskostnaður	-3.614.398	100%	-3.614.398	0%	0
Annar kostnaður	58.253	100%	58.253	0%	0
Samtals	14.658.871	78%	11.473.243	22%	3.185.628

Rekstrarkostnaður og undirbúnings- og þróunarkostnaður 2000

Vöruflokkar	Rekstrarkostnaður		Undirbúnings- og þróunarkostnaður			Samtals [kr.]	Bókhalds deildir
	Spillie.gj. 2000 [kr.]	Hlutdeild ¹⁾ % [kr.]	Áætluð ársvelta (V) [kr.]	Hlutdeild ²⁾ (S) [kr.]	Hlutfall af áætl. Ársveltu		
Rafgeymar	32.272.939	21,0%	2.404.554	25.000.000	468.124	2.872.678	01
Framköllunarefni	11.445.767	7,4%	852.788	12.000.000	324.326	1.177.113	02
Oliumálning	17.187.626	11,2%	1.280.595	25.000.000	468.124	1.748.719	03
Laysiefni	4.715.250	3,1%	351.318	6.000.000	229.333	580.651	04
Rafhlöður	1.694.952	1,1%	126.285	3.000.000	129.000	255.285	05
Varnarefni	541.374	0,4%	40.336	500.000	21.500	61.836	06
Ísócyanöt	265.053	0,2%	19.748	300.000	12.900	32.648	07
Halógeneruð efnasambönd	3.277.380	2,1%	244.187	6.000.000	229.333	473.520	08
Smuruliur	69.673.940	45,2%	5.191.183	70.000.000	783.321	5.974.504	09
Kælimiðlar	10.300.388	6,7%	767.449	10.000.000	296.067	1.063.517	10
Kvikasilfursvörur	194.607	0,1%	14.500	200.000	8.600	23.100	11
Prentlitir	2.419.908	1,6%	180.300	5.000.000	215.000	395.300	12
Samtals	153.989.184	100,0%	11.473.243	163.000.000	3.185.628	14.658.871	

1) Rekstrarkostnaður skiptist í réttu hlutfalli við tekjur ársins (spilliefnagjaldálagningu) viðkomandi vöruflokks.

2) Undirbúnings- og þróunarkostnaður, S_{2000} , skiptist í hlutfalli við kvaðratrót af áætluðum nauðsynlegum árstekjum (spilliefnagjaldálagningu) viðkomandi vöruflokks. Þó aldrei hærr en 4,30% af áætlaðri ársveltu.

$$S_{2000} = k_{2000} \cdot \sqrt{V}$$

$$k_{2000} = 93,6247$$

5. Rekstraryfirlit eftir einstökum vöruflokkum

5.1 Olíuvörur

Inngangur

Þann 15. mars 1999 hófst álagning spilliefnagjalds á smurolíur. Á sama tíma tók gildi þjónustusamningur við oliufélögin þrjú þar sem þau taka að sér að sjá um og reka búnað til að taka á móti allri úrgangsolíu á landinu, flytja olíuna frá öllum helstu skilaaðilum, meðhöndla í móttöku-stöð og koma til eyðingar eða endurnýtingar.

Um leið gekk í gildi yfirlýsing um samstarf oliufélaganna um meðferð svartolíuúrgangs frá skipum. Samkvæmt henni skuldbinda þau sig til að sjá um og reka búnað til að taka á móti svartolíuúrgangi frá íslenskum skipum sem nota svartolíu gegn eðlilegu gjaldi, flytja, meðhöndla og koma honum til eyðingar. Þessi yfirlýsing, sem staðfest var af umhverfisráðherra, felur í sér að svartolía er undanþegin spilliefnagjaldi.

5.1.1 Svartolía

Skilgreiningar

Með hugtakinu svartolía er átt við brennsluolíu (MFO 30, sbr. ISO 8217/1987). Sú svartolía sem hér um ræðir er „léttasta“ gerð slíkrar olíu og er ætluð til brennslu í kötlum og á dísilvélum stærri skipa. Í svartolíu eru óhreinindi og vatn sem ganga úr henni við síun og skiljun.

Eins og fram kemur í inngangi annast oliufélögin þennan vöruflokk í samræmi við áður nefnda yfirlýsingu, vöruflokkurinn er undanþeginn spilliefnagjaldi og þar með án afskipta Spilliefnanefndar hvað fjárhagslegt uppgjör varðar. Samkvæmt samningi er miðað við að 1% af innfluttri svartolíu skili sér sem úrgangur.

5.1.2 Önnur olía en brennsluolía

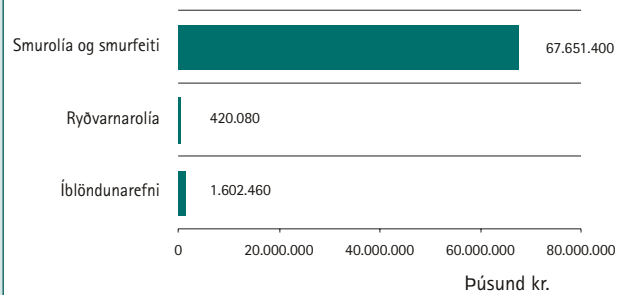
Skilgreiningar

Undir þennan vöruflokk falla smurolíur, smurfeiti, ryðvarnarolía, aðrar þykkar olíur og blöndur, svo sem vökvakerfisolíur og íblöndunarefni fyrir smurolíur.

Álagning spilliefnagjalds

Við álagningu spilliefnagjalds er eingöngu lagt á vörur til að mæta kostnaði við meðhöndlun á dælanlegum oliuúrgangi sem ekki inniheldur önnur efni en þau sem falla til við eðlilega notkun olíu.

Spilliefnagjald á olíuvörur 2000

Mynd 5.1

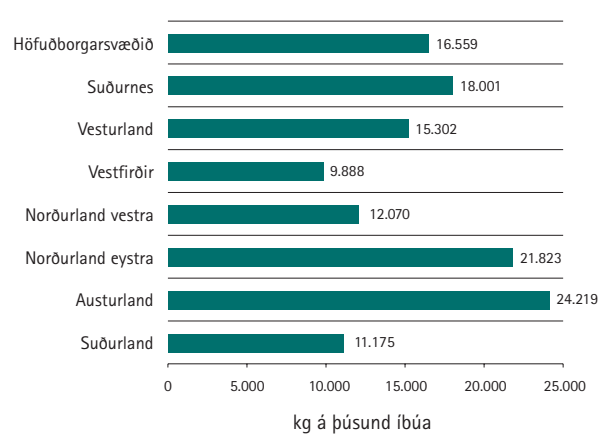
Spilliefnagjald á olíuvörur er 10,00 kr./kg. Álagt spilliefnagjald nam 69,7 m.kr., 97% af gjaldinu var vegna smurolíu og smurfeiti en 3% vegna íblöndunarefna og ryðvarnarolíu.

Magntölur

Á árinu var innflutningur ívið minni en áætlan gerði ráð fyrir eða sem nemur 6%. Eins og fram kemur í uppgjörstöflu kom 15% minna en áætlað hafði verið til greiðslu spilliefnanefndar eða 4.710 í stað 5.550 tonna sem áætlað var að yrði allur úrgangur annar en vegna svartolíu. Samtals var fargað 6.145 tonnum af úrgangsolíu. Auk þess sem Spilliefnanefnd greiddi fyrir voru 1.267 tonn sem komu frá starfsemi sem ekki ber spilliefnagjald - erlendum skipum. Ýmis úrgangur frá oliufélögunum nam 50 tonnum og vegna svartolíu var úrgangurinn 118 tonn. Öllum oliuúrgangi var dælt í tankbílur fyrir utan 56,5

Mynd 5.2

Móttekin spilliefni 2000 • Úrgangsolía

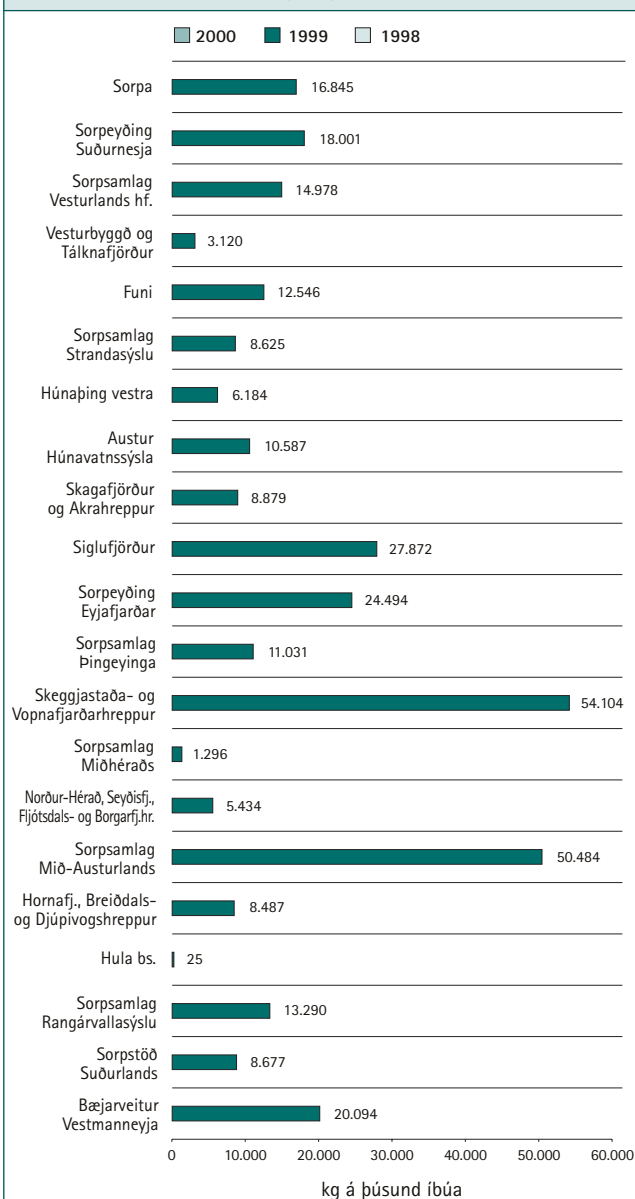

tonna sem bárust söfnunar- eða móttökustöðvum í litlum ílátum.

Mestallri úrgangsolíunni er brennt í Sementsverksmiðjunni hf. á Akranesi. Olían nýtist sem eldsneyti í stað kola sem hafa verið brennsluefni verksmiðjunnar undanfarin ár. Úrgangsolían er nú orðin þriðjungur brennsluefnis verksmiðjunnar. Olíu sem safnast saman á norðanverðum Vestfjörðum er brennt í sorpbrenslu Funa á Ísafirði. Því sem fellur til í Vestmannaeyjum er brennt í kyndistöð Bæjarveitna Vestmannaeyja. Bæði á Ísafirði og í Vestmannaeyjum nýtist varminn til húshitunar.

Mynd 5.3

Móttekin spilliefni 2000 Úrgangsolía

Skilahlutfall, þ.e. öll úrgangsolía sem hlutfall af innfluttri olíu, var 87%. Ef bornar eru saman hlutfallstölur um skil miðað við 1000 íbúa á mismunandi landsvæðum kemur fram að skilin eru afar breytileg, að jafnaði mest við sjávarsíðuna.

Uppgjör

Tekjur af spilliefnagjaldi námu 69,7 m.kr. en gjöld 58,7 m.kr. Rekstrarafgangur varð 11,0 m.kr. Þá eru ekki fram komnar kröfur olíufélaganna um endurgreiðslur vegna erlendra viðskipta og vegna íblöndunarefna í bensín sem þau hafa bent á að ranglega hafi verið greitt spilliefnagjald af. Olíufélagunum, sem verktaka, voru greiddar 51,5 m.kr. eða sem nemur 88% af heildarútgjöldum vöruflokksins.

Endurskoðun

Afkoma vöruflokksins hefur verið jákvæð þann 21 mánuð sem reksturinn hefur staðið. Fljótt á lítið virðist afkoman réttlæta 5-10% lækkun spilliefnagjaldsins. Með tilliti til þess sem áður greinir um ókomnar kröfur og hversu stutt reynslutímabil er um að ræða verður að teljast álítaefni hvort tímabært sé að hreyfa við spilliefnagjaldinu að svo komnu.

Úrgangsolía 2000

Spilliefni til förgunar

Magn	2000				1999, 8,5 mán.			
	Oliufélögin [kg]	Söfnunarstöðvar [kg]	Samtals [kg]	[kg/1000 íbúa]	Oliufélögin [kg]	Söfnunarstöðvar [kg]	Samtals [kg]	[kg/1000 íbúa]
Höfuðborgarsvæðið	2.851.680	46.139	2.897.819	16.559	1.218.187	24.144	1.242.331	7.243
Suðurnes	296.826	24	296.850	18.001	369.115	0	369.115	22.998
Vesturland	218.250		218.250	15.302	265.535	446	265.981	18.535
Vestfirðir	79.560	1.026	80.586	9.888	316.737	34	316.771	39.527
Norðurland vestra	113.506	340	113.846	12.070	175.981	266	176.247	18.652
Norðurland eystra	573.067	4.496	577.563	21.823	542.154	3.558	545.712	20.706
Austurland	288.038	754	288.792	24.219	360.726	4.675	365.401	30.131
Suðurland	232.262	3.753	236.015	11.175	284.565	1.365	285.930	13.718
Samtals greitt af Spilliefnanefnd	4.653.188	56.532	4.709.720	16.651	3.533.000	34.488	3.567.488	12.800
Viðskipti við erlenda aðila	1.267.000		1.267.000		1.173.650		1.173.650	
Eigin úrgangur	50.000		50.000					
Samtals (utan svartolíu)	5.970.188	56.532	6.026.720	21.308	4.732.650	34.488	4.741.138	17.011
Svartolíuúrgangur	118.000		118.000		26.000		26.000	
Samtals til eyðingar á landinu	6.088.188	56.532	6.144.720	21.308	4.758.650	34.488	4.767.138	17.011
Skilahlutfall miðað við innflutning á árinu og þess sem greitt var af Spilliefnanefnd				68%				69%
Skilahlutfall miðað við innflutning á árinu og alls sem skilað var (svartolía undanskilin)				87%				94%

Vörur sem verða að spilliefnum

Magn innflutnings og tekjur	2000			1999		
	Innflutningur [kg]	Spilliefnagjald [kr/kg]	Spilliefnagjald [kr]	Innflutningur [kg]	Spilliefnagjald [kr/kg]	Spilliefnagjald [kr]
Smurolía og smurfeiti	6.743.345	10,03	67.651.400	5.657.714	10,00	56.577.140
Ryðvarnarolía	41.994	10,00	420.080	31.235	10,00	312.350
Íblöndunarefni	160.246	10,00	1.602.460	128.363	10,00	1.283.630
	6.945.585		69.673.940	5.817.312		58.173.120

Uppgjör

Tekjur	2000			1999, 9,5 mán.			Frávik tekna og gjalda
	Magn [kg]	Fjármunir [kr]	Fjármunir [kr/kg]	Magn [kg]	Fjármunir [kr]	Fjármunir [kr/kg]	
Spilliefnagjöld	6.945.585	69.673.940	10,03	5.817.312	58.173.120	10,00	-6%
Samtals	6.945.585	69.673.940	10,03	5.817.312	58.173.120	10,00	-6%
Gjöld							
Flutningsgjöld til oliufélaga	4.653.188	27.453.809	5,90	3.533.000	20.844.700	5,90	-16%
Móttökustöðvargjöld	4.653.188	24.000.000	5,16	3.533.000	17.000.000	4,81	0%
Söfnunarstöðvarkostnaður	30.605	403.091	13,17	34.488	337.643	9,79	-85%
Flutningskostn. til söfnunarstöðva	29.855	131.415	4,40	34.488	146.332	4,24	-93%
Meðhöndlunarkostnaður	56.532	698.466	12,36	34.488	413.912	7,57	-74%
	4.709.720	52.686.781	11,19	3.533.000	38.742.587	10,97	-18%
Rekarkostnaður		5.191.183	1,10		4.485.355	1,27	
Undirbúnings- og þróunarkostn./ ófyrirséð		783.321	0,17		444.520	0,13	
Samtals	4.709.720	58.661.285	12,46	3.533.000	43.672.462	12,36	-21%
Óráðstafað		11.012.655			14.500.658		
Staða 31.12.1999		10.010.438					
Staða 31.12.2000		21.023.093					

5.2 Lífræn leysiefni, klórbundin efni o.fl.

Skilgreining

Samkvæmt lögum um spilliefnagjald falla fjórir flokkar efna undir þennan vöruflokk:

* Lífræn leysiefni: Lífræn leysiefni sem inni-

halda ekki halógena né falla undir reglugerð nr. 656/1997 um varnir gegn mengun af völdum ósoneyðandi efna.

* Halógeneruð efnasambönd: Lífræn leysiefni sem innihalda halógena og falla ekki undir reglugerð nr. 656/1997.

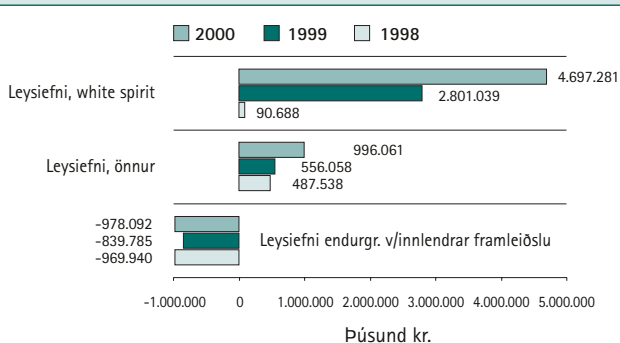
* Ósoneyðandi efni: Efni sem falla undir reglugerð nr. 656/1997.

* Ísósýanöt: Efnasambönd sem innihalda hvarfgjarna ísósýanathópa.

5.2.1 Lífræn leysiefni Skilgreining

Undir þennan vöruflokk falla öll lífræn leysiefni sem verða að spilliefnum og innihalda ekki halógena eða falla undir reglugerð nr. 656/1997 um varnir gegn mengun af völdum ósoneyðandi efna. Í þessum vöruflokki er því að finna kolvatnsefni, aldehýð og blöndur leysiefna. Auk þess falla kolvatnsefni unnin úr jarðolíu undir þennan vöruflokk, þar með talið lakkbensín (e. white spirit), sem nemur um 80% af innflutningi efna í þessum vöruflokki.

Spilliefnagjald á leysiefni 1998 - 2000

Mynd 5.4

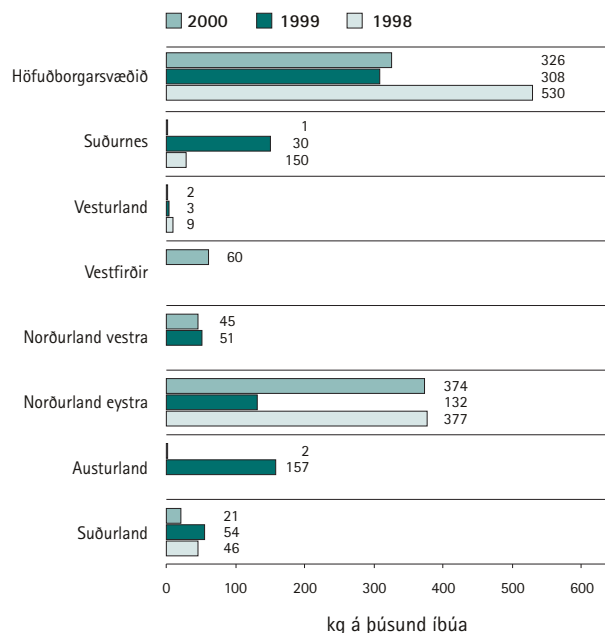
Álagning spilliefnagjalds

Spilliefnagjald að upphæð 0,50 kr./kg var fyrst lagt á lífræn leysiefni 15. júní 1997. Þar með var lagaheimild til gjaldtöku í þessum vöruflokki nýtt til fulls. Augljóst þótti að þetta gjald nægði ekki til að endurnýta það magn úrgangs sem félli til í þessum vöruflokki. Því var gengið til samninga við Sorpu um að Spilliefnanefnd greiddi kostnaðinn við endurnýtingu tilfallandi leysiefnaúrgangs niður að hluta eða um 7 kr./kg. Með lagaþreyingu í lok árs 1997 gafst svo möguleiki á að hækka álagt spilliefnagjald. Nýtt spilliefnagjald að upphæð 1,50 kr./kg tók gildi 1. mars 1998. Eftir slæma útkomu á árinu 1999 var ákveðið að nýta gjaldtökuheimildina til fulls og var gjaldið hækkað þann 1. september 2000 í 3 kr./kg.

Magntölur

Þegar spilliefnagjald var lagt á þennan vöruflokk í júnímánuði 1997 höfðu slíkar birgðir safnast upp í landinu að þær nægðu til eins til tveggja ára almennrar notkunar. Spilliefnagjald

Móttækin spilliefni 1998 - 2000 Leysiefni

var því aðeins lagt á um 20 tonn af lakkbensíni af þeim 3.171 tonnum sem flutt voru til landsins það ár og af þeim 390 tonnum af öðrum leysiefnum sem flutt voru inn á sama tíma var spilliefnagjald aðeins lagt á 159 tonn. Þessi birgðasöfnun endurspeglast í innflutningi næsta árs, 1998, þar sem aðeins voru flutt inn 72 tonn af lakkbensíni af um 1.850 tonna árlegri meðalnotkun yfir fimm ára tímabil.

Mynd 5.5

Lífræn leysiefni: Magntölur eftir árum (tonn)

	1995	1996	1997	1998	1999	2000
Innflutningur	2.119	2.388	3.561	478	2.238	2.619
Endurgreitt			-433	-709	-587	-555
Tekjustofn			-252	-231	1.651	2.064
Úrgangur	44	63	49	100	62	68

Að auki jókst móttækin leysiefnaúrgangur miðað við upphaflega áætlun sem náði hámarki með 100 tonnum árið 1998 eins og meðfylgjandi samantekt sýnir, en það samsvarar ríflega tvöföldun þess magns sem gengið var út frá við ákvörðun spilliefnagjalds. Magntölur virðast vera komnar í jafnvægi árin 1999 og 2000.

Uppgjör

Eins og sjá má af meðfylgjandi rekstraryfirliti hefur mikill rekstrarhalli safnast upp á þessum reikningi hin síðustu ár. Þær óvæntu magnsveiflur sem fram komu árin 1997 og 1998 skildu eftir

ir sig uppsafnaðan rekstrarhalla í árslok 1998 sem nam um 5,5 m.kr. Þrátt fyrir að magntölur ársins 1999 hafi orðið í samræmi við það sem áætla mátti dugði það ekki til að vinda ofan af uppsöfnuðu rekstrartapi. Þvert á móti jókst rekstrartapið í um 7 m.kr. í árslok 1999. Í septembermánuði árið 2000 var álagt spilliefnagjald tvöfaldað til að freista þess að jafna reikninginn á fáeinum árum.

Lífraen leysiefni: Fjárhagslegt uppgjör eftir árum (þús. kr.)

	1997	1998	1999	2000
Tekjur	-130	-392	2.477	4.715
Gjöld	-697	-4.269	-4.061	-5.386
Rekstrarafkoma	-827	-4.661	-1.584	-671
Staða í árslok	-827	-5.487	-7.072	-7.743

Leysiefni 2000

Spilliefni til förgunar

Magn	2000		1999		Breyting [%]
	[kg]	[kg/1000 íbúa]	[kg]	[kg/1000 íbúa]	
Landshluti					
Höfuðborgarsvæðið	57.108	326	52.805	308	8%
Suðurnes	22	1	2.400	150	-99%
Vesturland	23	2	41	3	-44%
Vestfirðir	490	60	2	0	
Norðurland vestra	427	45	484	51	-12%
Norðurland eystra	9.903	374	3.466	132	186%
Austurland	18	2	1.906	157	-99%
Suðurland	452	21	1.134	54	-60%
	68.443	242	62.238	223	10%
Skilahlutfall miðað við innflutning á árinu		3,3%		3,7%	

Vörur sem verða að spilliefnum

Magn innflutnings og tekjur	2000			1999			Magnbreyting [%]
	Innflutningur [kg]	Spilliefnagjald [kr/kg]	[kr]	Innflutningur [kg]	Spilliefnagjald [kr/kg]	[kr]	
Leysiefni, white spirit	2.104.213	2,23	4.697.281	1.867.359	1,50	2.801.039	13%
Leysiefni, önnur	515.117	1,93	996.061	370.605	1,50	556.058	39%
Leysiefni endurgr. v/innlendrar framleiðslu	-555.243	1,76	-978.092	-559.857	1,50	-839.785	-1%
	2.064.087		4.715.250	1.678.107		2.517.312	23%

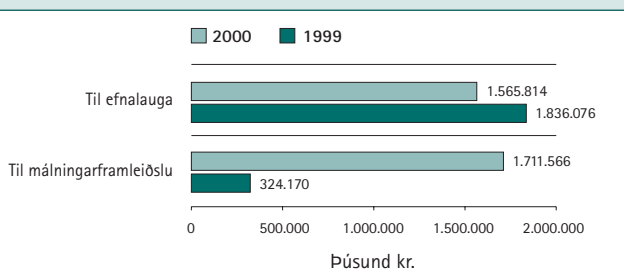
Uppgjör	2000			1999			Breyting á tekjum og gjöldum
	Magn [kg]	Fjármunir [kr]	[kr/kg]	Magn [kg]	Fjármunir [kr]	[kr/kg]	
Tekjur							
Spilliefnagjöld	2.064.087	4.715.250	2,28	1.651.217	2.476.974	1,50	
Samtals	2.064.087	4.715.250	2,28	1.651.217	2.476.974	1,50	90%
Gjöld							
Móttökustöðvargjöld	68.443	4.183.935	61,13	62.238	3.584.204	57,59	
Flutningskostnaður	10.865	400.636	36,87	4.458	94.012	21,09	
Söfnunarstöðvarkostnaður	11.355	221.015	19,46	4.458	88.269	19,80	
	68.443	4.805.586	70,21	62.238	3.766.485	60,52	-7%
Rekstarkostnaður		351.318	5,13		190.984	3,07	
Undirbúnings- og þróunarkostnaður	229.333	3,35		103.992	1,67		
Samtals	68.443	5.386.237	78,70	62.238	4.061.461	65,26	-5%
Óráðstafað		-670.987			-1.584.487		66%
Staða 31.12.1999		-7.071.845					
Staða 31.12.2000		-7.742.832					

5.2.2 Halógeneruð leysiefni

Skilgreiningar

Í þessum vöruhópi eru halógeneruð efnasambönd sem ekki falla undir reglugerð nr. 656/1997 um varnir gegn mengun af völdum ósoneyðandi efna. Efnin eru einkum notuð til hreinsunar í efnalaugum og sem lakk-, og málningarupp-leysar.

Spilliefnagjald á halógeneruð efnasambönd 1999 og 2000

Mynd 5.6

Álagning spilliefnagjalds

Spilliefnagjald að upphæð 22 kr./kg var lagt á halógeneruð efnasambönd þann 1. mars 1998. Upphæð gjaldsins byggðist annars vegar á magni innflutnings í þessum vöruflokki á tímabilinu 1995–97 og hins vegar á skiluðum úrgangi til móttökustöðva á sama tíma. Eftir ársuppgjör 1999 var ljóst að uppgjör þessa vöruflokks stefndi í öfni sem rekja mátti til þess að innflutningur þessara efna, þ.e. gjaldstofn vöruflokksins, hafði dregist saman um helming meðan skil á úrgangi höfðu tvöfaldast miðað við upphaflega áætlun. Því var ákveðið að hækka gjaldið í 75 kr./kg þann 1. september. Lagaleg heimild er fyrir hámarks-gjaldi að upphæð 900 kr./kg. Úrgangurinn er fluttur úr landi til eyðingar.

Magntölur

Eins og fram hefur komið var í upphafi byggt á magni innflutnings fyrri ára á halógeneruðum efnasamböndum og skil á úrgangi þessa vöruflokks á sama tíma, þegar upphæð spilliefnagjalds var

Halógeneruð efnasambönd: Magntölur eftir árum (tonn)

	1995	1996	1997	1998	1999	2000
Halógen kolvatnsefni	145	180	181	149	83	56
Málningar- og lakkeyðar	4	4	8	15	15	46
Innflutningur samtals	149	184	187	164	98	102
Tekjustofn				156	98	102
Úrgangur	6	16	22	18	21	19
Úrgangur, eimingarleifar					11	31
Úrgangur, samtals	6	16	22	18	32	50

ákveðin. Eins og sjá má á meðfylgjandi rekstraryfirliti hefur spáin gengið úrskeiðis.

Innflutningur og notkun halógeneraðra leysiefna hefur dregist saman sem má væntanlega rekja til aukinnar notkunar umhverfisvænni hreinsiefna sem ekki verða flokkuð sem spilliefni að notkun lokinni. Notkun halógeneraðra efna til hreinsunar er nú komin niður í þriðjung þess magns sem upphaflega var áætlað. Aftur á móti eykst innflutningur á málningar-, og lakkeyðum sem 3–10 faldast á tímabilinu.

Heildarinnflutningur efna í þessum vöruflokki, sem er gjaldstofn fyrir tekjur vöruflokksins, dregst jafnt og þétt saman meðan magn úrgangs frá þessum efnunum, sem skilað er til móttökustöðva, eykst sífellt.

Uppgjör

Af ástæðum sem að framan greinir er niðurstaða uppgjors fyrir þennan vöruflokk neikvæð um 7,6 m.kr. í árslok.

Halógeneruð efnasambönd: Fjárhagslegt uppgjör eftir árum (þús. kr.)

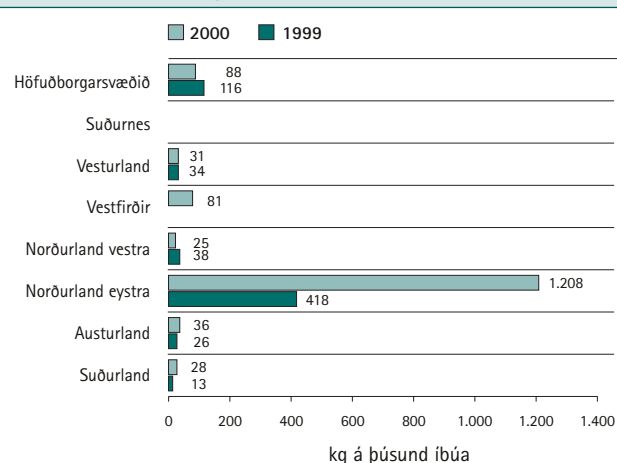
	1997	1998	1999	2000
Tekjur		3.424	2.160	3.277
Gjöld	-554	-4.593	-5.425	-5.896
Rekstrarafkoma	-554	-1.169	-3.265	-2.618
Staða í árslok	-554	-1.723	-4.988	-7.607

Endurskoðun

Spilliefnagjald var hækkað þann 1. september 2000 eins og að framan greinir. Afkoma vöruflokksins hefði orðið jákvæð um 1,7 m.kr. ef hækkunin hefði komið til framkvæmda í ársbyrjun. Samt sem áður sýna niðurstöðutölur þessa vöruflokks að grípa þarf í taumana til að snúa

Mynd 5.7

Móttekin spilliefni 1999 og 2000 Halógeneruð efnasambönd

þessari óheillavænlegu þróun við. Nærtækast virðist vera að hækka spilliefnagjaldið enn og gera úttekt á þeim úrgangi sem berst til eyðingar á kostnað þessa vörflokks.

5.2.3 Ósoneyðandi efni

Skilgreining

Í þessum vörflokki er að finna efnasambönd sem falla undir reglugerð nr. 565/1997 um varnir gegn mengun af völdum ósoneyðandi efna. Þau falla einkum á þrjú notkunarvið:

Slökkvimiðlar: Eingöngu er átt við slökkvimiðla er innihalda halóna.

Kælimiðlar: Ósoneyðandi efni sem notuð eru sem kælimiðlar.

Þenslumiðlar fyrir frauðplast: Ósoneyðandi efni sem notuð eru í nokkrum mæli við framleiðslu á frauðplasti til einangrunar. Þau gegna því hlutverki að blása plast upp í frauð.

Álagning spilliefnagjalds

Spilliefnagjald var lagt á ósoneyðandi efni 1. nóvember 1999 að upphæð 98 kr./kg. Heimilt er að leggja spilliefnagjald að hámarki 900 kr./kg á þennan vörflokk.

Magntölur

Á eftirfarandi samantekt má sjá að notkun ósoneyðandi efna fer minnkandi hér á landi. Þar við bætist að ósoneyðandi virkni þeirra efna sem

nú eru í notkun er snöggt um minni en þeirra efna sem áður voru notuð og rutt hefur verið úr vegi. Þessi þróun virðist vera á hraðri leið í rétta átt hér á landi í samræmi við þær alþjóðlegu skuldbindingar sem við höfum gengist undir. Lesa má úr samantektinni hér að neðan að notkun ósoneyðandi þenslumiðla sé hætt og aðrir þenslumiðlar hafi verið teknir í notkun í þeirra stað.

Ósoneyðandi efni: Innflutningur (tonn)

	1997	1998	1999	2000
Slökkvimiðlar	2			
Kælimiðlar	35	83	58	109
Þenslumiðlar	159	87	80	0
Innflutningur samtals	196	170	138	109

5.2.3.1 Slökkvimiðlar

Slökkvimiðlar sem falla undir þennan vörflokk eru eingöngu halónar en innflutningur þeirra hefur verið bannaður um árabíl og notkun á endurunnum halónum er háð leyfum. Þannig eru ekki forsendur fyrir gjaldtöku efna í þessum vörflokki þar sem gjaldstofninn er enginn. Spilliefnanefnd hefur því tilkynnt umhverfisráðherra með bréfi dagsettu þann 11. mars 1998 að nefndin hafi ekki tök á að sjá til þess að unnt verði að skila inn halónum til eyðingar án endurgjalds. Málinu er þar með vísað til umhverfisráðuneytisins.

Halógeneruð efnasambönd 2000

Spilliefni til förgunar

Magn	2000				1999				Breyting [%]
	[kg]	Eimingarleifar [kg]	Samtals [kg]	[kg/1000 íbúa]	[kg]	Eimingarleifar [kg]	Samtals [kg]	[kg/1000 íbúa]	
Landshluti									
Höfuðborgarsvæðið	15.048	423	15.471	88	19.058	762	19.820	116	-23%
Suðurnes			0			0			
Vesturland	443		443	31	495		495	34	-10%
Vestfirðir	660		660	81			0		
Norðurland vestra	239		239	25	357		357	38	-33%
Norðurland eystra	1.239	30.739	31.978	1.208	994	10.020	11.014	418	189%
Austurland	425		425	36	315		315	26	37%
Suðurland	589		589	28	280		280	13	108%
	18.643	31.162	49.805	176	21.499	10.782	32.281	116	54%
Skilahlutfall miðað við innflutning á árinu			49%				33%		

Vörur sem verða að spilliefnum

Magn innflutnings og tekjur	2000			1999			Magnbreyting [%]
	Innflutningur [kg]	Spilliefnagjald [kr/kg]	[kr]	Innflutningur [kg]	Spilliefnagjald [kr/kg]	[kr]	
Heiti							
Til efnalauga	55.495	28,22	1.565.814	83.458	22,00	1.836.076	-34%
Til málingarframleiðslu	46.355	36,92	1.711.566	14.735	22,00	324.170	215%
	101.850		3.277.380	98.193		2.160.246	4%

Uppgjör

Tekjur	2000			1999			Breyting á tekjum og gjöldum
	Magn [kg]	Fjármunir [kr]	[kr/kg]	Magn [kg]	Fjármunir [kr]	[kr/kg]	
Spilliefnagjöld	101.850	3.277.380	32,18	98.193	2.160.246	22,00	
	101.850	3.277.380	32,18	98.193	2.160.246	22,00	52%
Gjöld							
Móttökustöðvargjöld	18.643	4.271.781	229,14	21.499	4.593.508	213,66	
Móttökust.gjöld, eimingarleifar	31.162	965.346	30,98	10.782	261.010	24,21	
Flutningskostnaður	3.071	124.410	40,51	12.121	48.610	4,01	
Söfnunarstöðvarkostnaður	3.071	60.806	19,80	12.121	239.996	19,80	
	49.805	5.422.343	108,87	32.281	5.143.124	159,32	5%
Rekstarkostnaður		244.187	4,90		166.563	5,16	
Undirbúnings- og bróunarkostnaður		229.333	4,60		115.547	3,58	
Samtals	49.805	5.895.863	118,38	32.281	5.425.234	168,06	9%
Óráðstafað		-2.618.483			-3.264.988		-20%
Staða 31.12.1999		-4.988.167					
Staða 31.12.2000		-7.606.650					

5.2.3.2 Kælimiðlar

Álagning spilliefnagjalds

Hagsmunaaðilar í kæliðnaði og notendur kælimiðla höfðu um alllangt skeið freistað þess að ná samkomulagi sín á milli um að koma á fót söfnunar- og skilakerfi sem myndi tryggja söfnun, flutning og endurvinnslu eða förgun notaðra kælimiðla. Með staðfestingu ráðherra á slíku samkomulagi yrðu kælimiðlar undanþegnir spilliefnagjaldi. Töluverð vinna hafði verið lögð í að greina vandamálið en ekki tókst að koma á viðunandi samkomulagi. Spilliefnagjald var því lagt á kælimiðla 1. nóvember 1999.

Magntölur

Árið 1999 var lagt spilliefnagjald á tæp 33 tonn af kælimiðlum og innheimt spilliefnagjald var rúmar 3,2 m.kr. Ekkert barst af úrgangi það ár. Innflutningur árið 2000 nam um 109 tonnum en send voru úr landi um 6 tonn. Aðeins bárust um 800 kg af ónýtum kælimiðli til móttökustöðva það ár.

Kælimiðlar: Magntölur eftir árum (tonn)

	1997	1998	1999	2000
Innflutningur	35	83	58	109
Endurgreiðsla				-6
Tekjustofn	35	83	58	103
Úrgangur				0,8

Uppgjör

Eins og sjá má á eftirfarandi rekstraryfirliti yfir kælimiðla hefur verulegur rekstrarafgangur safnast upp í þessum vöruflokki, eða tæpar 10 m.kr. Þó að innflutningur og notkun ósoneyðandi kælimiðla fari sífellt minnkandi þá er enn mikið magn í notkun á kælikerfum sem eiga eftir að koma til eyðingar þegar þeim verður skipt út fyrir aðra sem ekki eru ósoneyðandi.

Kælimiðlar:

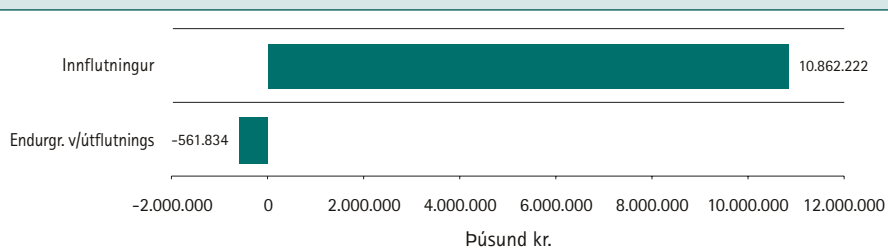
Fjárhagslegt uppgjör eftir árum (þús. kr.)

	1999	2000
Tekjur	3.207	10.300
Gjöld	-2.112	1.611
Rekstrarafkoma	1.095	8.689
Staða í árslok	1.095	9.785

5.2.3.3 Þenslumiðlar

Eins og fram hefur komið eru þenslumiðlar notaðir til að blása plast upp í frauð við framleiðslu á frauðplasti. Efni sem ekki eru ósoneyðandi hafa nú verið tekin í notkun í stað þeirra sem ósoneyðandi eru. Ef marka má samantekt hér að framan þá hefur enginn innflutningur átt sér stað árið 2000 á ósoneyðandi þenslumiðlum.

Spilliefnagjald á kælimiðla 2000

Mynd 5.8

Kælimiðlar 2000

Spilliefni til förgunar

Magn	2000		1999, 2 mán.	
	[kg]	[kg/1000 íbúa]	[kg]	[kg/1000 íbúa]
Landshluti				
Höfuðborgarsvæðið	840	4,8		
Suðurnes		0,0		
Vesturland		0,0		
Vestfirðir		0,0		
Norðurland vestra		0,0		
Norðurland eystra		0,0		
Austurland		0,0		
Suðurland		0,0		
	840	3,0	0	0,0
Skilahlutfall miðað við innflutning á árinu		0,8%		0,0%

Vörur sem verða að spilliefnum

Magn innflutnings og tekjur	2000			1999, 2 mán.		
	Innflutningur [kg]	Spilliefnagjald [kr/kg]	[kr]	Innflutningur [kg]	Spilliefnagjald [kr/kg]	[kr]
Kælimiðlar	109.432	99,26	10.862.222	32.724	98,00	3.206.952
kælimiðlar endurgr. v/útflutnings		-5.733	98,00	-561.834		
	103.699		10.300.388	32.724		3.206.952

Uppgjör	2000			1999, 2 mán.		
	Magn [kg]	Fjármunir [kr]	[kr/kg]	Magn [kg]	Fjármunir [kr]	[kr/kg]
Spilliefnagjöld	103.699	10.300.388	99,33	32.724	3.206.952	98,00
Samtals	103.699	10.300.388	99,33	32.724	3.206.952	98,00
Gjöld						
Móttökustöðvargjöld	840	322.560	384,00			
Móttökust.gjöld, föst greiðsla	840	225.000	267,86			
Flutningskostnaður						
Söfnunarstöðvarkostnaður						
	840	547.560	651,86	0	0	0,00
Rekstartkostnaður		767.449	913,63		247.267	
Undirbúnings- og þróunarkostn./ ófyrirséð		296.067	352,46		1.864.408	
Samtals	840	1.611.076	1.917,95	0	2.111.675	
Óráðstafað		8.689.312			1.095.277	
Staða 31.12.1999		1.095.277				
Staða 31.12.2000		9.784.589				

5.2.4 Ísósýanöt

Skilgreiningar

Í þessum vöruflokki eru lífræn efnasambönd sem innihalda hvarfgjarna ísósýanathópa. Eftir fullkomið efnahvarf við pólýól eða aðra hvarfgjarna efnahópa er ísósýanatið óvirkt og telst úrgangur af því tagi ekki lengur til spilliefna.

Álagning spilliefnagjalds

Álagning spilliefnagjalds á ísósýanöt að upphæð 1 kr./kg hófst 1. nóvember 1997 og hefur staðið óbreytt síðan.

Magntölur

Nokkrar sveiflur eru í innflutningi eftir árum eins og sjá má á samantekt hér að neðan. Sama er að segja um magn þess úrgangs sem berst árlega til móttökustöðva.

Ísósýanöt: Magntölur eftir árum (tonn)

	1997	1998	1999	2000
Innflutningur	347	280	180	265
Úrgangur	0,3	3,2	1,6	0,7

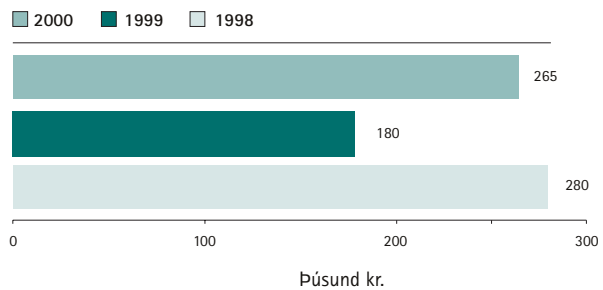
Uppgjör

Rekstraryfirlitið hér að neðan sýnir neikvæða niðurstöðu á reikningi þessa vöruflokks um 250 þús.kr. Ekki þykir ástæða til að örvænta um það enda var niðurstaða ársins jákvæð og búist við jákvæðriniðurstöðu á næsta ári.

Ísósýanöt: Fjárhagslegt uppgjör eftir árum (þús. kr.)

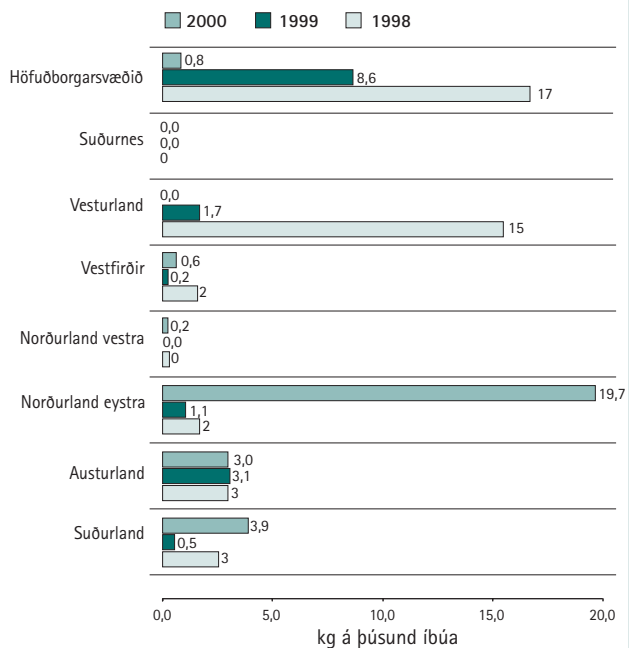
	1997	1998	1999	2000
Tekjur	58	280	180	265
Gjöld	-65	-532	-249	-184
Rekstrarafkoma	-7	-252	-69	81
Staða í árslok	-7	-259	-328	-247

Spilliefnagjald á ísósýanöt 1998 - 2000

Mynd 5.9

Móttekin spilliefni 1998 - 2000 Ísósýanöt

Mynd 5.10

Ísócyánöt 2000

Spilliefni til förgunar

Magn	2000		1999		Breyting [%]
	[kg]	[kg/1000 íbúa]	[kg]	[kg/1000 íbúa]	
Landshluti					
Höfuðborgarsvæðið	145	0,8	1.471	8,6	
Suðurnes		0,0		0,0	
Vesturland		0,0	24	1,7	
Vestfirðir	5	0,6	2	0,2	
Norðurland vestra	2	0,2		0,0	
Norðurland eystra	522	19,7	28	1,1	
Austurland	36	3,0	37	3,1	
Suðurland	82	3,9	11	0,5	
	792	2,8	1.573	5,6	-50%
Skilahlutfall miðað við innflutning á árinu		0,3%		0,9%	

Vörur sem verða að spilliefnum

Magn innflutnings og tekjur	2000		1999		Magnbreyting [%]
	Innflutningur [kg]	Spilliefnagjald [kr/kg]	Innflutningur [kg]	Spilliefnagjald [kr]	
Heiti					
Ísócyánöt	265.053	1,00	265.053	1,00	
	265.053		265.053	180.208	-36%

Uppgjör	2000			1999			Breyting á tekjum og gjöldum
	Magn [kg]	Fjármunir [kr]	Fjármunir [kr/kg]	Magn [kg]	Fjármunir [kr]	Fjármunir [kr/kg]	
Tekjur							
	265.053	265.053	1,00	180.208	180.208	1,00	
Samtals	265.053	265.053	1,00	180.208	180.208	1,00	47%
Gjöld							
Móttökustöðvargjöld	792	116.069	146,56	1.573	223.822	142,29	-50%
Flutningskostnaður	613	22.706	37,04	102	2,50	24,59	-61%
Söfnunarstöðvarkostnaður	613	12.139	19,80	102	2.020	19,80	-72%
	792	150.914	190,56	1.573	228.351	145,17	-51%
Rekstarkostnaður		19.748	24,94		13.895	8,83	
Undirbúnings- og þróunarkostnaður		12.900	16,29		6.933	4,41	
Samtals	792	183.562	231,78	1.573	249.179	158,41	-26%
Óráðstafað		81.491			-68.971		
Staða 31.12.1999		-328.163					
Staða 31.12.2000		-246.672					

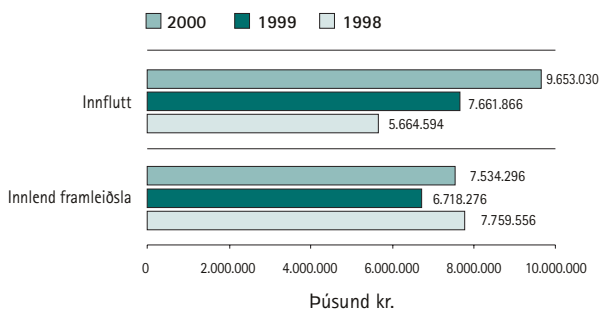
5. 3 Málning og litarefni

Skilgreining

Í þessum vöruflokki er að finna málningu og litarefni sem hafa það sameiginlegt að innihalda hættuleg efni, oftast lífræn leysiefni, sem gerir það að verkum að vöruafgangar þeirra flokkast sem spilliefni. Málning sem inniheldur lífræn leysiefni eða önnur hættuleg efni, verður hér eftir nefnd olíumálning til aðgreiningar frá plástmálningu sem er vatnsþynnanleg eða inniheldur ekki hættuleg efni. Prentlitir hafa verið flokkaðir með málningu í uppgjöri en eru nú gerðir upp sérstaklega með millifærslu af málningaryfirliti yfir á uppgjör fyrir prentlit.

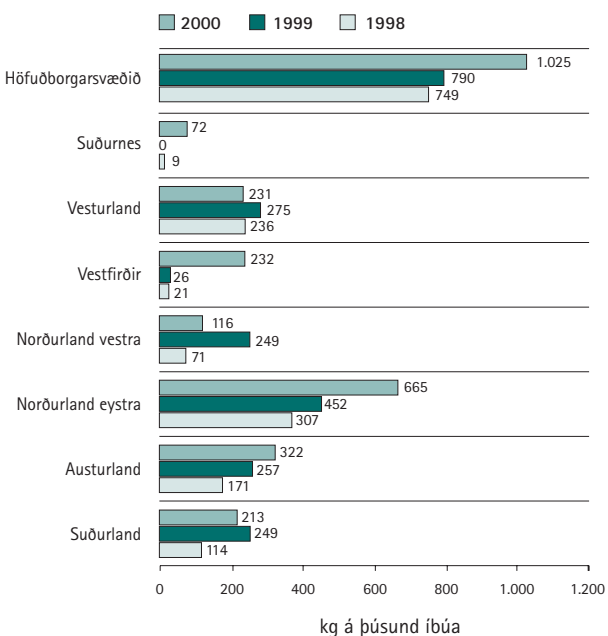
Mynd 5.11

Spilliefnagjald á olíumálningu 1998 - 2000

Mynd 5.12

Móttækin spilliefni 1998 - 2000 Olíumálning

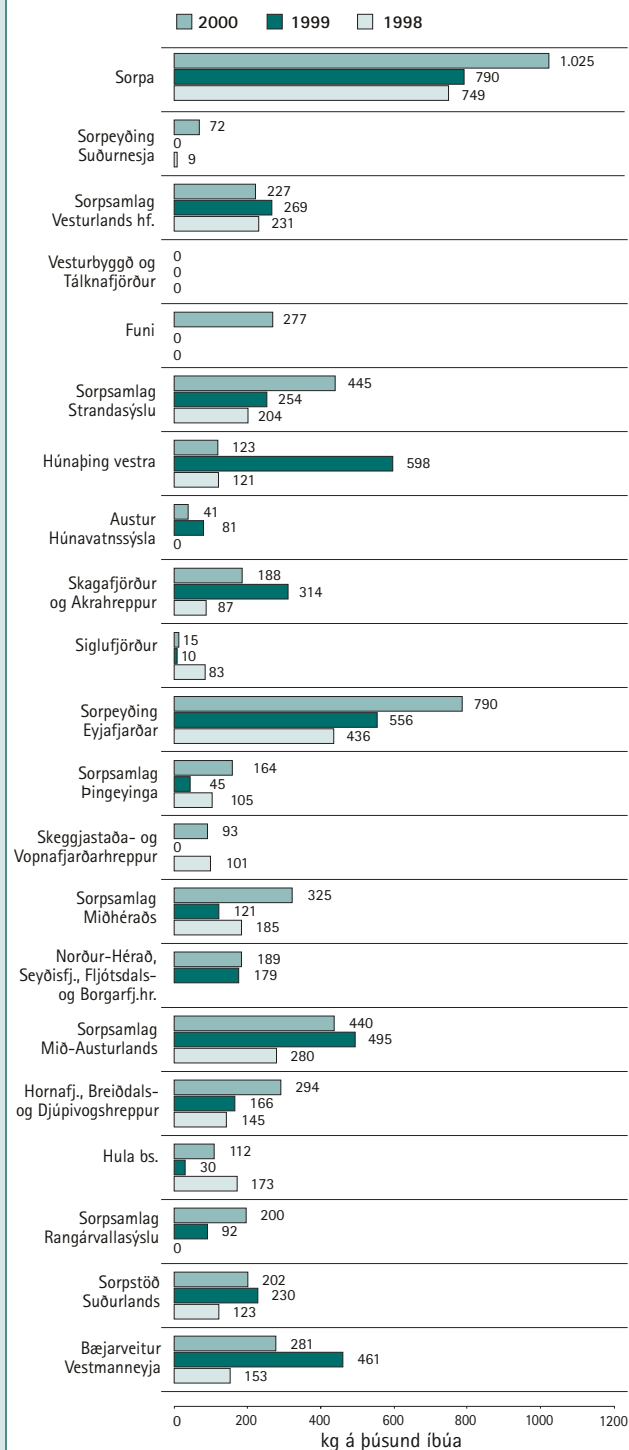

Álagning spilliefnagjalds

Spilliefnagjald að upphæð 2 kr./kg var fyrst lagt á þennan vöruflokk 15. júní 1997 en þar með var fullnýtt sú hámarksheimild sem kveðið

Mynd 5.13

Móttækin spilliefni 1998 - 2000 Olíumálning

er á um í lögum. Á innlenda jafnt sem innflutta olíumálningu var ofangreint gjald lagt á. Innlendum framleiðendum olíumálningar hafa verið endurgreidd spilliefnagjöld af leysiefnum sem til framleiðslunnar fara. Áætlað er að helmingur fullbúinnar olíumálningar sé leysiefni.

Það var strax ljóst að þessi upphæð nægði á engan hátt til að standa undir þeim kostnaði sem myndaðist við förgun úrgangs sem til fellur í þessum vöruflökki. Innheimt gjald var því notað til að greiða niður móttökustöðvargjald að hluta þar til ákvæðum laga yrði breytt.

Með lagabreytingum í árslok 1997 var hámarksgjaldið hækkað í 16 kr./kg. Frá 1. mars 1998 tók gildi nýtt spilliefnagjald á málningu og litarefni að upphæð 6 kr./kg. Þar með var niðurgreiðslu móttökustöðvargjalds lokið og það greitt að fullu frá og með framangreindri dagsetningu.

Magntölur

Eins og sjá má á eftirfarandi samantekt þá er olíumálningarnotkun landsmanna nokkuð stöðug eða um 2.400 tonn á ári eins og upphafleg áætlun hafði gert ráð fyrir. Hins vegar koma hin síauknu skil á málningarúrgangi frá ári til árs mjög á óvart enda hafa þau meira en tvöfaldast

miðað við það sem upphaflega var áætlað. Þetta þýðir með öðrum orðum að gjaldstofninn stendur nokkuð í stað milli ára en útgjöldin hafa tvöfaldast frá því sem upphaflega var áætlað.

Uppgjör

Athuga ber að fram til ársloka 1998 tilheyrðu prentlitir einnig þessum vöruflökki í uppgjöri. Eins og sjá má á meðfylgjandi rekstraryfirliti er niðurstaðan í árslok neikvæð um 20,7 m.kr. Þessa neikvæðu niðurstöðu má einkum rekja til síaukinna skila á málningarúrgangi frá ári til árs. Hækkun varð á spilliefnagjaldi þann 1. september 2000 eins og fyrr er sagt. Hefði sú hækkun komið til framkvæmda í ársbyrjun hefði halli á rekstri vöruflokksins orðið 1,9 m.kr. í stað 10,5 m.kr. eins og raunin varð.

Olíumálning: Magntölur eftir árum (tonn)

	1997	1998	1999	2000
Innflutningur		1.035	1.277	1.347
Innlend framleiðsla		1.418	1.120	1.110
Olíumálning samtals		2.453	2.397	2.457
Prentlitir		380		
Tekjustofn	1.647	2.833	2.397	2.457
Úrgangur, olíumálning		144	162	213
Úrgangur, prentlitir		18		
Úrgangur, samtals		162	162	213

Ólumálning: Fjárhagslegt uppgjör eftir árum (þús. kr.)

	1997	1998	1999	2000
Tekjur	3.323	15.452	14.703	17.187
Gjöld	-3.194	-19.789	-20.762	-27.662
Rekstrarafkoma	130	-4.337	-6.059	-10.474
Staða í árslok	130	-4.208	-10.267	-20.741

Endurskoðun

Það er einkum tvennt sem biður úrlausnar í þessum vöruflökki. Greining á uppruna þess úrgangs sem til fellur og frekari athugun á ódýrari leiðum til förgunar eða endurnýtingar þess úrgangs sem til fellur.

Olíumálning 2000

Spilliefni til förgunar

Magn	2000		1999		Breyting [%]
	[kg]	[kg/1000 íbúa]	[kg]	[kg/1000 íbúa]	
Landshluti					
Höfuðborgarsvæðið	179.441	1.025	135.458	790	30%
Suðurnes	1.185	72	0	0	
Vesturland	3.301	231	3.865	275	-16%
Vestfirðir	1.892	232	215	26	796%
Norðurland vestra	1.098	116	2.350	249	-53%
Norðurland eystra	17.613	665	11.908	452	47%
Austurland	3.838	322	3.120	257	25%
Suðurland	4.495	213	5.192	249	-15%
	212.863	753	162.108	582	31%
Skilahlutfall miðað við innflutning á árinu		8,7%		6,8%	

Vörur sem verða að spilliefnum

Magn innflutnings og tekjur	2000		1999		Magnbreyting [%]	
	Innflutningur [kg]	Spilliefnagjald [kr]	Innflutningur [kg]	Spilliefnagjald [kr]		
Heiti						
Olíumálning, lökk o.fl.	1.347.136	7,17	9.653.030	1.277.068	6,00	5%
Olíumálning, innlend framleiðsla	1.110.486	6,78	7.534.296	1.119.713	6,00	-1%
	2.457.622		17.187.326	2.396.781		3%

Uppgjör	2000			1999			Breyting á tekjum og gjöldum
	Magn [kg]	Fjármunir [kr]	Fjármunir [kr/kg]	Magn [kg]	Fjármunir [kr]	Fjármunir [kr/kg]	
Tekjur							
Spilliefnagjöld	2.457.62	17.187.326	6,99	2.450.565	14.702.848	6,00	
Samtals	2.457.622	17.187.326	6,99	2.450.565	14.702.848	6,00	17%
Kostnaður							
Móttökustöðvargjöld	211.956	22.598.675	106,62	162.326	17.166.567	105,75	32%
Móttökust.gjöld, kitti og spartl	905	98.636	108,99				
Flutningskostnaður	95.015	1.309.673	13,78	80.660	660.868	8,19	98%
Söfnunarstöðvarkostnaður	96.525	1.906.101	19,75	80.660	1.595.384	19,78	19%
	212.861	25.913.085	121,74	162.326	19.422.819	119,65	33%
Rekstarkostnaður	1.280.595	6,02	1.125.347	6,93			
Undirbúnings- og þróunarkostnaður	468.124	2,20	213.372	1,31			
Samtals	212.861	27.661.804	129,95	162.326	20.761.538	127,90	33%
Óráðstafað		-10.474.478			-6.058.691		
Staða 31.12.1999		-10.266.946					
Staða 31.12.2000		-20.741.424					

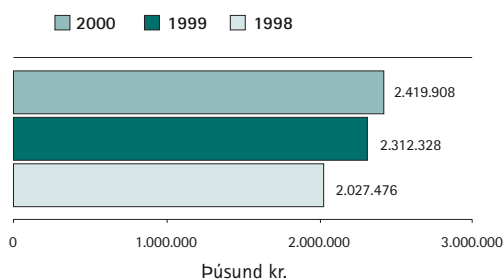
5.4 Prentlitir

Skilgreiningar

Í þessum vöruflokki eru prentlitir sem hafa verið flokkaðir með málningu og litarefnum en eru nú gerðir upp sérstaklega.

Mynd 5.14

Spilliefnagjald á prentliti 1998 - 2000

Álagning spilliefnagjalds

Spilliefnagjald að upphæð 2 kr./kg var fyrst lagt á prentliti 15. júní 1997 en þar með var fullnýtt sú hámarksheimild sem kveðið var á um í lögum.

Það var strax ljóst að þessi upphæð nægði á engan hátt til að standa undir þeim kostnaði sem myndaðist við förgun þess úrgangs sem til fellur. Innheimt gjald var því notað til að greiða niður móttökugjald Sorpu að hluta þar til leiðrétting fengist.

Með lagabreytingu í árslok 1997 var hámark leyfilegs gjalds hækkað í 16 kr./kg. Þann 1. mars 1998 tók gildi nýtt spilliefnagjald á prentliti að upphæð 6 kr./kg. Frá sama tíma hefur móttökustöðvargjald verið greitt að fullu.

Magntölur

Á árinu voru flutt inn 403 tonn af prentlitum samanborið við 385 tonn árið 1999. Á árinu bærust til móttökustöðvar 44,3 tonn af prentlitaafgöngum samanborið við 40,3 tonn árið 1999. Skilahlutfall prentlita er því um 11 % árið 2000 en var 10,5 % árið 1999. Prentiðnaðurinn telur þetta hlutfall of hátt miðað við eðlilega notkun efnanna. Skýring á háu hlutfalli gæti verið að gamlar birgðir séu að skila sér eða að önnur efni en prentlitaafgangar, skili sér til förgunar með prentlitaafgöngum.

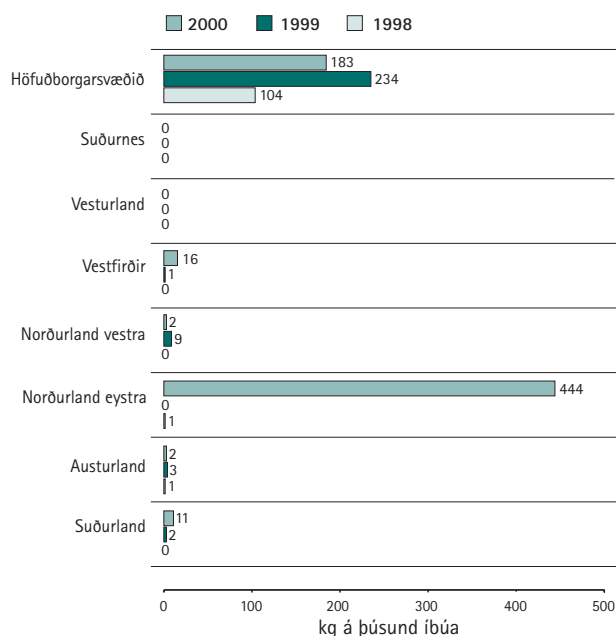
Uppgjör

Ákveðið var að bókfæra prentliti sem sérstakan sjóð frá og með 1. janúar 2000. Fram að þeim tíma hafa prentlitir verið gerðir upp með málningu, en tekjum og gjöldum vegna málningar

annars vegar og prentlita hins vegar hefur verið haldið aðgreindum frá ársbyrjun 1998 og verður miðað við þá upphafsstöðu. Miðað við þetta var staðan á sjóðnum í árslok 1999 neikvæð um tæpar 2 m.kr. og árið 2000 vantaði tæpar 3 m.kr. upp á að tekjur nægðu fyrir gjöldum. Staða prentlita er þó heldur betri þar sem ákveðið hefur verið að gera upp tekjur og gjöld af prentdufti sem var tekjufært með framköllunarefnum en gjaldfært með prentlitum. Þetta uppgjör bætir stöðu sjóðsins væntanlega um því sem næst 1,5 m.kr.

Mynd 5.15

Móttekin spilliefni 1998 - 2000 Prentlitir

Endurskoðun

Til að skila hallalaus ári hefði spilliefnagjaldið þurft að vera 13 kr./kg og til að vinna upp halla fyrri ára á fjórum árum þarf gjaldið að nema um 16 kr./kg. Er þá ekki tekið tillit til áðurnefnds uppgjörs vegna prentdufts. Ljóst er að hækka verður spilliefnagjald á prentliti til að gjöld og tekjur standist á eins og lög um spilliefnagjald gera ráð fyrir. Meðalskilahlutfall er eins og áður sagði um 11 % sem er óeðlilega hátt miðað við eðlileg not þessara efna. Því er nauðsynlegt að fram fari athugun á því hvaða efni eru flokkuð sem spilliefni af völdum prentlita og að hve miklu leyti umhverfisvænum prentlitum, sem ekki bera spilliefnagjald, er fargað með prentlitaafgöngum sem greitt hefur verið af spilliefnagjald.

Prentlitir 2000

Spilliefni til förgunar

Magn	2000		1999		Breyting [%]
	[kg]	[kg/1000 íbúa]	[kg]	[kg/1000 íbúa]	
Landshluti					
Höfuðborgarsvæðið	32.102	183	40.189	234	
Suðurnes		0		0	
Vesturland		0	3	0	
Vestfirðir	133	16	8	1	
Norðurland vestra	23	2	87	9	
Norðurland eystra	11.755	444	9	0	
Austurland	22	2	31	3	
Suðurland	223	11	34	2	
	44.258	156	40.361	145	10%
Skilahlutfall miðað við innflutning á árinu		11,0%		10,5%	

Vörur sem verða að spilliefnum

Magn innflutnings og tekjur	2000			1999			Magnbreyting [%]
	Innflutningur [kg]	Spilliefnagjald [kr/kg] [kr]		Innflutningur [kg]	Spilliefnagjald [kr/kg] [kr]		
Prentlitir	403.318	6,00	2.419.908	385.388	6,00	2.312.328	5%
	403.318		2.419.908	385.388		2.312.328	

Uppgjör	2000			1999			Breyting á tekjum og gjöldum
	Magn [kg]	Fjármunir [kr] [kr/kg]		Magn [kg]	Fjármunir [kr] [kr/kg]		
Tekjur							
Spilliefnagjöld	403.318	2.419.908	6,00	385.388	2.312.328	6,00	
Samtals	403.318	2.419.908	6,00	2.782.169	2.312.328	6,00	5%
Kostnaður							
Móttökustöðvargjöld	44.462	4.625.981	104,04	40.361	4.076.381	101,00	13%
Flutningskostnaður	6.406	228.007	35,59	85	1.840	21,65	
Söfnunarstöðvarkostnaður	6.539	129.235	19,76	85	1.683	19,80	
	44.462	4.983.223	112,08	40.361	4.079.904	101,09	22%
Rekstarkostnaður		180.300			186.584	4,62	
Undirbúnings- og þróunarkostnaður		215.000			45.000	1,11	
Samtals	44.462	5.378.523	120,97	40.361	4.311.487	106,82	25%
Óráðstafað		-2.958.615			-1.999.159		
Staða 31.12.1999		-1.999.159					
Staða 31.12.2000		-4.957.774					

5.5 Rafhlöður og rafgeymar

Gerður er greinarmunur á rafhlöðum sem eru einnota og endurhlaðanlegum rafgeymum. Rafhlöður og rafgeymar eru ýmist fluttir inn einir og sér eða sem hluti af raffangi.

Þann 1. ágúst 1997 hófst álagning spilliefnagjalds á rafhlöður sem fluttar eru inn einar og sér og fylltu þær átta tollnúmeraflokka. Þar sem fyrirsjáanlega var flókið að leggja gjald á rafhlöður sem fluttar eru inn sem ihlutir í fjölmörgum vörum, var álagningu á þær frestað.

1. janúar 2000 tók gildi reglugerð nr.

946/1999 um rafhlöður og rafgeyma með tilteknum hættulegum efnum. Samkvæmt henni er bannaður innflutningur á rafhlöðum sem innihalda meira en 0,0005% kvikasilfurs.

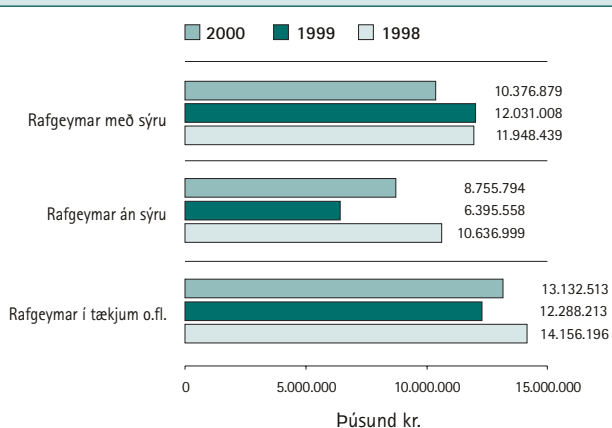
5.5.1 Blýsýrurafgeymar Skilgreiningar

Í þessum flokki eru eingöngu endurhlaðanlegir blýsýrurafgeymar sem einkum eru ætlaðir til að gangsetja vélar eða til að drífa vélar og ökutæki. Til hægðarauka verða þeir hér eftir nefndir rafgeymar. Rafgeymar eru ýmist fluttir til landsins stakir, með eða án sýru, eða sem fylgihlutir

með ýmsum tækjum, svo sem ökutækjum. Þar sem notaðir rafgeymar skila sér ávallt með sýru er þyngd rafgeyma sem fluttir eru inn án sýru leiðrétt með því að margfalda hana með 1,4.

Mynd 5.16

Spilliefnagjald á rafgeyma 1998 og 2000

Álagning spilliefnagjalds

Spilliefnagjald var fyrst lagt á rafgeyma 15. mars 1997. Gjaldið nam 26 kr./kg á staka rafgeyma sem fluttir eru inn sýrufylltir en 36,40 kr./kg ef geyrnarnir eru sýrulausir. Gjaldið var lækkað um 19,2% þann 1. september 2000. Eftir lækkun nemur gjaldið 21 kr./kg á sýrufyllta geyma og 29,40 kr./kg á geyma sem fluttir eru inn sýrulausir. Gjald á algengustu fólksbifreiðar er 346,50 kr. en 1.848 kr. á stærstu ökutæki.

Rafgeymar: Magntölur eftir árum (tonn)

	Áætlun	1998	1999	2000
Rafgeymar m. sýru		460	463	429
Rafgeymar án sýru (*1,4)		409	246	357
Rafgeymar í tækjum		534	477	517
Innflutningur, samtals	965	1.403	1.186	1.303
Úrgangur	965	700	881	1.044

Magntölur

Á árinu var innflutningur 35% meiri en upphafleg áætlun um innflutning gerði ráð fyrir. Var sú áætlun byggð á innflutningi á árunum 1992-1995. Hefur innflutningurinn farið vaxandi á undanförunum árum.

Rafgeymar: Fjárhagslegt uppgjör eftir árum (þús. kr.)

	Áætlun	1997	1998	1999	2000
Tekjur	25.090	22.826	36.742	30.715	32.273
Gjöld	25.090	15.992	18.864	21.200	23.861
Rekstrarafkoma	0	6.834	17.878	9.494	8.412
Staða í árslok		6.381	24.259	33.753	42.166

Endurskil hafa aldrei orðið meiri en í ár. Skilahlutfall var 80%, þ.e. að til móttökustöðva bærust sem nemur 80% af innfluttu magni rafgeyma. Er það álíka mikið og innflutningur nam fyrir nokkrum árum. Virðist þar vera um góðan árangur að ræða þar eð endingartími rafgeyma er að jafnaði allt að fimm ár.

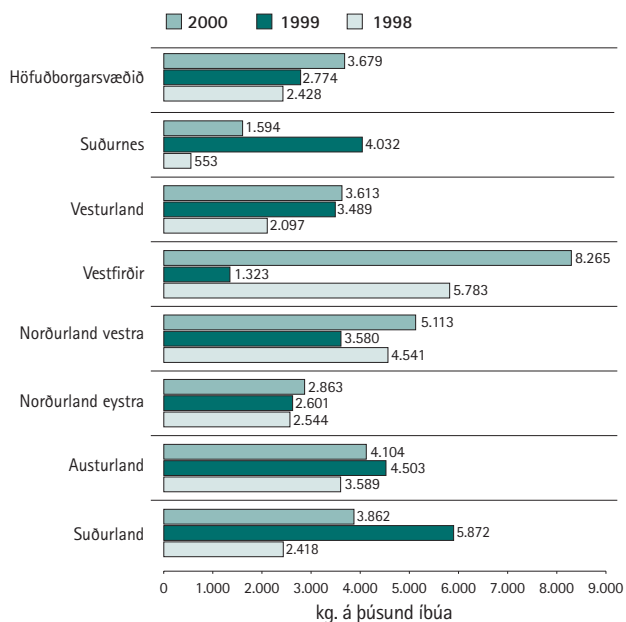
Mest vegur veruleg aukning skila af höfuðborgarsvæði. Eftirtektarvert er samt að hlutfallslega berst þó nokkuð meira af rafgeymum frá landsbyggðinni en höfuðborgarsvæðinu. Frá höfuðborgarsvæðinu hafa borist að jafnaði, þrjú undangengin ár, tæp 3.000 kg miðað við hverja 1.000 íbúa. Sambærileg tala af landsbyggðinni er rúmlega 3.300 kg. Ef frekar er litið til mynda 5.17 og 5.18 má sjá að skil eru afar breytileg eftir svæðum og jafnvel mest þar sem byggð er dreifðust.

Uppgjör

Tekjur af spilliefnagjaldi námu 30,3 m.kr. en gjöld 23,9 m.kr. Rekstrarafgangur varð 8,4 m.kr. en hefði orðið 3,6 m.kr. ef lækkun spilliefnagjalds hefði komið til framkvæmda í ársbyrjun. Af útgjöldum vega móttökustöðvargjöld mest, eða 52% af heildarkostnaði. Flutningskostnaður nemur 24%, söfnunarstöðvargjöld 12% og rekstrar-, undirbúnings- og þróunarkostnaður 12%. Að jafnaði kostaði tæpar 23 kr. að farga hverju kg af rafgeymum.

Mynd 5.17

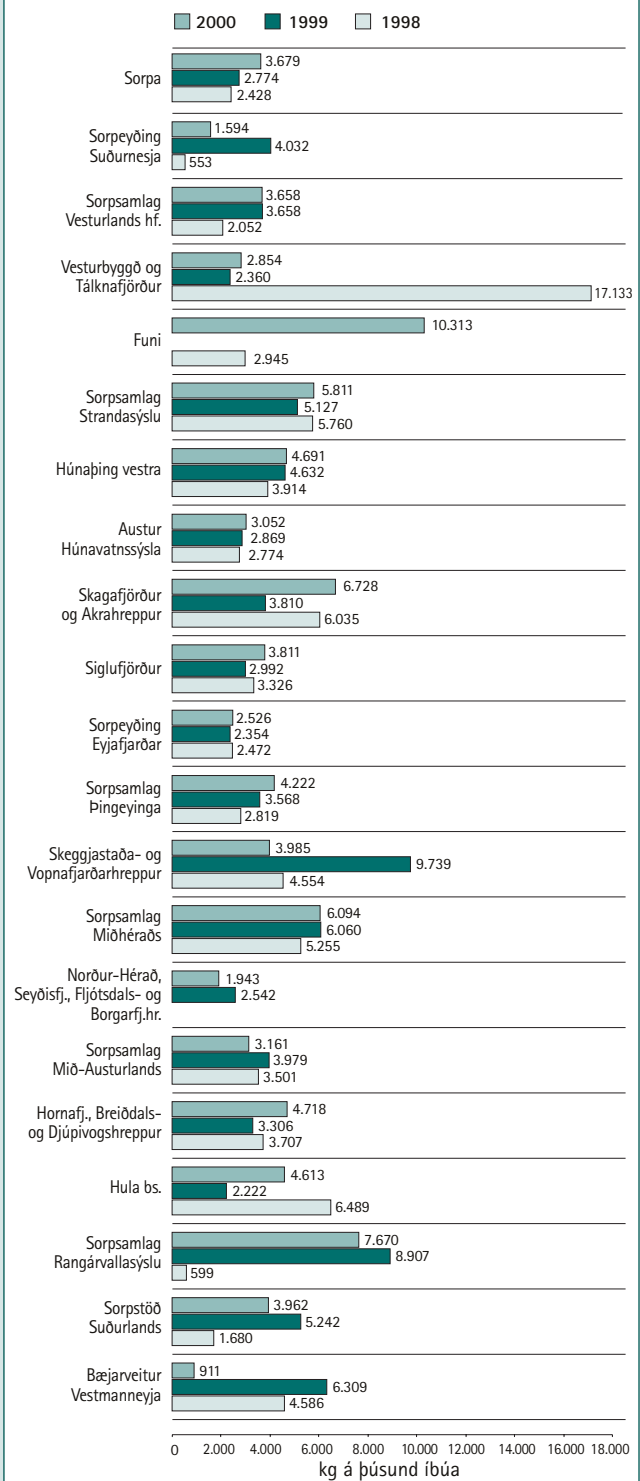
Móttekin spilliefni 1998 - 2000 Rafgeymar

Endurskoðun

Eins og að framan greinir getur allt eins enn orðið uppsöfnun í sjóði rafgeyma þrátt fyrir lækkun á spilliefnagjaldinu. Gefur það tilefni til frekari lækkunar gjaldsins. Rétt hefur samt þótt að ganga ekki á sjóðinn til þess að geta uppfyllt skuldbindingar vegna rafgeyma sem eru í umferð.

Móttækin spilliefni 1998 - 2000 Rafgeymar

Mynd 5.18

Blý- sýrurafgeymar 2000

Spilliefni til förgunar

Magn	2000		1999		Breyting [%]
	[kg]	[kg/1000 íbúa]	[kg]	[kg/1000 íbúa]	
Landshluti					
Höfuðborgarsvæðið	643.837	3.679	475.779	2.774	33%
Suðurnes	26.290	1.594	64.710	4.032	-60%
Vesturland	51.536	3.613	50.063	3.489	4%
Vestfirðir	67.358	8.265	10.606	1.323	524%
Norðurland vestra	48.228	5.113	33.827	3.580	43%
Norðurland eystra	75.765	2.863	68.542	2.601	10%
Austurland	48.933	4.104	54.612	4.503	-9%
Suðurland	81.565	3.862	122.384	5.872	-34%
	1.043.512	3.689	880.523	3.159	19%
Skilahlutfall miðað við innflutning á árinu		80%		74%	

Vörur sem verða að spilliefnum

Magn innflutnings og tekjur	Umreikini-stuðull	2000				1999				Magn-breyting %
		Innflutningur [kg]	Leiðrétt magn [kg]	Spilliefnagjald [kr/kg]	Spilliefnagjald [kr]	Innflutningur [kg]	Leiðrétt magn [kg]	Spilliefnagjald [kr/kg]	Spilliefnagjald [kr]	
Rafgeymar með síru		429.271	429.271	24,17	10.376.879	462.731	462.731	26,00	12.031.008	-7%
Rafgeymar án síru	1,4	255.176	357.246	34,31	8.755.794	175.707	245.989	36,40	6.395.558	45%
Rafgeymar í tækjum o.fl.		517.178	517.178	25,39	13.132.513	477.403	477.403	25,74	12.288.213	8%
			1.303.695		32.265.186		1.186.123		30.714.779	10%

Uppgjör

Tekjur	2000			1999			Breyting á tekjum og gjöldum
	Magn [kg]	Fjármunir [kr]	Fjármunir [kr/kg]	Magn [kg]	Fjármunir [kr]	Fjármunir [kr/kg]	
Spilliefnagjöld	1.303.695	32.272.939	24,75	1.181.347	30.714.779	26,00	
Samtals	1.303.695	32.272.939	24,75	1.181.347	30.714.779	26,00	5%
Gjöld							
Móttökustöðvargjöld	1.043.512	12.522.144	12,00	880.518	10.566.214	12,00	19%
Flutningskostnaður	511.367	5.679.557	11,11	576.882	4.830.030	8,37	18%
Söfnunarstöðvarkostnaður	511.367	2.786.190	5,45	576.882	3.172.851	5,50	-12%
	1.043.512	20.987.891	20,11	880.518	18.569.095	21,09	13%
Rekarkostnaður		2.404.554	2,30		2.368.219	2,69	
Undirbúnings- og þróunarkostnaður		468.124	0,45		283.032	0,32	
Samtals	1.043.512	23.860.569	22,87	880.518	21.220.346	24,10	12%
Óráðstafað		8.412.370			9.494.433		
Staða 31.12.1999		33.753.245					
Staða 31.12.2000		42.165.615					

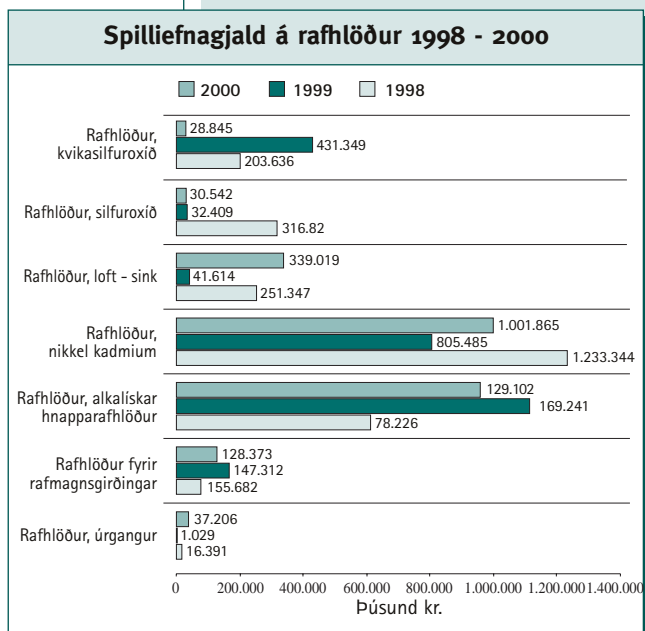
5.5.2 Rafhlöður og aðrir rafgeymar

Inngangur

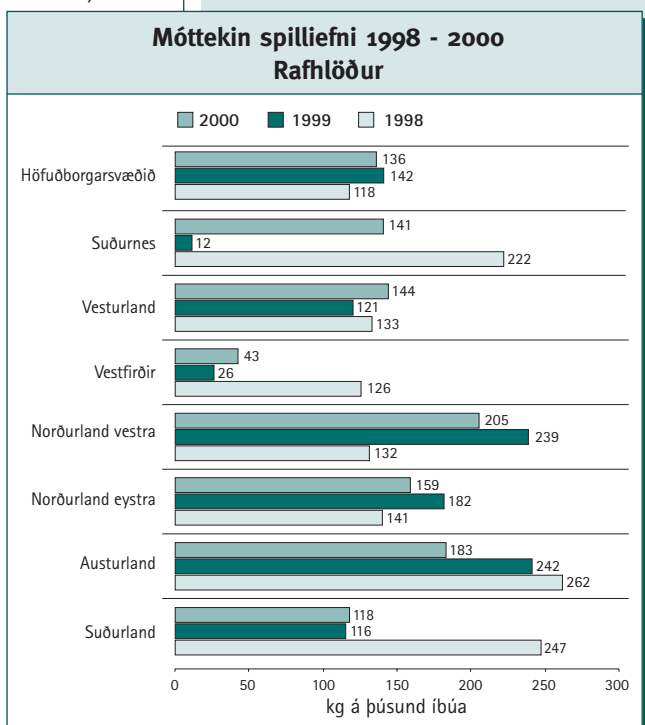
Samkvæmt heimild í 6. gr. laga nr. 56/1996 um spilliefnagjald með áorðnum breytingum skal leggja spilliefnagjald á rafhlöður og rafgeyma sem geta orðið að spilliefnum.

Mynd 5.19

Rafhlöður og rafgeymar eru fluttir inn ýmist

Mynd 5.20

einir og sér eða sem hluti af raffangi. Í þeim tilfellum sem lagt er á spilliefnagjald við tollafgreiðslu á rafhlöður, rafgeyma og vörur sem innihalda orkugjafa, þarf að aðgreina þær vörur sem geta orðið að spilliefnum skv. skilgreiningu laganna og 3. gr. og 7. gr. reglugerðar nr. 946/1999 um rafhlöður og rafgeyma með tilteknum hættulegum efnum. (Settri með stoð í lögum nr. 52/1988, um eiturefni og hættuleg efni, ásamt síðari breytingum og 5. gr. laga nr. 7/1998, um hollustuhætti og mengunarvarnir, með síðari breytingum).

Við flokkun samkvæmt ofanskráðu skal fylgt flokkunarreglum tollalaga nr. 55/1987 með áorðnum breytingum.

Þann 1. ágúst 1997 hófst álagning spilliefnagjalds á rafhlöður sem fluttar eru inn einar og sér. Um var að ræða átta tollnúmer. Þar sem fyrirsjáanlega var flókið að leggja gjald á rafhlöður, sem fluttar eru inn sem íhlutur í fjölmörgum vörum, var álagningu frestað. Nefndin hefur nú í undirbúningi álagningu stykkjagjalds á rafföng sem innihalda gjaldskyldan orkugjafa.

1. janúar 2000 tók gildi reglugerð nr. 946/1999 um rafhlöður og rafgeyma með tilteknum hættulegum efnum. Samkvæmt henni er bannaður innflutningur á rafhlöðum sem innihalda meira en 0,0005 % kvikasilfur.

Skilgreining

Samkvæmt reglugerð nr. 946/1999 eru rafhlöður er flokkast sem spilliefni að notkun lokinni skilgreindar á eftirfarandi hátt:

- * Rafhlöður sem innihalda meira en 0,0005% kvikasilfur (Hg) miðað við þyngd.
- * Rafhlöður sem innihalda meira en 0,025% kadmíums (Cd) miðað við þyngd.
- * Rafhlöður sem innihalda meira en 0,4% blýs (Pb) miðað við þyngd.

Þessum rafhlöðum má skipta í tvo flokka: annars vegar einnota rafhlöður og hins vegar endurhlaðanlega rafgeyma.

Magntölur

Á árinu voru flutt inn tæp 8,5 tonn af rafhlöðum sem teljast spilliefnagjaldsskyld. Tekjur af spilliefnagjöldum námu 1,7 m.kr., sem er samþærileg upphæð og árið á undan.

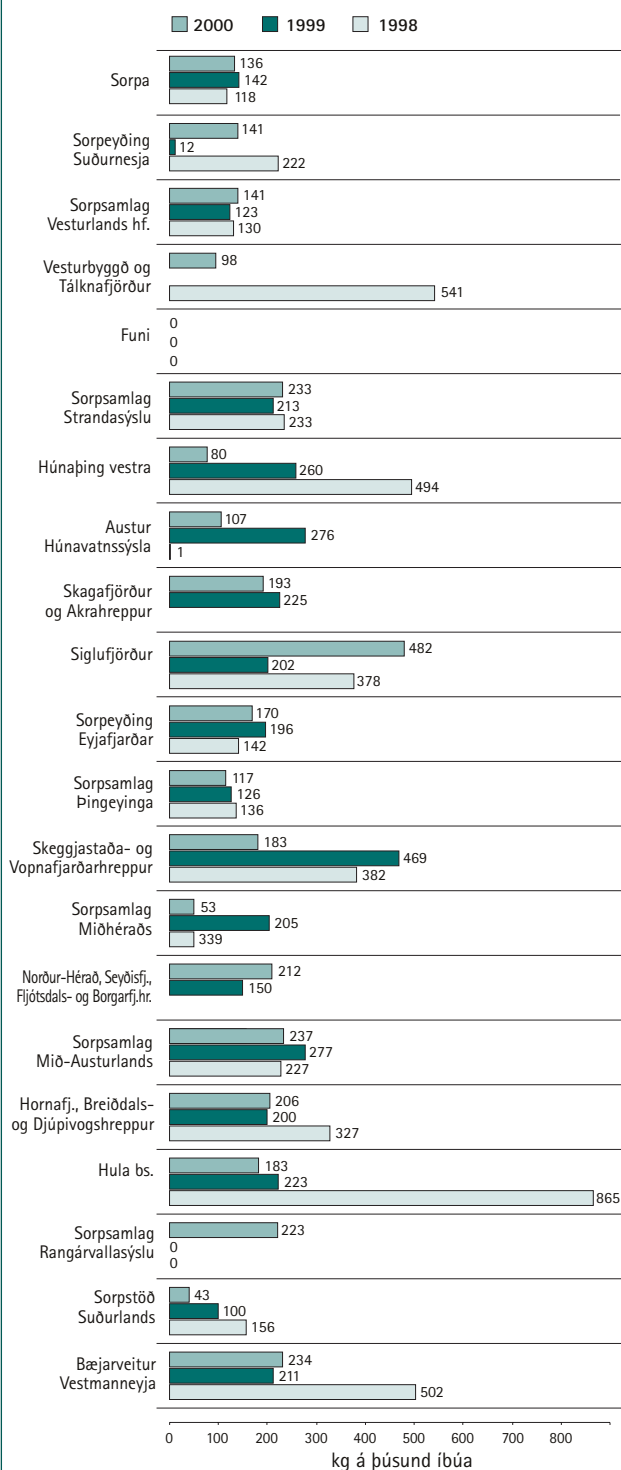
Sífelld minna magn spilliefnagjaldskyldra rafhlaðna er til að standa undir flokkunarkostnaði, eða einungis rúm 9% af heildarinnflutningi rafhlaðna. Þessi vörflokkur er þegar rekinn með miklum halla.

Uppgjör

Til móttökustöðva bárust 39,3 tonn af ónýtum óflokkuðum rafhlöðum, þar af flokkuðust 3,6

Mynd 5.21

Móttekin spilliefni 1998 - 2000 Rafhlöður

tonn eða 9,2% til spilliefnarafhlöðna. Afkoma vöruflokksins er neikvæð um sem nemur rúmri 1,6 m.kr. Spilliefnanefnd greiddi 63 kr./kg upp í móttökustöðvargjald Efnamóttökunnar hf. fyrir óflokkaðar rafhlöður. Er það u.þ.b. helmingur af móttökustöðvargjaldinu. Auk þessa greiddi nefndin að jafnaði 35,04 kr./kg í söfnunarstöðvar- og flutningsgjöld.

Endurskoðun

Með gildistöku reglugerðar nr. 946/1999, um bann á innflutning og sölu á nær öllum rafhlöðum sem innihalda kvikasilfur, og samdrætti í innflutningi á öðrum spilliefnarafhlöðum, minnkar enn álagningarstofninn.

Vegna viðvarandi halla á vöruflokknum ákvað nefndin að nýta heimild í lögum nr. 134/1997 um breytingu á lögum nr. 56/1996 um spilliefnagjald. Í 3. gr. þeirra laga er veitt heimild til að leggja stykkjagjald á rafhlöður, allt að 200 kr./stk. Ákvað nefndin að leggja stykkjagjald, 9 kr./stk., á hnapparafhlöður. Kom sú ákvörðun til framkvæmda 1. september 2000. Þá hefur nefndin til athugunar álagningu stykkjagjalds á rafföng sem innihalda gjaldskyldan orkugjafa.

Rafhlöður 2000

Spilliefni til förgunar

Magn	2000				1999				Breyting [%]
	Ni-Ca [kg]	Óflokkaðar [kg]	Samtals [kg]	[kg/1000 íbúa]	Ni-Ca [kg]	Óflokkaðar [kg]	Samtals [kg]	[kg/1000 íbúa]	
Landshluti									
Höfuðborgarsvæðið		23.812	23.812	136	11	24.266	24.277	142	-4%
Suðurnes		2.333	2.333	141		186	186	12	1121%
Vesturland		2.057	2.057	144		1.734	1.734	121	19%
Vestfirðir		350	350	43		210	210	26	64%
Norðurland vestra		1.938	1.938	205		2.257	2.257	239	-14%
Norðurland eystra		4.209	4.209	159		4.792	4.792	182	-13%
Austurland		2.187	2.187	183		2.934	2.934	242	-24%
Suðurland		2.489	2.489	118		2.410	2.410	116	2%
		39.375	39.375	139	11	38.789	38.800	139	0%

Vörur sem verða að spilliefnum

Magn innflutnings og tekjur	2000			1999			Magnbreyting [%]
	Innflutningur [kg]	Spilliefnagjald [kr/kg]	Spilliefnagjald [kr]	Innflutningur [kg]	Spilliefnagjald [kr/kg]	Spilliefnagjald [kr]	
Heiti							
Rafhlöður, kvikasilfuroxið	176	163,89	28.845	2.319	186,00	431.349	-92%
Rafhlöður, silfuroxið	162	189,06	30.542	174	186,02	32.409	-7%
Rafhlöður, loft - sink	1.812	187,07	339.019	224	186,00	41.614	710%
Rafhlöður, nikkell kadmíum	5.274	189,95	1.001.865	4.331	186,00	805.485	22%
Rafhlöður, alkalískar hnapparafhlöður	225	572,84	129.102	910	186,00	169.241	-75%
Rafhlöður fyrir rafmagnsgirðingar	690	186,14	128.373	792	186,00	147.312	-13%
Rafhlöður, úrgangur	197	188,84	37.206	6	186,08	1.029	3463%
	8.536	198,56	1.694.952	8.755	186,00	1.628.439	-2%

Uppgjör

Tekjur	2000			1999			Breyting á tekjum og gjöldum
	Magn [kg]	Fjármunir [kr]	Fjármunir [kr/kg]	Magn [kg]	Fjármunir [kr]	Fjármunir [kr/kg]	
Spilliefnagjöld	8.536	1.694.952	198,56	8.755	1.628.439	186,00	
Samtals		1.694.952		8.755	1.628.439	186,00	4%
Gjöld							
Móttökustöðvargjöld	39.182	2.376.189	60,64	38.800	2.274.284	58,62	4%
Flutningskostnaður	23.839	503.343	21,11	21.874	333.345	15,24	51%
Söfnunarstöðvarkostnaður	23.839	472.013	19,80	21.874	433.105	19,80	9%
	39.182	3.351.545	85,54	38.800	3.040.734	78,37	10%
Rekstartkostnaður		126.285	3,22		125.558	3,24	
Undirbúnings- og þróunarkostnaður		129.000	3,29		80.883	2,08	
Samtals	39.182	3.606.830	92,05	38.800	3.247.175	83,69	11%
Óráðstafað		-1.911.878			-1.618.736		
Staða 31.12.1999		-3.654.159					
Staða 31.12.2000		-5.566.03					

5.6 Ljósmyndavörur: framköllunar- og festivökvar Skilgreiningar

Í þessum vöruflokki eru kemisk efni sem notuð eru í ljósmynda- og prentiðnaði en þau tilheyra ýmsum efnaflokkum svo sem framköllurum, festivökvum, bleikiefnum, vætiefnum og fleiri. Þau hafa það sameiginlegt að vera notuð í leystu eða fljótandi formi og falla til sem slík eftir notkun.

Álagning spilliefnagjalds

Spilliefnagjald var fyrst lagt á vöruflokkinn 15. apríl 1997. Gjaldið var lækkað 1. september 2000 um 9,3 %. Grunnjaldið fór úr 43 kr./kg í 39 kr./kg. Efnin eru flutt til landsins í mismiklum styrk og síðan þynnt mismikið með vatni. Eftir notkun falla efnin til að stærstum hluta sem misúþynnt spilliefni. Að jafnaði tvö- til þrefaldast efnin að magni við notkun.

Gengið er út frá því að efnin rýrni um 12% við

notkun en skili sér að öðru leyti að fullu til förgunar sem spilliefni. Álagt spilliefnagjald tekur tillit til þess að efnin eru flutt til landsins í mismunandi styrk. Í tollskrá er efnunum skipt í sjö flokka eftir þynningu þeirra. Taflan á eftir sýnir þessa tollflokka, gjaldstuðul og álagt spilliefnagjald, fyrir og eftir lækkun á spilliefnagjaldi. Gjaldstuðullinn gefur til kynna hversu mikið af spilliefnum falla til miðað við innflutt magn.

Þynning miðað við rúmmál

Þynning miðað við rúmmál	Gjaldstuðull	Álagt spilliefnagjald fyrir 1. sept. 2000 [kr/kg]	Álagt spilliefnagjald eftir 1. sept. 2000 [kr/kg]
Þynning 1:0 (án þynningar)	0,75	32,25	29,25
Þynning < 1:2	1,25	53,75	48,75
Þynning < 1:3	2,5	107,50	97,50
Þynning < 1:4	3,00	129,00	117,00
Þynning < 1:5	4,00	172,00	156,00
Þynning > 1:5	6,00	258,00	234,00
Önnur	6,00	258,00	234,00

Magnbólur

Heildarinnflutningur á árinu 2000 voru tæp 130 tonn samanborið við tæp 151 tonn á árinu 1999 og hefur því dregist saman um tæp 14% en það er svipaður samdráttur í innflutningi og var á milli árunna 1998 og 1999. Heildarinnheimta á árinu 2000 var 12,4 m.kr. samanborið við tæpar 15,9 m.kr.1999.

Kemísk efni fyrir ljósmynda- og prentiðnað

Mynd 5.22

eru nær eingöngu hráefni eða hjálparefni við framleiðslu og falla nær eingöngu til hjá atvinnulífínu, það er í ljósmynda- og prentiðnaði. Í móttökustöð eru efnin inndömpuð (vatn úr lausninni soðið burtu) áður en þau eru flutt út til förgunar. Nokkur fyrirtæki hafa yfir að ráða búnaði til inndömpunar á efnunum og skila efnunum á samþjöppuðu formi (þéttu, hreinsuðu). Þessi fyrirtæki fá greitt við skil á efnunum fyrir þá þjónustu. Á árinu var tæpum 7 tonnum skilað í þessu formi samanborið við tæp 13 tonn á árinu 1999.

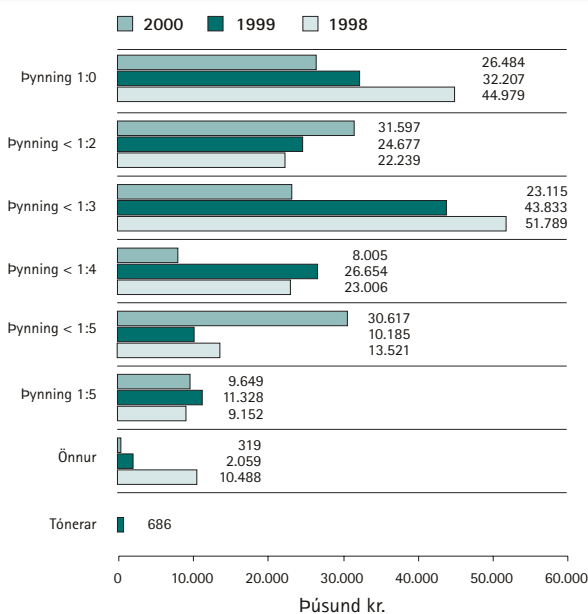
Miðað við forsendur um þynningu og rýrnun við notkun ætti innflutningur á tæpum 130 tonnum af efnunum að leiða til rúmra 323 tonna af spilliefnum. Á tímabilinu bárust tæp 241 tonn af efnunum til förgunar þegar tekið hefur verið tillit til þess vatns sem dampað hefur verið af hjá fyrirtækjunum. Þetta jafngildir um 74% af því sem áætlað er að falli til af efnunum og hefur hlutfallið lækkað frá því á árinu áður en þá var það um 77%.

Uppgjör

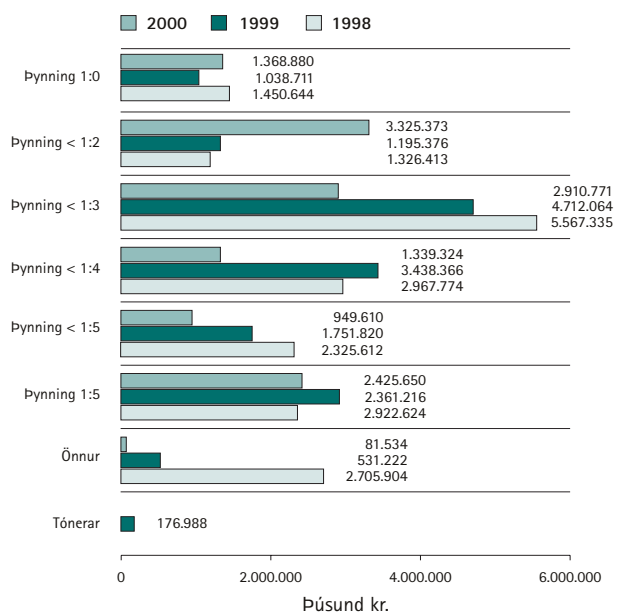
Heildarkostnaður vegna kemískra efna fyrir ljósmynda- og prentiðnað nam 12,4 m.kr. sem skiptist annars vegar í móttöku-, söfnunar- og flutningskostnað að upphæð 11,2 m.kr. og hins vegar í rekstrar-, undirbúnings-, og þróunarkostnað að upphæð 1,2 m.kr. Endurgreiddar voru um 950 þús.kr. vegna prenthylkja eða litardufts (e. toner), sem Hollustuvernd ríkisins hefur úr-

Mynd 5.23

Innflutningur 1998 - 2000 Framköllunarefni

Spilliefnagjald á framköllunarefni 1998 - 2000

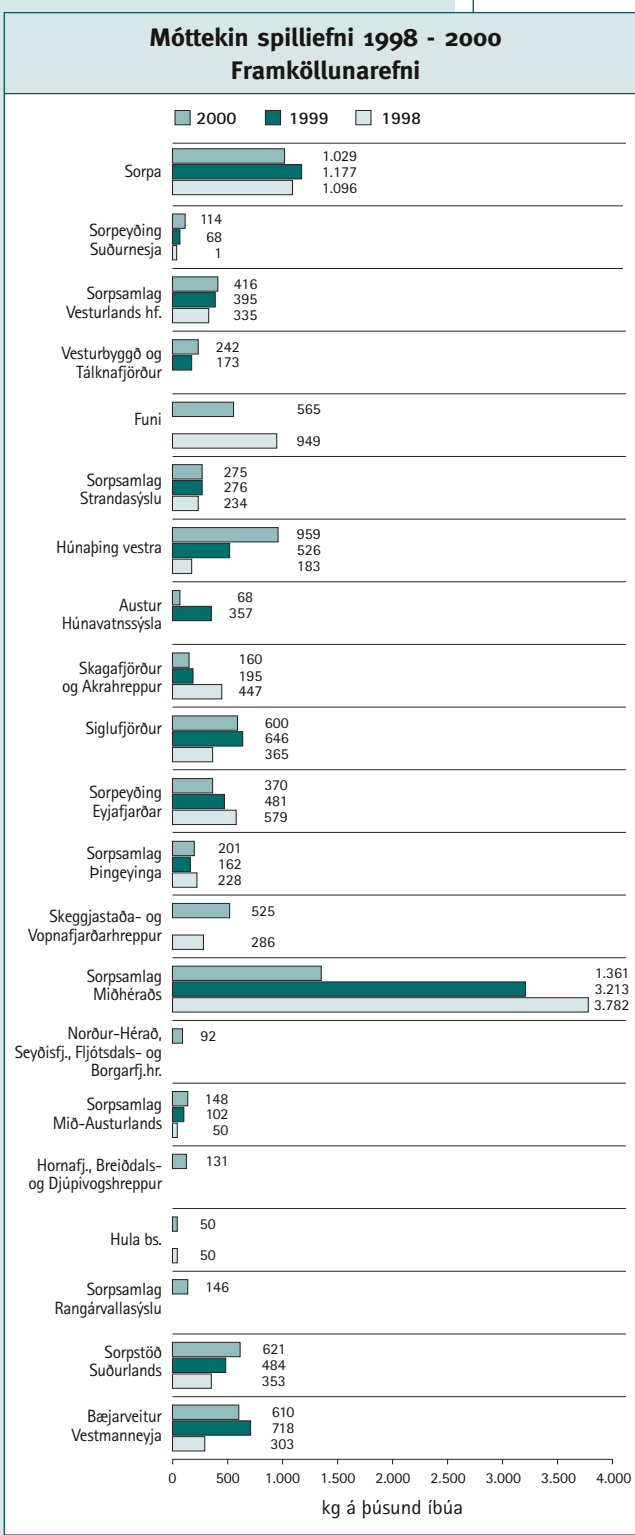
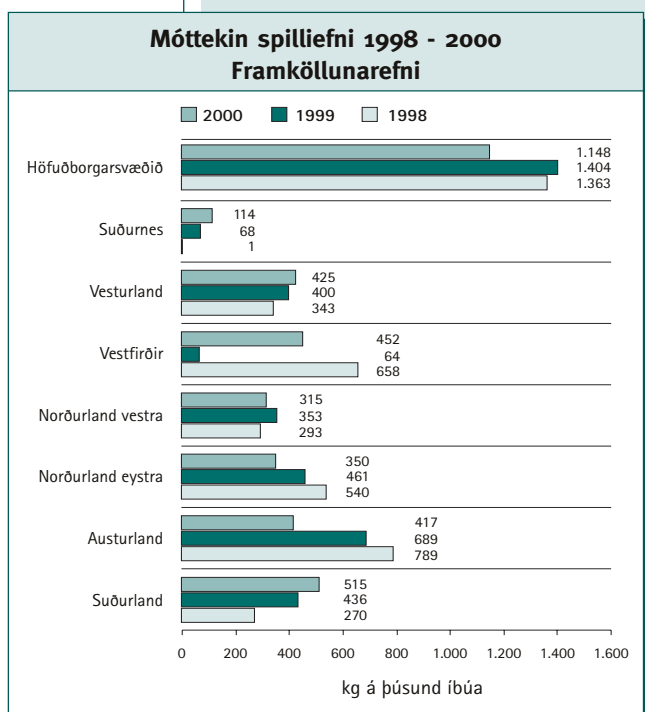

skurðað að teljist ekki til spilliefna. Yfirlit yfir hlutdeild kemískra efna í ljósmynda- og prentiðnaði í undirbúnings-, þróunar- og rekstrar-kostnaði er að finna framar í skýrslunni.

Endurskoðun

Í upphafi árs voru 11,4 m.kr. á reikningi kemískra efna fyrir ljósmynda- og prentiðnað. Undanfarin ár hefur borist nokkuð minna af spilliefnum til móttökustöðvar heldur en innflutningur gefur til kynna. Í ljósi þessarar stöðu var ákveðið að lækka spilliefnagjald á framköllunarefni um tæp 10%. Sú breyting kom til framkvæmda 1. september 2000.

Mynd 5.24

Mynd 5.25

Framköllunarefni 2000

Spilliefni til förgunar

Magn	2000				1999				Breyting [%]
	Ómeðhöndlað [kg]	Eimað [kg/1000 íbúa]	Samtals leiðrétt [kg]	Samtals leiðrétt [kg/1000 íbúa]	Ómeðhöndlað [kg]	Eimað [kg/1000 íbúa]	Samtals leiðrétt [kg]	Samtals leiðrétt [kg/1000 íbúa]	
Landshluti									
Höfuðborgarsvæðið	173.082	6.935	200.822	1.148	188.886	12.972	240.774	1.404	
Suðurnes	1.879		1.879	114	1.097		1.09	68	
Vesturland	6.066		6.066	425	5.651	21	5.735	400	
Vestfirðir	3.686		3.686	452	513		51	64	
Norðurland vestra	2.970		2.970	315	3.340		3.340	353	
Norðurland eystra	8.784	119	9.260	350	10.576	391	12.140	461	
Austurland	4.973		4.973	417	8.356		8.356	689	
Suðurland	10.870		10.870	515	9.090		9.09	436	
	209.230	7.054	240.526	850	227.509	13.384	281.045	1.008	-14%
Skilahlutfall miðað við innflutning á árinu				74%				77%	

Vörur sem verða að spilliefnum

Magn innflutnings og tekjur	2000				1999				
Heiti	Umreikini-stuðull	Innflutningur [kg]	Leiðrétt magn [kg]	Spilliefnagjald [kr/kg]	Spilliefnagjald [kr]	Innflutningur [kg]	Leiðrétt magn [kg]	Spilliefnagjald [kr/kg]	Spilliefnagjald [kr]
Þynning 1:0	0,75	26.484	19.863	51,69	1.368.880	32.207	24.155	32,25	1.038.711
Þynning < 1:2	1,25	31.597	39.496	105,24	3.325.373	24.677	30.846	53,75	1.326.413
Þynning < 1:3	2,50	23.115	57.788	125,93	2.910.771	43.833	109.583	107,50	4.712.064
Þynning < 1:4	3,00	8.005	24.015	167,31	1.339.324	26.654	79.962	129,00	3.438.366
Þynning < 1:5	4,00	30.617	122.467	31,02	949.610	10.185	40.740	172,00	1.751.820
Þynning 1:5	6,00	9.649	57.894	251,39	2.425.650	11.328	67.968	258,00	2.922.624
Önnur	6,00	319	1.914	255,59	81.534	2.059	12.354	258,00	531.222
Tönerar	1,00					686	686	258,00	176.988
		129.786	323.437		12.401.142	150.943	366.294		15.898.208

Uppgjör

Tekjur	2000			1999			Breyting á tekjum og gjöldum
	Magn [kg]	Fjármunir [kr]	Fjármunir [kr/kg]	Magn [kg]	Fjármunir [kr]	Fjármunir [kr/kg]	
Framköllunarefni	129.786	12.401.142	95,55	150.257	15.721.220	104,63	-21%
Tönerar	-3.703	-955.375	258,00	686	176.988	258,00	
Samtals	126.083	11.445.767	90,78	150.943	15.898.208	105,33	-28%
Gjöld							
Móttökustöðvargjöld	240.526	9.676.498	40,23	281.045	9.685.509	34,46	0%
Flutningskostnaður	25.873	937.404	36,23	31.852	756.407	23,75	24%
Söfnunarstöðvarkostnaður	28.953	567.724	19,61	31.852	630.669	19,80	-10%
	240.526	11.181.626	46,49	281.045	11.072.585	39,40	1%
Rekstarkostnaður		852.788	3,55		1.225.809	4,36	
Undirbúnings- og þróunarkostnaður		324.326	1,35		200.134	0,83	
Samtals	240.526	12.358.740	51,38	281.045	12.498.528	44,47	-1%
Óráðstafað		-912.973			3.399.680		
Staða 31.12.1999		11.417.701					
Staða 31.12.2000		10.504.728					

5.7 Vörur sem innihalda kvikasilfur

Kvikasilfur (Hg) er eitt af fágætustu frumefnum jarðar og hefur það verið þekkt allt frá tímum Grikkja og Rómverja. Kvikasilfur er eini málmurinn sem er í fljótandi formi við venjuleg-

ar aðstæður. Kvikasilfur og efnasambönd þess eru meira eða minna skaðleg mönnum og öðrum lífverum. Kvikasilfur hefur haft margvíslegt notagildi gegnum aldirnar allt fram á okkar dag. Notagildið hefur einkum verið á sviði læknisfræði og ýmissi iðnaðar. Kvikasilfurúrgangur er

helst að finna í formi tannfyllinga (amalgam) og iðnaðarvara.

Yfirskrift málstofu sem haldin var í Svíþjóð var: „Eiga Norðurlöndin að vinna saman að meðhöndlun kvikasilfurúrgangs?“ Fulltrúar Spilliefnanefndar sóttu málstofuna en tilgangur með málstofunni var að kynna stöðu þessa málaflokks á Norðurlöndunum. Miðla upplýsingum um það hvernig staðið er að málum í hverju landi og að kynna lausnir varðandi meðhöndlun og eyðingu kvikasilfurúrgangs. Með því móti að kanna grundvöll að samstarfi og framtíðarstefnu sem haft gæti áhrif á alþjóðlega þróun. Málstofan var endir á norrænu verkefni sem hófst árið 1996. Gerð var grein fyrir störfum norrænnar ráðherranefndar um kvikasilfurúrgang, stefnum og leiðum í hverju landanna.

Samstarf gæti falist í að kvikasilfri yrði fargað á einum og sama stað fyrir öll Norðurlöndin. Á sama hátt mætti hugsa sér samnýtingu á urðunarstöðum fyrir spilliefni og hættulegan úrgang. Norðurlöndin hafa hvert um sig, að Íslandi undanskildu, sína eigin urðunarstaði fyrir kvikasilfurúrgang.

Kvikasilfur sem safnast á Norðurlöndunum hefur verið selt til endurvinnslu utan Norðurlandanna nema í Svíþjóð þar sem bannað er að flytja út kvikasilfur. Með því móti hafa Svíar viljað koma í veg fyrir að kvikasilfur verði notað í óæskilegum tilgangi í öðrum löndum þar sem umhverfisvernd er ekki í hávegum höfð.

Margir þátttakendur í málstofunni bentu á að sænskt bann við útflutningi gerði alla samvinnu erfiða, þar sem flest verkefni yrðu þá að eiga sér stað í Svíþjóð. Að svo komnu máli töldu fyrirtækin, að sú lausn sem náðst hefði væri ásættanleg, en sú spurning lægi í loftinu hvort skynsamlegt væri fyrir hin Norðurlöndin að taka upp samvinnu við Svía um afnot af sænska námuurðunarstaðnum.

Það má slá því föstu að á Norðurlöndunum séu meðhöndlunarmöguleikar og nægjanleg afköst fyrir allar gerðir kvikasilfurúrgangs að rafhlöðum undanskildum. Vandamálið er lítið á Norðurlöndunum samanborið við önnur lönd innan Evrópusambandsins og í heiminum almennt en förgun er mjög dýr. Rafhlöður eru meðhöndlaðar í Þýskalandi og Frakklandi. Mikil samkeppni er um eina tegund kvikasilfurúrgangs, flúorperur.

Norræn samvinna gæti orðið um rafhlöður og efnabreytingar á málmkvikasilfri - til dæmis umbreytingu í kvikasilfursúlfat.

Á báðum þessum sviðum gæti verið hag-

kvæmt að hafa sameiginlegan meðhöndlunar- og förgunarstað. Þar kæmi hinn sérhannaði sænski kvikasilfururðunarstaður til greina fyrir urðun á öllum kvikasilfurúrgangi sem til fellur á Norðurlöndunum. Með samnýtingu og samvinnu mætti auka hagkvæmni og þar með lækka eingarkostnað. Norðurlöndin eru sammála um að koma muni að því að endurvinnsla á þungmálum og öðrum kemiskum efnum (tilbúnum efnum) verði bönnuð.

Ljóst er eftir þessa málstofu að enn þá er ekki grundvöllur fyrir samræmdri stefnu meðal Norðurlandanna. Það er til að mynda ekki full samstaða um það hvaða grundvallarreglur og hvaða aðferðafræði henta best við meðhöndlun og förgun á kvikasilfurúrgangi. Ágreiningurinn er m.a. tengdur því hvort endurnýta eigi kvikasilfur og hvernig urðunarstaðir séu heppilegastir frá umhverfislegu sjónarmiði.

5.7.1 Amalgam

Skilgreining

Amalgam sem notað er í tannfyllingar er í rauninni silfuramalgam, málmblanda af silfri og kvikasilfri, hér eftir nefnt amalgam. Amalgam er ýmist flutt inn í tveimur þáttum. Sem hreint kvikasilfur og hreint silfur, eða í hylkjum sem innihalda báða efnisþættina, kvikasilfur og silfur, og blandað er saman rétt fyrir notkun.

Magntölur

Innflutningur síðustu ára á kvikasilfri og amalgami kemur fram í samantekt hér að neðan. Þrátt fyrir að skrásettur samanlagður innflutningur á kvikasilfri og amalgami hafi samtals numið 441 kg árið 2000 náðist aðeins að leggja spilliefnagjald á 216 kg. Í samantektinni kemur enn fremur fram að móttekinn amalgamúrgangur árið 2000 var 191 kg en óljóst er um móttekin úrgang árin áður.

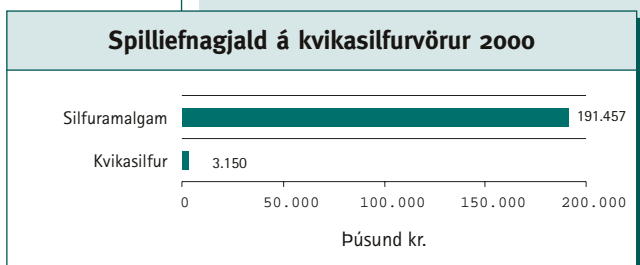
Kvikasilfurvörur: Magntölur eftir árum (kg)

	1996	1997	1998	1999	2000
Kvikasilfur	11	17	10	10	11
Silfuramalgam	710	196	370	405	441
Innflutningur, samtals	721	213	380	415	452
Tekjustofn					216
Úrgangur					191

Álagning

Spilliefnagjald að upphæð 900 kr./kg var lagt á innflutning á kvikasilfri og amalgami frá og með 1. janúar 2000 og er lagaheimild um hámarksgjald þar með fullnýtt. Innheimt var spilli-

efnagjald að upphæð 195 þús.kr. á árinu en rekstrarútgjöld reyndust 91 þús.kr. eins og fram kemur í uppgjöri hér að neðan.

Mynd 5.26

Endurskoðun

Spilliefnanefnd ihugar hvort yfirleitt sé rétt að hafa afskipti af notkun og meðferð amalgame á hagrænan hátt hér á landi. Fyrir því liggja þau rök að öll meðferð amalgame er það vel niðurnjörvuð af löggjafanum að telja má ástæðulaust að grípa þar inn í. Álagningu spilliefnagjalds á amalgam og kvikasilfur yrði þá hætt og málið sett í hendur lögbærra eftirlitsaðila eins og lög segja til um. Hér á eftir er gerð grein fyrir aðkomu þeirra og þeim lögum sem liggja til grundvallar.

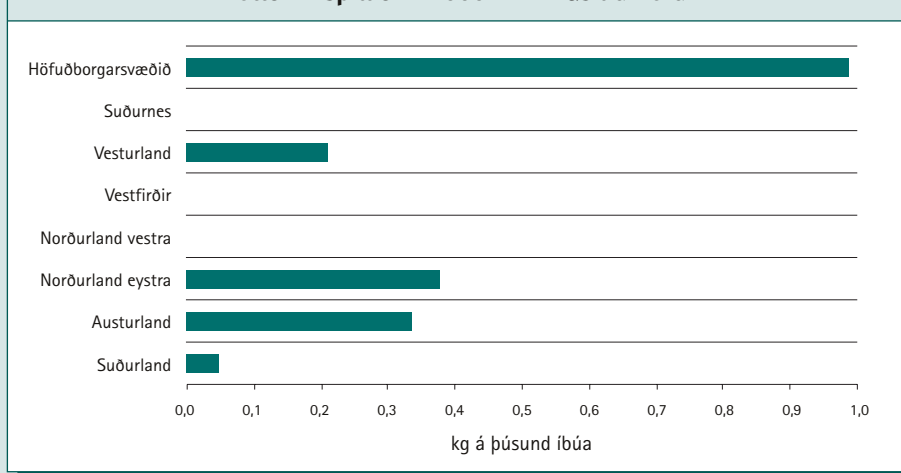
Innflytjandi/seljandi flytur amalgam inn í landið ýmist sem fullblandað amalgam í notendaumbúðum eða í tveimur þáttum, sem hreint kvikasilfur og silfur. Kvikasilfur flokkast sem eit-ur og því er innflutningur og sala á því háð ákvæðum laga nr. 52/1988 um eiturefni og hættuleg efni. Auk þess ber innflytjanda að fara að lögum um meðhöndlun, merkingu og vörslu á amalgami og kvikasilfri eins og fram kemur í reglugerð nr. 236/1990 um flokkun, merkingu og meðferð eiturefna, hættulegra efna og vöruteg-

unda, sem innihalda slík efni og reglum nr. 496/1996 um efnanotkun á vinnustöðum. Auk þess skal seljandi hafa í förum sínum öryggisblöð sem fylgja skal vörunni á hvern vinnustað (tannlækningastofu) samkvæmt reglum nr. 498/1996 um öryggisleiðbeiningar.

Þjónustuaðili getur verið sjálfstæður atvinnurekandi auk þess sem seljandi getur tekið að sér það hlutverk. Slík starfsemi safnar m.a. amalgamúrgangi og getur því haft mengun í för með sér. Þar með er hún starfsleyfis skyld og fellur undir reglugerð nr. 785/1999 um starfsleyfi fyrir atvinnurekstur sem getur haft mengun í för með sér. Auk þess fellur starfsemin undir reglugerð nr. 236/1990 um flokkun, merkingu og meðferð eiturefna, hættulegra efna og vörutegunda, sem innihalda slík efni, reglum nr. 496/1996 um efnanotkun á vinnustöðum, reglum nr. 489/1996 um öryggisleiðbeiningar og reglum nr. 154/1999 um mengunarmörk og aðgerðir til að draga úr mengun á vinnustöðum.

Tannlækna stofur falla undir atvinnurekstur sem getur haft mengun í för með sér og eru því starfsleyfis skyldar samkvæmt reglugerð nr. 785/1999 um slíkan atvinnurekstur. Starfsleyfi veitir heilbrigðiseftirlit viðkomandi eftirlits-svæðis að uppfylltum kröfum. Að Okrófu byggingarfulltrúa samkvæmt byggingarreglugerð nr. 441/1998 skal lagnakerfið búið skiljum sem koma í veg fyrir að eitruð eða heilsuskaðleg efni berist út í fráveituna og þaðan út í umhverfið. Heilbrigðiseftirlit hefur eftirlit með amalgamskiljum samkvæmt reglugerð nr. 79/1996 um amalgammengað vatn og amalgammengaðan úrgang frá tannlækningastofum. Heilbrigðiseftirlit hefur einnig eftirlit með söfnun og meðhöndlun amalgamúrgangs og förgun hans sam-

Móttekin spilliefni 2000 • Kvikasilfurvörur

Mynd 5.27

kvæmt verklagsreglum þar um sem eftirlitið hefur samið.

Af framanskráðu má ljóst vera að skýr lagaákvæði gilda um skráningu og notkun amalgams og förgun amalgammengaðs úrgangs. Það er því í höndum lögbærra eftirlitsaðila að ákvæðum laganna sé framfylgt.

5.7.2 Ljósgefjafar

Undir þennan flokk falla flúrperur og halógenperur, en báðar þessar gerðir innihalda kvikasilfur. Flúrperur eru meðal annars notaðar til almennrar lýsingar í húsum, götulýsingar, ylræktar og í ljósabekkjum á sólbaðsstofum. Halógenperur eru notaðar til götulýsingar og til flóðlýsingar af ýmsu tagi. Fram til þessa hafa flúr- og halógenperur innihaldið 5–50 mg Hg/stk. Miðað við þá tækni sem í dag er notuð við framleiðslu á svonefndum bakskautsgeislandi ljósgjöfum er ekki mögulegt að framleiða þá án kvikasilfurs ef tryggja á ásættanlega endingu þeirra. Unnið er að þróun á kvikasilfurfríum flúrperum, en talið er að mörg ár muni líða þar til þær koma á markað. Þær munu byggja á allt annarri tækni en kvikasilfurperur og þar með útheimta að skipta verður um allt ljósið. Stöðugt er þó unnið að því að minnka kvikasilfurmagnið í flúrperum og hafa þannig á síðustu mánuðum komið á markað flúrperur sem innihalda minna en 3 mg Hg/stk. Þær teljast vera vistvænar samkvæmt tilskipun 96/337/EB um vistfræðilegar viðmiðanir er veita á umhverfismerki bandalagsins fyrir ljósaperur fyrir tvær peruhöldur. Þessar nýju perur eru á svipuðu verði og eldri gerðir og því eru verulegar líkur á að notendur velji þær.

Í síðustu ársskýrslu var gerð grein fyrir því að 8. desember 1999 var send fyrirspurn til Hollustuverndar ríkisins um það hvort urða mætti kvikasilfur ljósgjafa eins og gert hefur verið fram til þessa.

Svar við fyrirspurninni barst 29. mars 2000. Þar kemur fram m.a. að Hollustuvernd ríkisins telji að ekki sé ástæða til að banna urðun á venjulegum flúrperum sem innihalda minna en 15 mg af kvikasilfri/peru. Ennfremur segir í svari: „Á næstu fimm árum er eðlilegt að krefjast

þess að kvikasilfurinnihald peranna hafi náð viðmiðunarmörkum umhverfismerkis Evrópusambandsins, 10 mg/peru. Perum sem innihalda kvikasilfur umfram 15 mg nú og 10 mg eftir árið 2005, skal ávallt skilað til spilliefnamóttöku“.

Á grundvelli þessa gerði nefndin eftirfarandi tillögur varðandi förgun kvikasilfur ljósgjafa.

Ljósror

Lagt er til að öll ljósror sem hafa að geyma minna en 15 mg Hg/peru verði urðuð sem almennur úrgangur. Undir þetta falla öll ljósror, þar með taldar perur úr ljósabekkjum. Samkvæmt staðfestum upplýsingum frá innflytjenda þeirra, innihalda þær perur sem fluttar eru inn í dag 13 mg Hg/peru. Þær voru áður taldar innihalda 15–40 mg Hg/peru.

Aðrar kvikasilfurperur

Kvikasilfur er notað í ýmsum ljósgjöfum í mismiklu magni eins og sjá má í eftirfarandi töflu:

Ljósgjafi	Kvikasilfur (mg/pera)
Kvikasilfurgufu-perur	10 - 360 (30 að meðaltali)
Háþrýsti natriumperur	9 - 20
Málm-halógenperur	20 - 75
Auglýsingaskiltarör	500 - 2000

Ljóst er að álagning spilliefnagjalds á þessar gerðir ljósgjafa yrði verulegum vandkvæðum bundin vegna erfiðleika við flokkun í móttökustöð því engar upplýsingar eru skráðar á vöruna, perunar í dag um efnainnihald, það er, magn kvikasilfurs. Því leggur nefndin til að þeim aðilum sem nota þessar gerðir kvikasilfurpera, þ.e. þær sem innihalda meira en 15 mg Hg/peru verði gert að greiða móttökustöðvargjald við skil í samræmi við þann kostnað sem af eyðingunni hlýst.

Langstærstu aðilarnir í þessu sambandi eru sveitarfélög og orkuveitur sem eru notendur að allt að 70% þess magns sem flutt er inn af þessum ljósgjöfum. Ríkiskaup annast innkaup. Aðrir notendur eru stór fyrirtæki. Því ætti að vera hægt að treysta því að þessar perur skili sér í spilliefnamóttöku.

Kvikasilfurvörur 2000

Spilliefni til förgunar

Magn	2000	
	[kg]	[kg/1000 íbúa]
Landshluti		
Höfuðborgarsvæðið	173	1,0
Suðurnes		0,0
Vesturland	3	0,2
Vestfirðir		0,0
Norðurland vestra		0,0
Norðurland eystra	10	0,4
Austurland	4	0,3
Suðurland	1	0,0
	191	0,7
Skilahlutfall miðað við innflutning á árinu		88%

Vörur sem verða að spilliefnum

Magn innflutnings og tekjur	2000		
	Innflutningur [kg]	Spilliefnagjald [kr/kg]	[kr]
Heiti			
Silfuramalgam	213	900,00	191.457
Kvikasilfur	3	900,00	3.150
	216		

Uppgjör	2000		
	Magn [kg]	Fjármunir [kr/kg]	[kr]
Tekjur			
Spilliefnagjöld	216	3.150	900,00
Samtals	216	3.150	900,00
Gjöld			
Móttökustöðvargj., silfuramalgam	191	66.845	350,00
Flutningskostnaður	17	701	41,24
Söfnunarstöðvarkostnaður	17	336	19,80
	191	67.882	355,40
Rekstkostnaður		14.500	
Undirbúnings- og þróunarkostn./ ófyrirséð		8.600	
Samtals	191	90.982	476,35
Óráðstafað		-87.832	
Staða 31.12.1999		-69.933	
Staða 31.12.2000		-157.765	

5.8 Ýmsar aðrar efnavörur

Skilgreiningar

Undir þennan vöruflokk falla varnarefni sem einkum eru skordýra- og illgresiseyðar ásamt fúavarnarefnum sem notuð eru til að gegnverja (e. impregnate) við.

Álagning spilliefnagjalds

Álagning spilliefnagjalds á þennan vöruflokk að upphæð 3 kr./kg hófst 1. nóvember 1997. Leyfilegt hámarksgjald samkvæmt lögum er 5 kr./kg. Efnamóttakan hf. tekur á móti úrgangi útrýmingarefna og fúavarnarefna. Úrgangurinn er síðan fluttur úr landi til eyðingar.

Varnarefni: Magntölur eftir árum (tonn)

	Áætlun	1997	1998	1999	2000
Útrýmingarefni		4	63	66	94
Fúavarnarefni		10	105	70	86
Innflutningur, samtals	200	14	168	136	180
Úrgangur, útrýmingarefni			0,3	0,8	0,7
Úrgangur, fúavarnarefni			4,7	0,0	0,0
Samtals úrgangur	1,0	1,0	5,0	0,8	0,7

Magntölur

Magntölur undangenginna ára ásamt upphaflegri áætlun fyrir útrýmingarefni og fúavarnarefni má sjá í meðfylgjandi töflu:

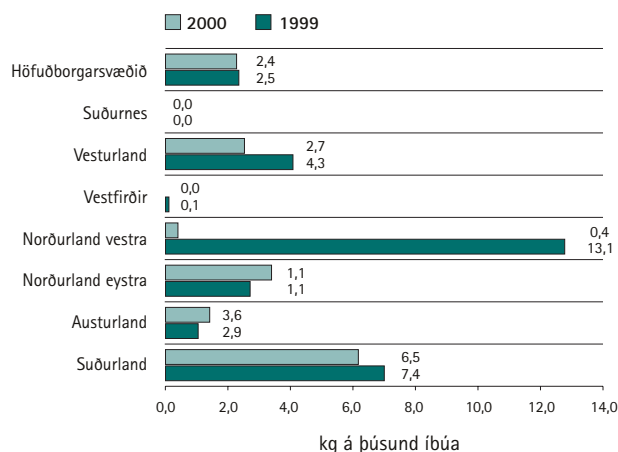
Uppgjör

Uppgjör þessa vöruhóps var jákvætt um tæpar 360 þús.kr. Greint hefur verið á milli útrýmingar- og fúavarnarefna. Spilliefnagjöld hafa verið á móta af vöruflokkunum en útgjöld nær öll vegna útrýmingarefna.

Varnarefni: Fjárhagslegt uppgjör eftir árum (þús. kr.)

	1997	1998	1999	2000
Tekjur, útrýmingarefni		189	199	284
Tekjur, fúavarnarefni		316	210	257
Tekjur, samtals	44	505	408	541
Gjöld	-61	-750	-342	-182
Rekstrarafkoma	-16	-245	66	360
Staða í árslok	-16	-261	-195	164

Móttekin spilliefni 1999 og 2000 Varnarefni

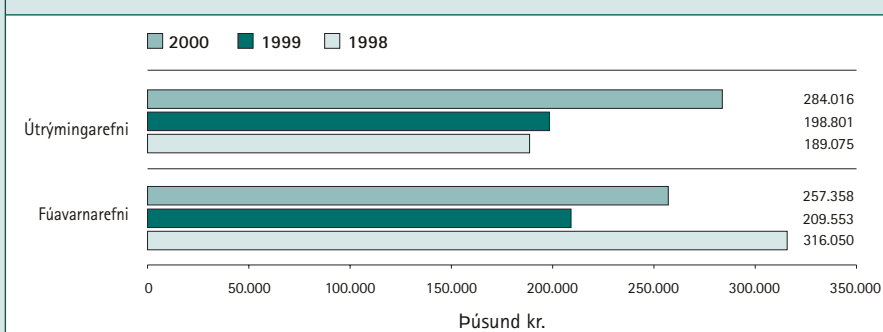

Mynd 5.29

Endurskoðun

Ekki þykir ástæða til að endurskoða álagningu spilliefnagjalds þessa vöruhóps enn sem komið er.

Spilliefnagjald á varnarefni 1998 - 2000

Mynd 5.28

Varnarefni 2000

Spilliefni til förgunar

Magn	2000				1999				Breyting [%]
	Útrýmingarefni [kg]	Fúavarnarefni [kg]	Samtals [kg]	[kg/1000 íbúa]	Útrýmingarefni [kg]	Fúavarnarefni [kg]	Samtals [kg]	[kg/1000 íbúa]	
Landshluti									
Höfuðborgarsvæðið	424		424	2,4	427	0	427	2,5	
Suðurnes				0,0	0	0	0	0,0	
Vesturland	38		38	2,7	62	0	62	4,3	
Vestfirðir				0,0	1	0	1	0,1	
Norðurland vestra	4		4	0,4	128	0	128	13,5	
Norðurland eystra	30		30	1,1	30	0	30	1,1	
Austurland	39	4	43	3,6	35	0	35	2,9	
Suðurland	138		138	6,5	155	0	155	7,4	
	673	4	677	2,4	838	0	838	3,0	-20%
Skilahlutfall miðað við innflutning á árinu	0,7%	0,0%	0,4%		1,3%	0,0%	0,6%		

Vörur sem verða að spilliefnum

Magn innflutnings og tekjur	2000			1999			Magnbreyting [%]
	Innflutningur [kg]	Spilliefnagjald [kr/kg]	Samtals [kr]	Innflutningur [kg]	Spilliefnagjald [kr/kg]	Samtals [kr]	
Heiti							
Útrýmingarefni	94.384	3,01	284.016	66.267	3,00	198.801	42%
Fúavarnarefni	85.786	3,00	257.358	69.851	3,00	209.553	23%
	180.170		541.374	136.118		408.354	32%

Uppgjör

Tekjur	2000			1999			Breyting á tekjum og gjöldum
	Magn [kg]	Fjármunir [kr/kg]	Samtals [kr]	Magn [kg]	Fjármunir [kr/kg]	Samtals [kr]	
Spilliefnagjöld	180.170	541.374	3,00	136.118	408.354	3,00	
Samtals	180.170	541.374	3,00	136.118	408.354	3,00	33%
Gjöld							
Móttökust.gjöld, útrýmingarefni	673	107.992	160,46	838	108.529	129,51	0%
Móttökust.gjöld, fúavarnarefni	4	416	104,03	0	0	0,00	
Flutningskostnaður	230	6.856	29,76	7.649	41.350	5,41	-83%
Söfnunarstöðvarkostnaður	230	4.561	19,80	7.649	151.450	19,80	-97%
	677	119.825	176,99	838	301.329	359,58	-60%
Rekstkostnaður		40.336	59,58		31.486	37,25	
Undirbúnings- og þróunarkostnaður		21.500	31,76		9.244	11,03	
Samtals	677	181.661	268,33	838	342.059	407,86	-47%
Óráðstafað		359.713			66.295		
Staða 31.12.1999		-195.361					
Staða 31.12.2000		164.352					

Óskar Mariússon efnaverkfræðingur:

I Kvikasilfur - Ágrip af efnafræði þess og sögu

Meðfylgjandi er stýtt erindi Óskars Mariússonar efnaverkfræðings og umhverfisfulltrúa Samtaka atvinnulífsins sem hann flutti á ársfundi Spilliefnanefndar vorið 2000.

Kvikasilfur er 62. algengasta frumefni jarðskorpunnar. Algengasta kvikasilfureindin er sinnober (HgS) sem myndast í nálægð heitra hvera. Efnatákn kvikasilfurs er Hg sem er leitt af latneska heiti efnisins, Hydrargyrum, sem merkir fljótandi silfur. Samsvarandi heiti hefur efnið hlotið á öðrum tungum, á grísku Hydrargyros eða vatnssilfur, á þýsku Quecksilber eða lifandi silfur, á dönsku kvikksølv, á ensku Mercury eftir reikistjörnunni Merkúr sem næst er sólu og samnefndum rómverskum verslunarguði, en einnig Quicksilver á ensku, á frönsku Mercure og á íslensku kvikasilfur. Kvikasilfur berst eftir ýmsum leiðum út í andrúmsloftið og er talið að um 55.000 - 180.000 tonn berist árlega eftir náttúrulegum leiðum út í andrúmsloftið en 8.000 - 38.000 tonn af mannavöldum sbr. samantekt hér að neðan.

Minni heimsframléiðsla

Heimsframléiðsla kvikasilfurs hefur dregist saman á seinni árum vegna minnkandi notkunar þess í iðnaði. Mönnum er æ ljósari orðin þau skaðlegu áhrif sem kvikasilfur getur haft á menn og dýr. Því eru kvikasilfursambönd sniðgengin eftir megni í framléiðslu á vörum til daglegra nota og sífellt leitað annarra vara til sömu nota sem ekki innihalda kvikasilfur. Ársframléiðsla á kvikasilfri árið 1937 var um 3600 tonn, árið 1973 var hún um 8750 tonn en árið 1984 um 5800 tonn.

Áætluð árleg losun kvikasilfurs út í andrúmsloftið

Römpss Chemielexikon, 8. Auflage, 1987

Náttúruleg losun	Mest Tonn/ár	Minnst Tonn/ár	Af manna völdum:	Mest Tonn/ár	Minnst Tonn/ár
Eldgos og jarðrof	500	5.000			
Frá yfirborði jarðar	150.000	150.000	Iðnaður	6.000	10.000
Úr hafinu	23.000	23.000	Námugróftur	1.500	20.000
Fljót og jöklar	3.800	3.800	Brennsla jarðefnaeldsneytis	100	8.000
Samtals	52.300	181.800	Samtals	7.600	38.000

Eðliseiginleikar kvikasilfurs

Eðliseiginleikar kvikasilfurs eru nokkuð sérstakir sem rekja má til þess að kvikasilfur er eini málmurinn sem er fljótandi við venjulegar aðstæður. Ef við berum eðliseiginleika kvikasilfurs saman við eiginleika vatns þá er bræðslumark

kvikasilfurs -39°C en 0°C fyrir vatn, suðumark kvikasilfurs er 357°C en 100°C fyrir vatn og eðlisþyngd kvikasilfurs er $13,6 \text{ g/cm}^3$ meðan að eðlisþyngd vatns er $1,0 \text{ g/cm}^3$. Einn er sá eiginleiki sem kvikasilfur hefur fram yfir aðra málma en það er hlutfallslega hár gufuþrýstingur sem þýðir að málmurinn gufar tiltölulega hratt upp við venjulegar aðstæður. Þannig geta kvikasilfurgufur safnast fyrir í andrúmslofti lokaðra rýma liggja fljótandi kvikasilfur á glámbekk og valdið kvikasilfureitrun við innöndun. Þessi leið kvikasilfurs inn í mannlíkamann er talin algeng og mjög varhugaverð þar sem kvikasilfur í loftkenndu formi dregst hratt inn í líkamann gegnum lungun. Hér að neðan má sjá hversu mikla mengun andrúmslofts kvikasilfur getur valdið við mismunandi hitastig. Hafa ber í huga að hæstu leyfilegu mengunarmörk fyrir kvikasilfur á vinnustað eru $0,025 \text{ mg/m}^3$.

Magn kvikasilfurs í Hg-mettuðu andrúmslofti við mismunandi hitastig

Hitastig	$^{\circ}\text{C}$	0	20	30	40	50
Mettað loft	mg/m^3	2	13,6	29,6	62,7	126

Eituráhrif á manninn eru mismunandi eftir því hversu langvarandi efnaáhrifin hafa verið. Fyrstu einkennin eru þreyta, svefnleysi, minnisleysi, bólgur í munnslímhúð og tannholdsskemmdir. Langvarandi áhrif skaða taugakerfið og geta valdið dauða.

Efnaeiginleikar kvikasilfurs einkennast af málmeiginleikum efnisins. Kvikasilfur er eðalmálmur sem leysist t.d. ekki í saltsyru. Hann myndar auðveldlega málmblöndur með öðrum málmmum svo sem silfri, gulli, og tini en slíkar málmblöndur nefnast einu nafni amalgam. Þannig hefur silfuramalgam mikið verið notað til tannviðgerða fram að þessu, þó dregið hafi nokkuð úr notkun þess hin síðustu ár. Kvikasilfur myndar bæði lífræn og ólífræn efnasambönd sem geta verið baneitruð mannum, einkum við inntöku, ef leysni þeirra er mikil.

Áður fyrr voru eiginleikar kvikasilfurs nýttir mikið til lækninga. Eftirfarandi dæmi sýna ljós-

lega hversu útbreidd notkun kvikasilfurs og efnasambanda þess voru við lækningar áður fyrr. Grásalvi sem samanstendur af kvikasilfri og feiti var mikið notaður gegn alls kyns húðsjúkdómum, svo sem syfillis, langt fram á seinustu öld. Sublimat (HgCl_2) var mikið notað til að sótt-hreinsa sár þrátt fyrir bráða eiturvekun þess, en dauðaskammtur manns er talinn vera 0,2–0,4 g. Sárakompressur vættar í sublimati voru mikið í umferð. Kalomel (Hg_2Cl_2) var áður notað sem vægt hægðarmeðal. Fenymerkúriasetat (PhHgAc) var í stikkpilluformi notað til getnað-arvarna fram yfir miðja síðustu öld. Kvikasilfuroxíð var notað í augnsmyrsl.

Tæknin hefur gegnum árin fært sér í nyt eiginleika kvikasilfurs og efnasambanda þess. Kunn er notkun kvikasilfurs í hitamæla allt fram á okkar tíma. Fljótandi kvikasilfur er einnig notað í

loftþrýstimæla, blóðþrýstingsmæla, rofa og ýmis stjórnækki. Áður nefnt sublimat (HgCl_2) var notað sem skordýraeitur og sem rotvarnarefni á tré. Kvikasilfuroxíð (HgO) var notað í botnmálningu skipa til að hindra gróðurmyndun og kvikasilfurasetat (HgAc) var notað sem rotvarnarefni í innanhússmálningu fram yfir miðja seinustu öld. Kvikasilfur er notað í flúrperur í dag. Notkun þess byggist á því að háspennitur rafstraumur er sendur í gegnum túpu sem inniheldur kvikasilfurgufur. Kvikasilfrið tekur upp orkuna og geislar henni frá sér aftur í formi útfjólublárra geisla, UV-ljóss. Innra borð túpunnar er þakið ljómefni sem breytir UV-ljósínu í sýnilegt ljós sem líkist sem mest dagsbirtu. Þetta eðlisfræðilega fyrirbrigði, að efni dragi í sig orku og geisli henni aftur frá sér með annarri bylgjulengd, nefnist fluoresens. Þaðan kemur heitið á slíkum ljósgjöfum, fluorescent perur eða stytt flúrperur.

Guðjón Hallgrímsson framkvæmdarstjóri:

II „Styrkja þarf grunn góðs starfs“

Meðfylgjandi er stytt erindi Guðjóns Hallgrímssonar, framkvæmdastjóra Íslakks hf., sem hann flutti á ársfundi Spilliefnanefndar vorið 2000 um förgun leysiefna.

Spilliefni, Spilliefnanefnd, endurvinnsla, endurnýting, umhverfisvernd, hagkvæmni. Þessi upptalning nafnorða er á stundum notuð til þess að viðhalda einhverjum fagurgala og þá gjarnan í þeim tilgangi að mála eitthvað í fegurri litum en raunveruleikinn segir til um.

Þrátt fyrir góðan vilja og gott starf ýmissa mætra aðila í þjóðfélaginu, svo sem Spilliefnanefndar, ráðuneytis og annarra er koma að spilliefnum, er allt of víða pottur brotinn þegar kemur að framkvæmdum.

Nefna má t.d. framkvæmd á söfnun og losun rafgeyma. Dæmi má taka af tveimur bæjarfélögum, annað fyrir austan og hitt fyrir vestan. Myndin sem þar blasir við er vægast sagt skelfileg. Full söfnunarker undir rafgeymana voru á báðum stöðum. Flestir sem losuðu sig við geymana skiluðu þeim af sér á réttan stað, en kerin voru full og að endingu var geymunum hent í heljar hrúgu þannig að söfnunarkerin sáust ekki lengur og þeir flæddu um víðan völl í bókstaflegri merkingu. Það var alkunna hvar „rafgeymafjöllin“ voru.

Tökum annað dæmi af litlum fyrirtækjum og umgengni þeirra og skilum á úrgangsolíu. Hjá allt of mörgum verkstæðum eru notuð hin og þessi ílát til söfnunar. Þau fyllast og þeim er hent út fyrir dyrnar á verkstæðinu. Tappinn týnist þannig að það sullast ef til vill 2-3 lítrar niður. Síðan rignir í nokkra daga og brúsinn verður barmafullur á ný uns útúr flæðir. Fleiri brúsar sem svipað er ástatt um detta um koll og tæmast í jarðveginn. „Hvað með það,“ segja menn, „Móðir jörð er þyrst og þetta verður horfið áður en varir.“

Ég tel að þessi tvö dæmi séu lýsandi fyrir það ástand sem ríkir varðandi það virðingar- og hirðuleysi sem umhverfið sætir.

Vítavert framkvæmdaleysi sveitarfélaga

Fyrra dæmið er sorglegt vegna þess að það er ljóst að fyrirtæki og einstaklingar hlýddu kalli þess áróðurs sem var uppi um skil á rafgeymum

til viðurkenndrar söfnunaraðstöðu hjá flestum bæjarfélögum. Eðlilega getur verið erfitt að draga fram tvö bæjarfélög en niðurstaðan er engu að síður sorgleg. Því miður óttast ég að þetta sé svona alltof víða.

Þarna er um vítavert framkvæmdaleysi að ræða hjá viðkomandi sveitarfélögum eða þeim aðilum sem eiga að sinna þeirri sjálfsögðu og einföldu aðgerð að senda rafgeymana til réttara aðila til förgunar eða endurnýtingar. Það verða allir sem koma að þessum málum að viðhalda þeirri ímynd umhverfismála sem við viljum hafa og sjá.

Rótgróið skeytingarleysi

Seinna dæmið um umgengni lítilla fyrirtækja og skil þeirra á úrgangsolíu er sennilega hægt að skrifa á þrennt; litla fræðslu, rótgróið skeytingarleysi gagnvart umhverfinu og sjálfum sér. Síðan en ekki síst má skýra þessa umgengni með máttlausum lögum og reglum sem aðilum er ætlað að fara eftir.

Undirritaður hefur verið tengdur sölu á leysiefnum í nærri tuttugu ár og oft blöskrað meðferð þessara efna. Mjög algengt var – og er – að notendur leysiefna, svo sem bilamálarar og fleiri, litu á skitugan þynni sem hvert annað rusl. Þynninum var – og er enn – hella niður í ræsið á verkstæðinu, gefinn á áramótabrennur eða bara hent út í gám í lélegum ílátum. Menn þekkja dæmi af aðilum sem hafa verið staðnir að verki við að hella þynni niður í Hafnarfjarðarhraun. Hraunið hefur þótt taka vel við. Starfsmaður Kópavogsbæjar sagði eitt sinn í gamansömum tón, vegna lélegra skila á þynni, og þeirrar staðreyndar að þynni væri hella í bæjarræsin: „Á föstudagseftirmiðdegi þori ég ekki að fara á salernið í Kópavogi. Hugsaðu þér sprengigosíð ef einhverjum dytti í hug að henda logandi kyndli niður í ræsið.“ Auðvitað er hér slegið á léttu strengi en þessu fylgir einnig nokkur alvara. Sem betur fer hefur meðferð þynnis breyst mikið, honum er safnað og skilað til Sorpu eða Íslakks hf. Til að ná sem bestum árangri þarf að gera betur í fræðslu. Með því er skilningur notenda

aukinn, bæði almennings og fyrirtækja, um meðferð þeirra hættulegu efna sem hér um ræðir.

Það er ekki eingöngu skaðlegt náttúrunni að þessi efni leki út. Það er þekkt staðreynd að notendur þeirra t.d. bílamálarar geta hlotið skaða af eftir áralanga og kærulausa umgengni. Þeir geta þannig þjáðst af mjög alvarlegu húðofnæmi eða getuleysi. Það er skelfilegt að horfa upp á menn sem hafa unnið með þessi efni í fjölda ára hrynja niður langt fyrir aldur fram, hrörna óeðlilega hratt, verða sljór eða eru komnir með krabba-mein.

Bætt fræðsla nauðsynleg

Ég tel að með tilkomu Borgarholtsskóla, þar sem kennsla í bilgreinum fer fram, hafi fræðsla um notkun og meðferð lakks og leysiefna verið stórbætt. Þar er bætt úr mjög brýnni þörf því áður var fræðslan nánast engin. Staðreyndin er sú hins vegar að margir ungir menn sem útskrifast úr skólanum og hefja fullir eldmóði störf á verkstæðunum, byrja gjarnan að vinna við aðstæður sem kippir þeim til baka um mörg ár.

Vinnuumhverfið er allt of víða þannig að starfsmenn standa í þynnismekki heilu dagana án nægra varna á borð við öndunargrímur, hanska og annan hlífðarfatnað.

Það er með þessi mál eins og öll önnur, í upphafi skal endinn skoða. Ef menn þekkja ekki afleiðingar skaðlegrar notkunar leysiefna er ekki hægt að ætlast til þess að umgengni og meðhöndlun verði betri eftir notkun efnanna. Ég fagna mjög því markmiði umhverfisráðuneytisins að auka fræðslu um spilliefni.

Aukinn sýnileiki eftirlits

Ég vil einnig nefna skort á kröfum um hæfni eða aðstöðu um meðferð þessara efna. Hver sem er getur byrjað eða stofnað til atvinnurekstrar, nánast í hvaða fagi sem er. Eftirlit er einnig lítið og á það bæði við um vinnueftirlit og heilbrigðiseftirlit. Líkast til eru bæði vinnu- og heilbrigðiseftirlit frulega undirmönnuð og geta ekki þess vegna framkvæmt nauðsynlegt eftirlit. Heilbrigðisfulltrúum sést bregða fyrir en því miður er oft gert lítið úr heimsóknnum þeirra.

Ég vil taka dæmi af atvinnurekanda nokkrum sem erfitt hefur verið að aga til betri skila á þynnisafgöngum. Hann hringdi og þakkaði fyrir að við tókum frá honum þynni, en hann hafði

fengið heimsókn frá heilbrigðisfulltrúanum sem spurði hvað hann gerði við afgangspynni. Nú, hann gat sýnt fulltrúanum kvittun um að hann hafði skilað þynni til endurvinnslu og lét fylgja að það hefði hann alltaf gert. Þessi aðili var auðvitað að skila þynni í fyrsta sinn til endurvinnslu eftir áralanga starfsemi.

Eins og menn þekkja þá er borin virðing fyrir því valdi sem sýnir sig og er beitt. Ef árangur á að nást í að fólk beri sjálfsgöða virðingu fyrir nánasta umhverfi og sjálfu sér, þá verður að vera fræðsla ásamt sýnilegu eftirlitsvaldi.

Endurvinnsla Íslakks hf. á leysiefnum

Skil á leysiefnum verða stöðugt meiri og betri frá fyrirtækjum. Þegar Íslakk hf., byrjaði sína endurvinnslustarfsemi árið 1994, í fremur litlum mæli, voru spilliefni frá bílamálurum erfitt viðfangsefni. Fyrirtækin voru mörg hver með uppsafnaðar birgðir, allt upp í fleiri hundruð lítra, falda eða geymda einhversstaðar, og þessu átti í mörgum tilfellum að henda einhversstaðar t.d. í hraunið, eða gefa á næstu áramótabrennu. Mörg þessara fyrirtækja urðu síðan bestu viðskiptavinir Íslakks hf., varðandi skil á úrgangspynni til endurvinnslu.

Eins og vitað er, var kostnaður við skil á þynni til Sorpu jafnvel meiri en nýr ómengaður þynnir kostaði út úr búð. Í því ljósi sáu fyrirtækin sér augljósan hag með tilkomu spilliefnakerfisins, í að losa sig við úrgangspynni sér nánast að kostnaðarlausu, til endurvinnslu. Með árunum jókst stöðugt það magn sem Íslakk hf. tók við til endurvinnslu og seldi síðan aftur sem nýtanlegan hreinan þynni sömu aðilum og skiluðu til fyrirtækisins.

Allan þann tíma sem Íslakk hf. hefur staðið fyrir söfnun á úrgangspynni, hefur fyrirtækið lagt að mönnum að aðgreina það sem er endurvinnanlegt og það sem er ekki endurvinnanlegt. Jafnframt hefur verið reynt að auka skilning notenda á hversu slæmar afleiðingar hirðulaus notkun og léleg skil geta haft á þá sjálfa og umhverfið. Fyrirtækjum eru einnig afhent sérstök söfnunarlát til að safna í og er þeim síðan skipt út eftir þörfum.

Allt þar til á síðastliðnu ári stefndi hægfara í að Íslakk hf. næði takmarki sínu, þ.e. að fá verkstæðin helst öll, til að umgangast þessi spilliefni á réttan hátt, þ.e.a.s. hvað skil til endurvinnslu

varðar. Þá áttar markaðurinn sig á því, að í skjóli spilliefnagjaldsins og löggjafans, að best sé að henda þynnisbrúsanum út í ruslagáminn með öðru rusli. Það kostar ekkert að losa sig við óþverrann, aðeins nokkur kíló til viðbótar til gámafyrirtækisins. Ekkert þarf að hafa fyrir því að flokka þynninn til endurvinnslu, „Sorpa gerir eitthvað við þetta, sendir til útlanda eða brenni-ir,” er sagt. Mönnum virðist alveg sama.

Jákvæð áhrif spilliefnagjalds

Spilliefnagjaldið var fyrir löngu orðin tímabær aðgerð og hefur haft góð áhrif á skilabátt leysiefna. Farvegur leysiefna er samt ekki réttur, og þá á ég við þá þynnisafganga sem eru endurvinnanlegir. Það er engum vafa undirorpið, að mati undirritaðs, að æskilegast er að full endurnýting eigi sér stað hvað varðar leysiefni og raunar í öllum þeim tilfellum þar sem hægt er að endurvinna vöru. Það er einfaldlega hagkvæmast fyrir þjóðfélagið. Í stað þess að innflutt vara, eins og þynnir, fari beint í brennslu eftir fyrstu notkun næst besta og þjóðhagslega hagkvæmasta nýtingin með því að endurvinna þynninn. Það sem fellur frá og er ekki endurvinnanlegt fer í brennslu. Hann verður þá í stöðugri hringrás milli notenda og endurvinnsluaðila. Því meira sem kemur til endurvinnslu, þeim mun minna þarf að kaupa erlendis frá. Það sparar til dæmis gjaldeyri og hjálpar til við að halda verðbólgu niðri.

Rétt er að fram komi hér að flestir framleiðendur bílalakks hafa markaðssett vatnspynnaleg bílalökk og ef tækninni fleygir fram sem horfir er hugsanlegt að þessi hluti leysiefnamarkaðarins verði að mestu leyti horfinn innan 10 ára.

Styrkja þarf grunn góðs starfs

Niðurstaðan í þessum málum er sú, að þrátt fyrir gott starf spilliefnanefndar og löggjafans og góðra horfa í förgun og endurvinnslu, verður að styrkja grunn starfsins. Það verður best gert með aukinni undirstöðufræðslu fyrir notendur leysiefna. Bæði hvað varðar notkun, með tilliti til heilsu og hollustu, og síðan og samhliða, með því að standa rétt og eðlilegum að skilum með tilliti til umhverfisverndar.

Það þarf að vera beitt og sterk umhverfislöggjöf í gildi hverju sinni, sem hvetur til endurvinnslu og fullrar nýtingar, meira en gert er nú. Í þeirri löggjöf þarf einnig að taka myndarlega á eftirlitshlutunum og refsiramminn verður að vera þannig að virðing sé borin fyrir löggjöfinni.

Lög og reglur eru góð hvatning þegar þau virka rétt á tilætluðum sviðum. Við megum ekki fara fram úr raunveruleikanum og ætlast til þess að hlutirnir gangi upp af sjálfsdáðum.

THE ANNUAL REPORT
OF THE COMMITTEE
OF HAZARDOUS WASTE
2000

ENGLISH
SUMMARY

The Annual Report of the Committee of Hazardous Waste 2000

The Chairman's Foreword

The Committee of Hazardous Waste has now been operational for four years. The committee has been working towards developing the hazardous waste system and has now completed the assessment of the main categories of harmful substances, which the law of harmful substances costs applies to.

It is important to minimize the use of harmful substances as much as possible and in addition to reduce the amount of hazardous waste matter. Here the committee looks strongly at whether it is possible to increase recycling. Expenses could be decreased if more of the disposal of the chemicals would be performed here in Iceland rather than sending the waste abroad. It is possible that a better-equipped plant could take on the process in the future, however at the moment the hazardous waste is destroyed in furnaces overseas. Negotiations have taken place on this particular matter with Iceland Cement Ltd. and the committee will continue to survey this matter.

The provisions of the law say that the revenues and taxes of each harmful substances category should be equal and this requires constant re-evaluation of the harmful substances costs. This year an overall re-evaluation of the costs was completed. The Committee of Hazardous Waste has attempted to keep the expenses of the committee's management to a minimum, and there is only one employee.

The committee's work and the Icelandic hazardous waste tariff has caught the attention of a couple of parties and the committee has been

asked to make a presentation of its work and of its system both in this country and overseas. How much emphasis the committee should put on the presentation held in Iceland is up for discussion and there could be a reason to increase it. The committee's annual meetings are used amongst other things as a forum for their presentations.

The hazardous waste costs is an exemplary model for a parliamentary bill about processing costs, which the environmental minister put forward during the last parliamentary meeting. The bill was not passed, however hopes are that it will be passed during the autumn's parliamentary meeting. It concerns a big increase in the re-utilization and recycling of certain categories of waste. The European Union's decree is constantly adding obligations concerning the treatment and re-utilization of waste.

Statistics on hazardous waste in Iceland is steadily increasing in reliability. It is necessary to develop the system even further and it is important to the committee to have good access to what the countries around us are doing in this area.

In the future considerable work of the Committee of Hazardous Waste is planned in order to develop the system further. Catalysts have to be created to help reduce the amount of hazardous waste and in some cases to encourage re-utilization.

Gudmundur G. Thorarinsson

The Chairman of The Committee of Hazardous Waste

Mark-up and changes of hazardous waste costs in Iceland 1997-2000

Product category	Maximum according to the law	15.3.1997	15.4.1997	15.6.1997	1.8.1997	1.11.1997	1.3.1998	5.3.1999	15.3.1999	1.11.1999	1.1.2000	1.9.2000
Car batteries with acid	60,00 kr./kg	26,00										21,00
Car batteries without acid	60,00 kr./kg	36,40										29,40
Automotive batteries for machinery	330-5280 kr./stk.	143,00-2.288,00										115,50-1.848,00
Batteries for electrical adapters	200,00 kr./kg				26,00							21,00
Chemical products for photo- and printing industries	300,00 kr./kg		32,25-258,00									29,25-234,00
Other chemical products for photography	300,00 kr./kg							258,00				234,00
Solvent-based paint	16,00 kr./kg			2,00			6,00					10,50
Printing ink	16,00 kr./kg			2,00			6,00					
Organic solvents	3,00 kr./kg			0,50			1,50					3,00
Batteries containing mercury or nickelcadmium	200,00 kr./kg				186,00							200,00
Alcalide button batteries	50 kr./stk.											9,00
Protective chemicals, ozone depleting substances	5,00 kr./kg					3,00						
Protective chemicals, decay preventing chemicals	5,00 kr./kg					3,00						
Isocyanides	10,00 kr./kg					1,00						
Halogen hydrocarbons	900,00 kr./kg						22,00					75,00
Solvent-based products other than combustion oil	20,00 kr./kg								10,00			
Kerosene	0,10 kr./kg							0,00				
Cooling agents	900,00 kr./kg									98,00		
Mercury-based products	900,00 kr./kg										900,00	

NB. The prices are kr./kg except for the automotive batteries for machinery and dry batteries, kr./per pice.

The Origin of Hazardous Waste in Iceland

- Imported Waste > 90%
- Domestic Waste < 10%

The work of the Committee of Hazardous Waste

Creating practical conditions for re-utilization

The Committee of Hazardous Waste works according to the law on the hazardous waste tariff. The goal of the law is to reduce the pollution caused by certain harmful substances by creating practical conditions for their re-utilization or destruction. This is founded on "the Polluter Pays Principle" in which it states that he who pollutes or corrupts the environment has to fund the expenses accumulated from measures taken to try to prevent environmental damage in the future. The Environmental Minister supervises the cases, which these laws apply to.

Placing hazardous waste costs on certain products when they are both imported in to Iceland and produced in the country enforces this law. The harmful substances costs are meant to cover inevitable expenses, which arise when receiving harmful substances. This covers their transportation from the collection stations to the receiving stations and their treatment to re-utilize or destroy the substances. This is how the harmful substances handler pays in advance for the destruction of the hazardous waste in question and he therefore has the right to turn them in for destruction; free of charge.

Tax assessment of the harmful substances tariff

The Environmental Minister who appoints those in the Committee of Hazardous Waste, heads the management of the hazardous waste tariff and the enforcement of the law. The tax assessment of the tariff is to state that the revenues and taxes in each category shall be the same. The annual financial statements are reviewed by the governmental auditors and are published in the B-section of The Icelandic Governmental Act.

The hazardous waste tariff was first activated in March of 1997. The first product category was car batteries but since then the categories have grown to a much bigger number. With the mark-up of mercury waste on January 1st the mark-up of all the main categories, mentioned in the law about harmful substances, were completed. In

the laws there are provisions about the tax assessment, which were to be completed by the end of the year 2000. This work on the tax assessment has already been completed though and has therefore been completed one year earlier than was permitted for in the law itself.

Companies and businesses are permitted to negotiate arrangements to prevent pollution caused by hazardous waste, as long as it serves the goals of the law. The product in question will then be exempt from the costs. The Environmental Minister confirms such a contract after receiving comments from both the Committee of Hazardous Waste and the Environmental and Food Agency of Iceland

The organisation of the Committee of Hazardous Waste

The Committee of Hazardous Waste was first set up in September of 1996 for a period of four years. The committee was then renewed in September of 2000. The Environmental Minister has appointed representatives by way of nomination to the committee from: The Federation of Icelandic Fishing Vessel Owners, The Federation of Icelandic Fish-processing Plants, The Icelandic Federation of Labour, The Federation of Icelandic Industries, The Confederation of Icelandic Employers, and The Association of Local Authorities in Iceland. The Environmental Minister has also appointed two representatives without nomination and one of those is also the chairman of the committee.

With increased activity in this area, the daily work and services of the committee have increased. A couple of complicated cases have required advice from the committee and it has a close relationship to various institutions and more and more companies about the handling of harmful substances. Each category forms a special fund where the revenue and tax is meant to be the same in the long run.

The Committee of Hazardous Waste had an open annual meeting in June of 2000. There, the Environmental Minister, Ms. Siv Fridleifsdottir, gave a speech while Magnus Johannesson, the

Secretary General of the Ministry for the Environment, conducted the meeting. The work of gathering statistical information on the scale of these harmful substances and discovering the origin of them continued. Both imported and manufactured products that become harmful substances and the delivery of them have been monitored. Summarized in this annual report are

the major comparisons that become more significant with every year.

Expenses were cut back on car batteries and photo chemicals but were raised on solvent-based paint, organic solvents, halogen hydrocarbons and batteries. This was the first change executed based on the experience gained thus far.

The Objectives of the Icelandic Hazardous Waste Act:

- To minimize pollution
- To create economic condition for collection, handling, recycling and disposal

Minimize pollution according to the Icelandic Hazardous Waste Act:

- No one can benefit by not delivering hazardous waste for safe disposal
- One can hand in hazardous waste free of charge
 - Maintain right and effective handling of hazardous waste
 - Encourage recycling
- Support the municipalities in collection

The running of the Hazardous Waste system in the year 2000

Financial return

During the past year the revenue from the harmful substances tariff reached 156,5 million Icelandic krona (IKR). The revenue from the imported products reached 149,0 million IKR and the revenue from the Icelandic production reached 7,5 million IKR. The hazardous waste fee on oil products came to 69,7 million IKR. This was the first complete year in which an assessment was carried out on oil products. fluctuation occurred in revenues between years in some product categories.

In the year 2000 the hazardous waste in Iceland amounted to 90 kg per family of four

Car batteries	14,76
Batteries	0,56
Photo chemicals	3,10
Protective chemicals	0,01
Solvent-based paint	3,01
Printing ink	0,63
Solvents	0,97
Oil waste	66,60
Isocyanides	0,01
Halogen hydrocarbons	0,70
Cooling agents	0,01
Mercury waste	0,00
Total	90,37

The biggest expenses lie in the receiving station costs which amount to 56% of the overall revenue while the transportation amounts to 24%. The collection station costs amounted to 4% while the operation-, preparation- and

developing costs amounted to just over 10% of the overall revenue in relation to the capital revenue.

The annual financial statement states that a significant difference exists in the return of the specific product categories.

The significance of the hazardous waste tariff on commodity prices

The hazardous waste tariff holds little significance to the overall price of solvent based paint, printing ink, ozone depleting substances, decay preventing chemicals and isocyanides. The cost amounts to about 4% of the import value of organic solvents, batteries and mercury waste but about 11 % of the import value of oil products and car batteries. The tariff has the most significance in the prices of cooling agents, halogen hydrocarbons and developing materials, or up to about 35% of the import value in total.

Comparison of plans

The importation of products that become hazardous waste has in many cases changed considerably from what was originally estimated. The hazardous waste in some product categories have returned in a considerably higher amount than estimated. This specifically applies to solvent-based paint and printing ink, halogen hydrocarbons and organic solvents.

The Hazardous Waste fees in Iceland:

- Based on "the Polluter Pays Principle"
 - Service fee rather than tax
- Separated fund for each category of goods
 - Equal cost of execution
- (> 90%) Collected by customs authorities and (< 10%) collected by the special committee